

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Pelin ŞÜKRÜOĞLU

TÜRKİYE'DE EŞCİNSELLERİN AÇILMA
SÜREÇLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Doğan ŞAHİN

İSTANBUL, Haziran 2022

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Pelin ŞÜKRÜOĞLU
172005259

TÜRKİYE'DE EŞCİNSELLERİN AÇILMA
SÜREÇLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Doğan ŞAHİN

İSTANBUL, Haziran 2022

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Pelin ŞÜKRÜOĞLU
172005259

TÜRKİYE'DE EŞCİNSELLERİN AÇILMA
SÜREÇLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih : 14.06.2022

Tezin Savunulduğu Tarih : 31.05.2022

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Doğan Şahin _____

İstanbul Okan Üniversitesi

Diğer Jüri Üyeleri : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Özlem Mestçioğlu _____

İstanbul Okan Üniversitesi

Doç. Dr. Neşe Direk Tecirli _____

İstanbul Üniversitesi

İSTANBUL, Haziran 2022

TEŞEKKÜR

Çalışmamızın konusu için görüştüğümüz ilk andan itibaren her şeyden önce beni merak duyduğum ve araştırmak istediğim alanı anlamama yardımcı olacak sorularıyla yönlendiren; beni bilimsel araştırma yolculuğumda teşvik eden ve benden desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Doğan Şahin'e...

Tez yazım süreciyle eş zamanlı başladığım mesleki hayatımda bilgisi, bakış açısı ve deneyimleriyle yoluma ışık olan süpervizörüm Prof. Dr. Özden Yalçınkaya Alkar'a...

Araştırmamı adeta kendi çalışmasıymış gibi sahiplenen, titizlikle benimle birlikte gözden geçiren ve geri bildirimleriyle çalışmama katkıda bulunan Klinik Psk. Hasan Hüseyin Seçilmiş'e...

Mesleğimi pratik etmek için attığım ilk adımda iyi ki yolumun kesiştiği dediğim ve bana açtığı kapsayıcı alan için minnet duyduğum Marmaris Aralık Psikolojik Danışmanlık kurucusu Psikoterapist Şamil Sarıbaş'a ve sevgili çalışma arkadaşlarım Klinik Psk. Ebru Öztürk ile Uzm. Psk. Bağış Demirel'e...

Yüksek lisans eğitim sürecimin bana kattığı en değerli insanların başında gelen ve ilgisini, desteğini ve sevgisini daima yanımda hissettiğim Klinik Psk. Elif Emirci'ye...

Bu zamana kadar hep yanımda olan, varlıklarına şükrettiğim, en büyük şansım babam Op. Dr. Şükrü Şükrüoğlu ve annem Nezih Şükrüoğlu'na...

Hem beni hem de kendini dinlemeye, anlamaya ve geliştirmeye çabalayan; "biz"e emek veren ve yaşamıma tahmin ettiğinden de fazla dokunmuş olan Tayyar Yaltırık'a...

Her nerede olursak olalım birbirimizi koşulsuz destekleyeceğimizi bildiğim canım dostlarım Mehmet Kahya, Nimet Nihan Demircioğlu, Hanife İpek Çelik'e...

Çalışmama ilgisini gösteren, çok değerli vaktini ayırıp katılan ve destek olmak için başkalarıyla paylaşan tüm katılımcılara...

Ve son olarak kendime... Araştırmaya dair bitmek tükenmeyen merakıma karşın yazıya dökmeyi sayısını sayamadığım kadar çok ertelememe rağmen... "Kendime rağmen"... Bu süreci tamamlayabildiğim ve bu süreçte ihtiyacım olan şefkati bulmaya kendi içime dönebildiğim için... Tüm kalbimle çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	viii
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1.1. ARAŞTIRMA SORUSUNUN TESPİTİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	5
1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI.....	7
1.6. TANIMLAR.....	7
BÖLÜM 2. GENEL BİLGİLER.....	9
2.1. AÇILMA.....	9
2.1.1. Açılma Sürecinin Tanımı.....	9
2.1.2. Açılma Sürecine İlişkin Modeller.....	10
2.1.2.1. Vivienne C. Cass'ın Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli.....	11
2.1.2.2. Eli Coleman'ın Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli.....	15
2.1.2.3. Richard R. Troiden'in Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli.....	16

2.2. KENDİNİ AÇMA.....	18
2.2.1. Kendini Açma Kavramı.....	18
2.3. BENLİK SAYGISI.....	22
2.3.1. Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı.....	22
2.3.2. Yüksek ve Düşük Benlik Saygısı.....	25
2.4. EBEVEYN KABUL RED KURAMI.....	26
2.4.1. Algılanan Kabul ve Reddetme.....	27
2.5. ALGILANAN SOSYAL DESTEK.....	29
2.5.1. Sosyal Destek ve Algılanan Sosyal Destek Kavramı.....	29
2.6. AYRIMCILIK.....	33
2.6.1 Homofobi ve İçselleştirilmiş Homofobi.....	33
BÖLÜM 3. YÖNTEM.....	37
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	37
3.2. ÖRNEKLEM.....	37
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	39
3.3.1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu.....	40
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu.....	40
3.3.3. Kendini Açma Ölçeği.....	40
3.3.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	41
3.3.5. Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği.....	42
3.3.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği.....	42
3.3.7. İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği.....	43
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	43
3.4. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ.....	44
BÖLÜM 4. BULGULAR.....	46
4.1. ÇALIŞMADA YER ALAN DEĞİŞKENLERİN BİRBİRİ İLE OLAN İLİŞKİSİ.....	46
4.2. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN ANALİZLERİ.....	48
4.2.1. Çalışmada Yer Alan Değişkenlerin Cinsel Yönelime Göre Farklılaşmasının İncelenmesi: Bağımsız T-Testi Analizi.....	48
4.2.2. Çalışmada Yer Alan Değişkenlerin Geçim Durumuna Göre Farklılaşmasının İncelenmesi: Bağımsız T-Testi Analizi.....	49
4.2.3. Çalışmada Yer Alan Değişkenlerin Dini İnanca Göre Farklılaşmasının İncelenmesi: Bağımsız T-Testi Analizi.....	51

4.3. AÇILINAN GRUP SAYISINI YORDAYAN DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ: ÇOKLU DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ.....	53
4.4. KENDİNİ AÇMA ÖLÇEĞİNİN ALT BOYUTLARINI YORDAYAN DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ: ÇOKLU DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ.....	54
4.4.1. Kendini Açma Niyetini Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi.....	54
4.4.2. Kendini Açma Miktarını Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi.....	55
4.4.3. Kendini Açma Olumluluğunu Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi.....	56
4.4.4. Kendini Açma Dürüstlüğü Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi.....	57
4.4.5. Kendini Açma Kontrolünü Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi.....	58
BÖLÜM 5. TARTIŞMA.....	60
5.1. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TARTIŞILMASI.....	60
5.2. SONUÇ, SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER.....	70
KAYNAKLAR.....	73
EKLER.....	91
EK A. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU.....	91
EK B. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	92
EK C. KENDİNİ AÇMA ÖLÇEĞİ.....	94
EK D. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ.....	96
EK E. YETİŞKİN EBEVEYN KABUL RED ÖLÇEĞİ.....	97
EK F. ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ.....	101
EK G. İÇSELLEŞTİRİLMİŞ HOMOFOBİ ÖLÇEĞİ.....	102

ÖZET

TÜRKİYE’DE EŞCİNSELLERİN AÇILMA SÜREÇLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Bu çalışmada, eşcinsel bireylerde açılma süreci ve kendini açma düzeyleri ile benlik saygısı, ebeveyn kabul-reddi, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya Türkiye’nin çeşitli illerinde yaşayan 18 yaşından büyük 741 eşcinsel gönüllü olarak katılmıştır. 266 lezbiyen (%35.9) ve 475 gey (%64.1) katılımcı ile gerçekleştirilen bu çalışmanın katılımcılarının yaş ortalaması 24.7 (SS= 5.97)’dir.

Araştırmada veri toplama amacıyla Kendini Açma Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form, İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği ve araştırmacı ile danışman tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Toplanan veriler SPSS 26 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde t testi, varyans analizi, korelasyon ve regresyon teknikleri kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre eşcinsel bireylerin benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri cinsel yönelim ve geçim durumuna göre farklılaşmaktadır. Açıldıkları grup sayısı ve kendini açma düzeyleri ise benlik saygısı, algıladıkları sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri tarafından yordanmaktadır.

Son bölümde araştırmanın tüm bulguları detaylı bir biçimde tartışılmış olup; araştırmanın sınırlılıkları ve gelecek çalışmalar için öneriler üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Yönelim, Lezbiyen, Gey, Açılma Süreci, Kendini Açma

Tarih: 2022

ABSTRACT

ANALYZING THE FACTORS THAT AFFECT THE COMING OUT PROCESS AMONG GAY AND LESBIAN INDIVIDUALS IN TURKEY

The aim of this study was to investigate the association between coming-out process, level of self-disclosure and self-esteem, parental acceptance-rejection, perceived social support, internalized homophobia in homosexual individuals.

741 homosexuals over the age of 18 living in various provinces of Turkey participated in the research voluntarily. The median age of the participants of this study, which was carried out with 266 lesbian (%35.9) and 475 gay (%64.1) participants, is 25.

Self-Disclosure Scale, Rosenberg Self-Esteem Scale, Multidimensional Perceived Social Support Scale, Adult Parental Acceptance-Rejection Scale – Short Form, Internalized Homophobia Scale and Personal Information Form prepared by the researcher and the counselor were used to collect data in the study.

The collected data were analyzed with the SPSS 26 program. In the analysis of the data, t-test, analysis of variance, correlation and regression techniques were used.

According to the findings, the self-esteem and internalized homophobia levels of homosexual individuals differ according to their sexual orientation and livelihood. The number of groups they opened up to and their level of self-disclosure were predicted by their self-esteem, perceived social support and internalized homophobia levels.

In the last section, all the findings of the research were discussed in detail; the limitation of the research and suggestion for future studies are emphasized.

Keywords: Sexual Orientation, Lesbian, Gay, Coming-Out, Self-Disclosure

Date: 2022

KISALTMALAR

- Akt.** : Aktaran
- ANOVA** : Analysis of Variance
- Ark.** : Arkadaşları
- CETAD** : Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği
- EKAR** : Ebeveyn Kabul Red Kuramı
- KAOS GL** : Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
- LGB** : Lezbiyen, gey, biseksüel
- LGBT** : Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel
- LGBTİ** : Lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel ve interseks
- LGBTİ+** : LGBTİ'ye ek olarak ilgili tüm cinsel yönelim ve kimlikler
- LİSTAG** : Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks+ Aileleri ve Yakınları Derneği
- RSBÖ** : Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
- SCL-90R** : Belirti Tarama Listesi
- SPoD** : Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği
- SPSS** : Statistical Package for the Social Sciences

TABLO LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 3.1. Örnekleme ilişkin sosyodemografik bilgiler.....	
Tablo 4.1. Çalışmada yer alan değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları.....	
Tablo 4.2. Çalışmada yer alan değişkenlerin cinsel yönelime göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları.....	
Tablo 4.3. Çalışmada yer alan değişkenlerin geçim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları.....	
Tablo 4.4. Çalışmada yer alan değişkenlerin dini inanca göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları.....	
Tablo 4.5. Açılınan grup sayısını yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları..	
Tablo 4.6. Kendini açma niyetini yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları.	
Tablo 4.7. Kendini açma miktarını yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları.....	
Tablo 4.8. Kendini açma olumluluğunu yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları.....	
Tablo 4.9. Kendini açma dürüstlüğü yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları.....	
Tablo 4.10. Kendini açma kontrolünü yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları.....	

BÖLÜM 1 GİRİŞ ve AMAÇ

1.1. ARAŞTIRMA SORUSUNUN TESPİTİ

Cinsiyet ve cinsellikle ilgili kavramlar toplumların her zaman gündeminde olmasına karşın yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren gerçekleşmeye başlayan cinsel devrimle birlikte çok daha fazla tartışılmaya ve yirmi birinci yüzyılın da en sık tartışılan kavramları arasında yer almaya devam etmiştir. Cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) kavramları sıklıkla birbirinin yerine kullanılmasına ve karıştırılmasına karşın bu iki kavram birbirinden farklıdır ve çeşitli ayırt edici özellikleri bulunmaktadır. Cinsiyet kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade etmekte, erkek ya da kadın olarak biyolojik sınıflandırmayı göstermekte, genetik ve fizyolojik özellikleri içermekte ve genellikle dış genital organlar aracılığıyla tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet ise kadın ya da erkek olmaktan daha çok, kadın ve erkek olmaya toplumun yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmekte, kadın ya da erkek olmayla bağlantılı davranışsal, sosyal ve psikolojik özelliklerin kültürel tanımlamalarını içermektedir. Bir diğer kavram olan cinsiyet kimliği, bireyin bilinçli ya da bilinçsiz, bir biyolojik cinsiyete ya da diğerine ait olduğu bilgisi ve farkındalığı ile başlar. Cinsiyet kimliği kavramı hissedilen/ait olunan cinsiyet olarak da düşünülebilir (Beycan-Ekitli ve Çam, 2017; Brown ve Rounsley, 1996; Dökmen, 2017).

Cinsel yönelim ise kişinin cinsel olarak kendi cinsi, karşı cins ya da her iki cins tarafından mı uyarıldığını ifade etmek için kullanılmakta; bireyin erkeklere, kadınlara ya da her iki cinsle birden hissettiği duygusal, romantik ve/veya cinsel çekim örüntüsü olarak tanımlanmaktadır (Plotnik, 2009). Zaman içerisinde yönelimin yalnız karşı cinsler arasında olduğu kabulünden çıkmış ve günümüzde yalnızca kendi cinsine (homoseksüel), yalnızca karşı cinsle (heteroseksüel) ve biyolojik cinsiyet ayırt etmeden her cinsiyetten bireye (biseksüel) yönelik olabilecek şekilde üç yönelim tipi

tanımlanmıştır. Kadın eşcinseller için lezbiyen, erkek eşcinseller için ise gey terimleri kullanılmaktadır (Brown ve Rounsley, 1996). Yalnızca cinsel yönelim bağlamında olmayan transseksüellik, bireyin cinsiyetinden güçlü ve kalıcı bir ayrışma ihtiyacı duyması ile karakterize bir durumdur. Yani bireyin biyolojik cinsiyetiyle hissedilen cinsiyetin uyuşmaması olarak tanımlanabilmektedir. Transseksüel bireyler kendilerini karşı cinse ait hissediler ve cinsiyet değiştirme ameliyatı ve hormon tedavisi ile kendilerini ait hissettikleri cinsiyete ulaşma arzusu duymaktadırlar (Şah, 2011).

Bazı toplumlarda lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel (LGBT) bireyler hoşgörüle karşılanmalarına rağmen halen toplulukların çoğunluğunda saygınlığı düşük, sapkın ve hasta olarak kabul edilmektedir. LGBT bireyler hem toplumda hem de toplumun en küçük parçası olan ailede yaygın bir dışlanma yaşayabilmektedir (Beycan-Ekitli ve Çam, 2017). Özellikle homofobik tutumlar, stigmatizasyon, ayrımcılık ve sosyal dışlama LGBT bireylerin kimliklerinin ve kişiliklerinin önemli bir parçası olan cinsel yönelimlerini gizlemek zorunda kalmalarına ve açılmamalarına neden olmaktadır (Moreno, Herazo ve Oviedo, 2015; Özbal ve Deniz, 2015).

Açılma (coming out) bireyin cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğinin farkına varması ve bunu başkalarıyla da paylaşmaya başlaması olarak ifade edilmektedir. Bir kişi, cinsel yönelimini veya cinsiyet kimliğini herkese ifşa etmeden, bazı durumlarda veya belirli kişilere seçici olarak açılmayabilir. Açılma ya da kendini açma zaman alan, bazı durumlarda yıllarca süren bir süreçtir (Rasmussen, 2004). Genellikle eşcinsel duyguları tanımakla başlayan ve ardından kişinin kendini ve diğerlerini gey, lezbiyen, biseksüel veya transseksüel olarak tanımlamasıyla başlayan bir süreç olan açılma, aynı zamanda bu bilgileri belirli arkadaşlara, aile üyelerine ve iş arkadaşlarına ifşa edip etmeme konusunda karar verme dönemidir. Bireyin kendi yaşam tarzını onaylama ve özgün kişiler arası ilişkiler kurma arzusu açılmaya kolaylaştırırken ve birey bu konuda motive olurken, bu tür ifşaların potansiyel maliyetleri de bireyi açılma konusunda daha yavaş hareket etmeye itebilmektedir (Pelton-Sweet ve Sheery, 2005).

LGBT bireylerin benlik saygısı düzeyleri açılma konusundaki kararlarını etkileyebilmektedir. Bireyin kendisini ne kadar yeterli ve değerli biri olarak algıladığına ilişkin genel değerlendirmelerini içeren benlik saygısı, birey kendini değerlendirmede

olumlu bir tutum içindeyse yüksek; olumsuz bir tutum içindeyse düşük olmaktadır (Tagay ve Şahin-Baltacı, 2017). Benlik saygısı düşük olan kişiler, kendini ifşa etmekten ya da açığa vurmaktan rahatsız olabilir. Baumeister, Tice ve Hutton (1989), bu tür bireylerin kendilerini koruma eğiliminde olduklarını gözlemlemişlerdir. Yüksek özgüvene sahip insanlar genellikle dikkatlerini iyi niteliklerine çekerken, düşük özgüvene sahip insanlar farklı ya da olumsuz olarak değerlendirilebilecek yönlerini açığa vurmaktan kaçınmaya daha çok odaklanırlar. Düşük benlik saygısına sahip bireyler özellikle onaylanmamaktan veya değersizleştirilmekten korkmaktadırlar (Leary, Tambor, Terdal ve Downs, 1995). Dolayısıyla düşük benlik saygısına sahip kişiler, yüksek benlik saygısı olanlara göre daha az kendilerini açarlar.

LGBT bireylerin algıladıkları sosyal destek açılma süreçlerini etkileyebilecek bir diğer değişkendir. Bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı ile yakından ilişkili bir kavram olan sosyal destek hem yaşamın tipik stres faktörleriyle hem de değersizleştirilmiş sosyal kimlikleriyle ilişkili ek stres yüküyle karşı karşıya kalan LGBT bireyler için çok önemli olabilir (Meyer, 2003). Bireyler, olumlu tepkiler veya destek almayı bekledikleri ve kendilerine destek vereceğini düşündükleri kişilere açılma eğilimindedir. LGBT bireylerle yapılan çalışmalar algılanan sosyal destek düzeyinin düşük olmasının ve sosyal ret ile karşılaşmanın açılma sürecini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır (Beals, Peplau ve Gable, 2009).

Ebeveynden algılanan kabul-red düzeyi LGBT bireylerin açılma süreçlerini etkileyebilecek başka bir değişken olarak değerlendirilmektedir. Ebeveyn kabulü, ebeveynler tarafından sevginin, şefkatin, beslenmenin, desteğin ve diğer bakım biçimlerinin ifade edilmesi; ebeveyn reddi ise bu olumlu duyguların ve davranışların yokluğu, çeşitli fiziksel ve psikolojik incitici davranış ve duygulanımların sergilenmesini ifade etmektedir (Rohner, 2008). Ebeveynleri tarafından kabul gören bireyler daha yüksek benlik saygısına ve sosyal yetkinlik düzeyine sahip olabilmekte; reddedilen bireyler ise farklı psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir. Ayrıca LGBT bireylerle yapılan çalışmalar, ebeveynlerle olan ilişkinin kalitesinin açılma süreçlerini doğrudan etkileyebildiğini ortaya koymaktadır. Ebeveynler tarafından kabul edilme ve ihtiyaç duyduğu desteği alma LGBT bireye güvenli bir ortam sağlayacak, bu durumda

açılma sürecinin ortaya çıkardığı stresin azalmasına katkı sağlayacaktır (D'Amico ve Julien, 2012).

LGBT bireylerin açılma süreçlerini etkileyebileceği düşünülen değişkenlerden biri de içselleştirilmiş homofobidir. İçselleştirilmiş homofobi, LGBT bireylerin toplumun eşcinselliğe yönelik olumsuz yargılarını, tutumlarını içselleştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Toplumdan izolasyon, kendini kandırma, eşcinsel değilmiş gibi davranma, kendinden nefret etme ve utanma, eşcinselliği ahlaki ve dini açıdan onaylamama, diğer eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar şeklinde kendini gösterebilmektedir (Yalçınoğlu ve Önal, 2014). Yapılan çalışmalar içselleştirilmiş homofobinin kendi cinsel yönelimine ilişkin çatışma duygusu ve açılma ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. İçselleştirilmiş homofobi ayrıca açılmayı doğrudan etkileyebilecek olan olumsuz kendilik algısı ile de yakından ilişkilidir (Gülmez, 2020).

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Değınilen bilgiler ve ilgili literatür ışığında eşcinsel bireylerin açılma ve kendilerini açma süreçlerinin benlik saygısı, ebeveynden algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile ilişkili olabileceği görülmektedir. Benlik saygısı, ebeveynden algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin açılma süreçlerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, eşcinsel bireylerin açılma ve kendilerini açma düzeyleri ile benlik saygısı, ebeveynden algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasındaki ilişkilerin ve açılma ve kendilerini açma düzeyleri üzerinde benlik saygısı, ebeveyn kabul-reddi, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobinin yordayıcı etkisinin incelenmesi hedeflenmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Türkiye’de eşcinsel ilişkilere karşı yasal bir engel olmasa da, toplumun gey ve lezbiyenlere yönelik tutumları çoğunlukla olumsuzdur (Sakallı ve Uğurlu, 2001). Bu olumsuz tutumlar, cinsel azınlıklara yönelik önyargılı ve ayrımcı davranışlarla paralel olabilmektedir. Günümüzde hala eğitim, sağlık, iş, yasal haklar gibi pek çok alanda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı eşitsizlik devam etmektedir. Eşcinsel bireyler yaşamlarının birçok alanında zorlu olaylara şahit olmakta ya da zorlu olayları deneyimlemektedir. Bu zorluklar eşcinsel bireylerin zor ve hassas bir süreç olan açılma süreçlerini daha da zorlaştırmaktadır. Eşcinsel bireylerin açılma ve cinsel yönelimlerini ailelerine ya da başkalarına ifşa etme süreçlerini etkileyen faktörlere odaklanan bu çalışmanın, LGBT bireylerin örnekleme dahil edildiği çalışmaların sayısının sınırlı olmasından dolayı alanyazına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen veriler, eşcinsellerin toplumdaki açılma süreçlerini etkileyen faktörlere ve yaşantılarına ilişkin bir farkındalık sağlayacaktır. Bununla birlikte ruh sağlığı çalışanlarına da eşcinsel bireylerle çalışma konusunda önemli katkılar sağlayacaktır. Türkiye’deki LGBT bireylerin açılma süreçlerine ilişkin çok sınırlı sayıda çalışma olduğu da dikkate alındığında elde edilen bulguların diğer araştırmacıları da bu konuyla ilgili çalışma yapmak konusunda cesaretlendireceği umut edilmektedir. Bu sayede cinsel azınlıklara yönelik psikolojik danışma yaklaşımları geliştirilmesinin, homofobi ile mücadeleye yönelik psiko-eğitim programları hazırlanmasının da önü açılacaktır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SORULARI VE HİPOTEZLERİ

Cinsel yönelimi eşcinsel olan bireylerin açılma süreçleri ve kendini açma davranışlarının (niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük ve kontrol alt boyutları); benlik saygısı, ebeveyn kabul-reddi, algılanan sosyal destek (aile, arkadaşlar ve diğerleri), içselleştirilmiş homofobi ve açılan grup sayısını farklılaştırıp farklılaşmadığı

araştırmanın öncelikli sorusu olup; araştırmaya dair sorular ve hipotezler aşağıda belirtilmiştir:

S1: Eşcinsel bireylerin kendini açma davranışları demografik değişkenlere (cinsel yönelim, geçim durumu, dini inanç) göre farklılaşmakta mıdır?

S2: Eşcinsel bireylerin benlik saygıları demografik değişkenlere (cinsel yönelim, geçim durumu, dini inanç) göre farklılaşmakta mıdır?

S3: Eşcinsel bireylerin anne-babadan algıladıkları red düzeyleri demografik değişkenlere (cinsel yönelim, geçim durumu, dini inanç) göre farklılaşmakta mıdır?

S4: Eşcinsel bireylerin aile-arkadaş-diğerlerinden algıladıkları sosyal destek demografik değişkenlere göre (cinsel yönelim, geçim durumu, dini inanç) göre farklılaşmakta mıdır?

S5: Eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri demografik değişkenlere (cinsel yönelim, geçim durumu, dini inanç) göre farklılaşmakta mıdır?

S6: Eşcinsel bireylerin açıldıkları grup sayısı demografik değişkenlere göre (cinsel yönelim, geçim durumu, dini inanç) göre farklılaşmakta mıdır?

H1: Eşcinsel bireylerin açıldıkları grup sayısı benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde ilişkilidir.

H2: Eşcinsel bireylerin kendini açma niyetleri benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde ilişkilidir.

H3: Eşcinsel bireylerin kendini açma miktarları benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde ilişkilidir.

H4: Eşcinsel bireylerin kendini açma olumluluğu benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde ilişkilidir.

H5: Eşcinsel bireylerin kendini açma dürüstlüğü benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde ilişkilidir.

H6: Eşcinsel bireylerin kendini açma kontrolü benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde ilişkilidir.

1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

Araştırmanın birtakım sayıltıları mevcuttur.

Bunlardan ilki, araştırmanın ölçme araçları olan Kendini Açma Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Form, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir olduğu ve ilgili değişkenleri ölçtüğünün varsayılmış olmasıdır.

İkincisi, katılımcıların ölçme araçlarında yer alan sorulara içtenlikle cevap vermelerinin varsayılmış olmasıdır.

Üçüncüsü ise araştırmanın örneklem grubunun evrenin bir temsili olduğunun varsayılmış olmasıdır.

1.6. TANIMLAR

Biyolojik Cinsiyet: Bireylerde doğumdan önce oluşmaya başlayan cinsel organlar yetişkin dönemlerinde olgun hale gelmektedir ve bu cinsel organlar basitçe bireyin kadın ve erkek oluşlarını sahip oldukları bedensel özellikleri üzerinden tanımlar. Seyrek görülüyor olsa da bazı tıbbi durumlarda doğumla beraber bireylerin cinsel organlarının şekliyle ilgili belirsizlikler olabilir ve bu belirsizliğin getirdiği hal interseks olarak adlandırılır (Başar, 2013).

Cinsiyet Kimliği: Bireyin kendi bedenini ve benliğini algıladığı cinsiyettir (Green, 2009). Genellikle algıladığı bu cinsiyet biyolojik cinsiyeti ile uyum içinde olup olmadığı durumlarda ise birey, trans birey olarak adlandırılmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet: Bireyin kendini toplumda ortaya koyduğu davranışlar, başkalarıyla ilişkili olma biçimleri ve duygularını ifade etmeleri ile ilgili olup toplumun

kalıplaşmış yargılarına göre erkeksi (maskülen) ya da kadınsı (feminen) olarak şekillenmektedir.

Cinsel Yönelim: Bireylerin cinsel arzu ve davranışlarının belli bir cinsiyete çekimi cinsel yönelim olarak tanımlanmakta olup; birey eğer bu çekimi kendi cinsiyet kimliğinden birine yönelik duyuyorsa eşcinsel (homoseksüel), diğer cinsiyet kimliğinden birine yönelik duyuyorsa heteroseksüel, her iki cinsiyet kimliğinden birilerine yönelik duyuyorsa da biseksüel olarak isimlendirilir (Drescher ve Byne, 2009). Kadın eşcinseller için lezbiyen, erkek eşcinseller için ise gey terimleri kullanılmaktadır.

Açılma (coming out): Bireylerin kendi cinsel yönelimlerini fark etmeleriyle başlayan; bu yönelimlerini başkaları ile paylaşarak paylaşımlarının kendi inisiyatifleri doğrultusunda geliştiği ve bu gelişimi birçok faktörün etkileyebildiği hayat boyu süren bir süreçtir.

Kendini Açma: Bireylerin kendilerine dair bilgileri bir başka bireye çoğunlukla söz ile aktarma sürecidir (Cozby, 1973).

Benlik Saygısı: Bireyin kendini değerlendirmesi ile birlikte vardığı kendi benlik kavramına atfettiği olumlu ve olumsuz yargılardır (Yörükoğlu, 1985).

Ebeveyn Kabul-Reddi: Bireyin çocukluğunda ebeveynleriyle kurduğu ilişkilerinden aklında kalan, sevginin öne çıktığı davranışlar bireyin kabul algısını oluştururken; bu davranışların esirgendiği diğer durumlar bireyde red algısını oluşturmaktadır (Rohner, 2005).

Algılanan Sosyal Destek: Bireylerin diğerleri ile kendilerini güvende hissettikleri ilişkiler kurduklarına ve ihtiyaç duydukları zaman onlardan destek alabileceklerine dair öznel algılarıdır (Kef, 1997).

İçselleştirilmiş Homofobi: Eşcinsel bireylerin, toplumun heteroseksüel cinsel yönelimden farklı olan bireylere yönelik olumsuz tutum ve davranışlarını içselleştirmeleridir (Herek, Cogan, Gillis ve Glunt, 1997).

BÖLÜM 2 GENEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili temel kavramlar, açılma sürecine ve eşcinsel kimlik gelişimine dair modeller, kendini açma, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek kavramları ile birlikte ebeveyn kabul-red kuramı ve son olarak ayrımcılık başlığı altında homofobi ve içselleştirilmiş homofobi kavramlarının eşcinsel bireylerin hayatları üzerindeki etkileri açıklanacak ve alanyazındaki ilgili araştırmalara yer verilecektir.

2.1. AÇILMA

Bu bölümde açılma (coming out) kavramının anlamı açıklanmış; kavramın tarihsel süreçteki ve bugün geldiği yeri üzerinde durulmuştur. Ardından açılma süreci ile ilgili alanyazında çoğunlukla bahsedilen üç model olan Cass (1979), Coleman (1982) ve Troiden'in (1989) eşcinsel kimlik oluşum modelleri detaylı bir biçimde açıklanmıştır.

2.1.1. Açılma Sürecinin Tanımı

Geçmişten günümüze gelen sürece bakıldığında, eşcinsel bireylerin birtakım toplumsal cinsiyet kalıplarına itaat etmedikleri için toplum tarafından dışlandıkları ve ötekileştirildikleri görülmüştür. Kendileri gibi olmayan bireyleri baskı altına alan heteronormatif yaklaşımlı bu toplum baskısı, bugünkü halkın egemenliğine dayanan ve bireyin haklarını daima ilk sırada gözetilen yönetim biçimlerinde dahi varlığını sürdürmektedir. Eşcinsel bireylerin üzerlerinde hissettikleri bu kısıtlamaların bir sonucu olarak birçoğu eşcinsel olduklarını gizlemekte ve hatta kimileri cinsel yönelimlerini kabul etme aşamasında zorluk deneyimlemektedirler. Eşcinsel bireylerin içinde buldukları bu durum, dolap (the closet) metaforu ile tasvir edilirken; bireylerin eşcinsel olduklarını diğer bireylere açıklamaları dolabın dışına çıkmaları (coming out of

the closet) ile açıklanır (Pickett, 2009). Kavramın dilimizdeki kullanımına ise “açılma” olarak rastlanır.

2.1.2. Açılma Sürecine İlişkin Modeller

Eşcinsel bireylerin açılma süreçlerine dair aşamalar, araştırmacılar tarafından kuramsallaştırılmaya çalışılmış ve bu doğrultuda çeşitli modeller öne sürülmüştür. Alanyazında sunulan modellerde eşcinsel kimlik gelişimi ve açılma süreci bir arada ele alınmış; en sık rastlanan ve atıfta bulunulan aynı zamanda araştırmaya ilk kez kadın ve erkek eşcinselleri birlikte dahil eden eşcinsel kimlik gelişimi modeli olarak Vivienne C. Cass’ın modeline yer verilmiştir (Edwards ve Brooks, 1999). Cass’ın (1979) eşcinsel kimlik gelişimini altı aşamada açıklayan modeli, alanyazında en sık sözü geçen model olmasına karşın çizgisel (lineer) ilerlediği, biyolojik cinsiyeti yalnızca erkek veya kadın olan eşcinselleri kapsadığı, eşcinsel erkek ve kadınlar arasındaki açılma süreçleri farklarına geniş yer vermediği, bireylerin etnik ve ırksal kökenli yönlerini göz önünde bulundurmadığı gerekçeleriyle eleştirilmektedir (Kenneady ve Oswalt, 2014).

Vivienne C. Cass (1979) eşcinsel kimlik gelişimi modelinin yanı sıra Eli Coleman (1982) ve Richard Troiden’in (1989) eşcinsel kimlik gelişimine dair açıkladıkları modeller sıklıkla alanyazında karşılaşılmakta ve birbirleri ile kıyaslanmaktadır. Sawin-Williams’a (2001) göre bu modeller, eşcinsel bireylerin kimlik gelişimi süreçlerini anlamak ve kuramsallaştırmak adına önemli çalışmalar olsalar da eşcinsel kimlik gelişimi sürecini sıralı aşamalarla ilerleyen ve etnik farklılıklara yer vermeyen modeller olarak ele aldıkları için bireylerin biricik, özgün ve karmaşık yapılarını dikkate almamaktadır. Cinsel yönelimlerden bir diğeri olan biseksüel yönelim ile ilgili çalışmalara bakıldığında ise eşcinsel kimlik gelişimi modellerinin biseksüel kimlik gelişimleri ile benzerlikleri olduğu ortaya konulmuş fakat eşcinsel kimlik gelişimi modellerinin biseksüel kimlik gelişimi için yetersiz kaldığı noktaları da olduğu öne sürülerek farklı modellerle açıklamalara gidilmiştir (Bieschke, 2007). Öte yandan eşcinsel kimlik gelişim modellerine getirilen eleştirilerin yanında bu modeller, alanda uzmanlara başvuran bireylerin yaşadıkları problemleri ve problemlerle baş etmekte

kullandıkları yöntemleri daha iyi anlayabilmek, içinde buldukları süreçle ilgili olarak onları bilgilendirebilmek ve onlara eşlik edebilmek, destekleyebilmek adına yol gösterici olmaktadır. Bir sonraki bölümlerde, yukarıda bahsedilen ve alanyazında yaygın olarak yer verilen üç model detaylı bir biçimde açıklanacaktır.

2.1.2.1. Vivienne C. Cass'ın Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli

Cass (1979) eşcinsel kimlik gelişimini altı aşamada açıklamakta ve temelde iki varsayıma dayandırmaktadır. Bu iki temel varsayım, eşcinsel kimliğin gelişimsel bir süreç sayesinde kazanılması ve bireyin davranışlarındaki sabitlik ve değişimin, kendisi ve çevresi arasında meydana gelen etkileşiminden ortaya çıkmasıdır (Cass, 1979).

Secord ve Backman'ın (1961) kişilerarası uyum kuramına (interpersonal congruency theory) istinaden Cass'ın (1979) modeli, bireylerin davranışlarındaki bu sabitlik ve değişimin, bireyler ve çevreleri arasındaki kişilerarası uyum ve uyumsuzluğa bağlı olduğu anlayışından etkilenmiştir. Dolayısıyla Vivienne C. Cass'ın 1979'da Avustralya'daki gey ve lezbiyenlerle gerçekleştirdiği araştırmalarla belirlediği eşcinsel kimlik aşamaları birbirlerini takip etmeyebilir, aşamalar sırasında geçen süre bireyden bireye değişiklik gösterebilir. Aşamalar arasındaki bu farklılıkların bir diğer sebebi ise bireyin kendi davranışlarına yönelik algısı ve bu algısının getirdiği birtakım sonuçlardır (Cass, 1979). Kişisel deneyimler ve birtakım davranış stratejileri bireylerin bir evrede takılı kalmasına, gelişimin askıya alınmasına, önceki aşamalara dönülmesine ya da bir aşamanın ileri veya geri atlanmasına sebep olabilir. Nasıl ki her birey biricik ise her bir aşamanın da ne kadar süreceği ve hangi aşamaya kadar devam edeceği bireylere özgüdür.

Modelde tamlanan altı aşamanın ilk aşaması **kimlik karmaşası (identity confusion)** olarak adlandırılır. Eşcinsel bir birey yaşamının herhangi bir zamanında eşcinsellik ile ilgili herhangi bir bilgi ile karşılaşabilir fakat bu eşcinsel kimlik oluşumu sürecinin başlaması için yeterli olmamaktadır. Süreç, bireyin kendi ile aynı cinsten bireylere duygusal veya cinsel hislerini fark etmesi ve kendi davranışlarını "eşcinsel" olarak adlandırması ile başlar. Bireyin içinde bulunduğu bu durum, düşünce ve duygular

bugüne kadar içinde yer aldığı mevcut ana akım yapıya uyumsuz olur ve bu uyumsuzluk bireyde karmaşaya yol açar (Cass, 1979).

Bireyler yaşadıkları bu karmaşayı ortadan kaldırmak için farklı yollara gidebilirler. Bu yollardan ilki, bireyin kendi duygu ve davranışlarının eşcinsel olduğunun kabul edilebilir olduğunu düşünmesidir. Dolayısıyla birey “Eşcinsel miyim?” sorusuna bir cevap bulmuştur ve bu cevapla birlikte içinde bulunduğu karmaşa hafifler. Bunun sonucunda birey eşcinsellikle ilgili daha çok bilgi edinmek ister ve bilgi edindikçe bireyin yaşadığı karmaşa ve uyumsuzluk azalır (Cass, 1979).

İkinci bir yol ise bireyin duygu ve davranışlarını eşcinsel olarak algılaması fakat bununla ilgili düşüncesinin istenmeyen bir durum olduğu şeklinde olabilir. Bu durumdaki bir birey eşcinsellikle ilgili bilgi almaktan kaçınabilir, edindiği bilgilerin kendisi ile bir alakası olmadığını düşünebilir, eşcinsel olduğunu inkar edebilir. Bu tutumunu pekiştirmek isteyen birey bazı davranışlarını kontrol etme çabası içine girebilir, daha maskülen veya feminen görünmeye çalışabilir, homofobik tutumlar sergileyebilir ya da karşı cinsle ilişki kurmayı deneyebilir. Fakat bu durum bireyin olumsuz bir kimlik geliştirmesine ve kendi ile ilgili algısının oldukça zarar görmesine neden olabilir (Cass, 1979).

Üçüncü ve son bir yol olarak birey, duygu ve davranışlarının eşcinsellik ile ilgili bir alakası olmadığını düşünürken aynı zamanda istenmeyen bir durum olduğuna dair inancı olabilir. Böyle bir durumda olan bir birey, kendi deneyimlerini eşcinsellik dışında tanımlamakta ve kendi cinsiyelle yaşadığı ilişkileri bir şeyler denediği, kazara olduğu, bir kereye mahsus olduğu şeklinde anlamlandırabilmektedir (Cass, 1979).

Eğer birey ilk aşamada eşcinsel olma ihtimalini kabul ettiyse ikinci aşama olan **kimlik karşılaştırması (identity comparison)** aşamasına geçiş yapar. Bu aşamada birey, deneyimlediği duygu ve davranışların sebebini anlamlandırmaya çalışır. Bu durumun geçici veya kalıcı olup olmadığını sorgulayan birey, kendi ve başkaları hakkındaki algısı arasında uyumsuzluk oluşabileceği için başkalarına yabancılaşabilir ve topluma ait hissetmeyebilir (Cass, 1979).

İkinci aşamada bireyin gidebileceği dört yoldan bahsedilebilir. Bunların ilki, bireyin kendi duygu ve davranışlarına yönelik algısının olumlu olması ve aynı zamanda

heteroseksüel görünümün ardında kendini gizlemeye devam etmesidir. Böylece birey, kendini başkalarına karşı gizlemeye devam ettiği için topluma uyumsuzluğu azalır fakat bu uyumsuzluk tümüyle yok olmaz (Cass, 1979).

İkinci aşamada gidilebilecek bir diğer yol bireyin duygu ve davranışlarını eşcinsel olarak anlamlandırması fakat böyle bir benliğe ait olmayı istememesidir. Birey, davranışlarını değiştirmekten ziyade kendi ile ilgili algısını değiştirmek için birtakım alternatif düşünceler oluşturabilir. Bu alternatif düşünceler, bireyin bulunduğu durumun kendine biricik olduğunu düşünmesi ve hissettiği duyguların yine aynı şekilde yalnız bir kişiye dair olduğunu düşünmesi, kendini heteroseksüel olarak algılamayı sürdürmesi, eşcinselliği geçici bir durum olarak görmesi ve istediği zaman heteroseksüel olabileceğini savunmasıdır (Cass, 1979).

Üçüncü bir yol ise bireyin eşcinsel duygularını kabul ederken genellikle aile ve arkadaşlarının yer aldığı sosyal gruplardan aldığı negatif geri bildirimlerden dolayı davranışlarının istenmediğini düşünmesidir. Bulduğu topluma yabancılaşan birey, eşcinsel olduğunu kabul ederken eşcinselliğe dair bir davranışta bulunmak istemez (Cass, 1979).

İkinci aşamanın son yolu olarak birey, hem kendisinin hem de eşcinselliğe dair duygu, düşünce ve davranışlarının kabul görmediğine karar verebilir ve yabancılaşmanın oldukça yüksek seyrettiği bu durum içerisinde değişmeyi ister. Tüm eşcinsel davranışlarını ortadan kaldıran bireyler eğer buldukları bu yolda git gide artan uyumsuzluğa bağlı başarısız olurlarsa intihar etmeyi düşünebilirler (Cass, 1979).

İkinci aşamanın sona ermesiyle gelen üçüncü aşama olan **kimliğe tahammül (identity tolerance)** aşamasında birey, kendini “büyük olasılıkla gey” olarak düşünür ve yabancılaşma duygularıyla baş edebilmek için başka eşcinsellerin de yer aldığı örgütlerle iletişime geçmek için adım atar. Bireyin bu aşamada da kendini tamamı ile kabul etmesi söz konusu değildir; birey ancak kimliğine tahammül etmektedir (Cass, 1979). Başkaları ile iletişime geçen birey, eğer onlarla olumlu bir ilişki kurmaya başlar ve kendisini eşcinsel olarak kabul edecek kişilerin varlığını fark etmeye başlarsa bireyin kendisine dair algısı olumlu yönde pekişir ve benliğini kabul etmesiyle beraber bu aşamanın sonunda “homoseksüelim” diyebilir (Cass, 1979).

Dördüncü aşama olan **kimliğin kabulü (identity acceptance)** ile birey artık kimliğini tolere ettiği bir düzeyden kabul ettiği bir düzeye geçiş yapmıştır. Diğer gey, lezbiyen, trans ve biseksüel bireylerle iletişim ve ilişkilerini sürdüren birey, eşcinselliği normalleştirmeye ve bir yaşam tarzı olarak kabullenmeye başlar (Cass, 1979). Süregelen ve artarak devam eden ilişki ve iletişimlerin bir sonucu olarak birey açılma ile ilgili iki yaklaşıma yönelebilir. Bunlardan ilki açılmamak ya da seçici açılmalar ile yaşamın belli alanlarında belli kişilere açılmak olabilir; ikincisi ise hemen hemen herkese ve her alanda açılmayı seçerek tepkilerle yüzleşmeyi seçmek olabilir. Seçici bir biçimde açılmayı seçen bireyler uygun bir düzeyde uyumsuzluk yaşarken, toplumun her alanında kendini açan bireyler maruz kaldıkları ötekileştirme ve engellenme sonucu “öfke” duymaya başlayabilir ve bu da onları beşinci aşamaya geçirebilir (Cass, 1979).

Birey beşinci aşama olan **kimlikten gurur duyma (identity pride)** aşamasında cinsel yönelimini tamamen kabul etmiştir fakat toplum tarafından hoş görülmediğinin farkındadır. Dolayısıyla birey bu aşamada heteroseksüel bireylerle daha az temas haline geçer ve eşcinsellerle temasını artırır. Eşcinsellerle temasını arttıran birey, kabul edildiği bu gruplar içerisinde bir aidiyet duygusu geliştirir ve eşcinsel olmaktan gurur duyar (Cass, 1979). Gurur duygusu ile birlikte, günlük hayatında eşcinsel ve heteroseksüel değerler arasında uyumsuzluğa maruz kalan birey kendi içinde bir çatışma yaşar ve bu çatışma sonucunda birey öfkeli hisseder. Öfke ve gururu birlikte hisseden birey içinde bulunduğu toplumun ayrımcı politikalarına karşı çıkmaya başlayabilir ve aktivizm hareketlerine katılabilir (Cass, 1979).

Altıncı ve son aşama olan **kimlik sentezi (identity synthesis)** aşamasında birey, bir önceki aşamada açılma sonrası olumlu tepkilerle karşılaşmış ve bu karşılaşma bireyin beklediği tepkilerle uyumlu olmamıştır. Bu yüzden birey, tüm heteroseksüellerin eşcinselliğe olumsuz baktığına ve tüm eşcinsellerin de eşcinselliğe olumlu baktığına dair algısını değiştirmiş; kendisi ile heteroseksüeller arasındaki benzerlikleri fark edip cinsel yönelimini tüm kimliğine entegre edip cinsel yöneliminin benliğine ait boyutlardan yalnızca biri olduğunu kabullenmiştir (Cass, 1979).

2.1.2.2. Eli Coleman'ın Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli

Coleman (1982) eşcinsel kimlik gelişimine dair beş gelişimsel aşamanın yer aldığı bir model tanımlamış ve bu beş gelişimsel aşama olan açılma öncesi, açılma, deneyimleme/keşif, ilk ilişkiler ve entegrasyon/bütünleşme aşamalarının birbiri ardına yaşanmayabileceğini ve bireyden bireye özgü bir takım değişiklikler olabileceğini söylemiştir. Kimi bireyler bir aşamada takılabileceği gibi kimi bireyler de tüm aşamaları tamamlayabilir veya bir birey hiçbir zaman kimlik bütünleşmesi gelişimsel aşamasını deneyimlemeyebilir.

Birinci gelişimsel aşama olan **açılma öncesi (pre-coming out)** aşamada birey henüz cinsel yönelimine dair tam bir farkındalığı olmamasına karşın toplumun eşcinselliğe yönelik bakış açısındaki olumsuzluğu fark eder. Birey, aile ve toplum içindeki etik kuralları öğrendikçe ve bu kuralların kendi hemcinslerine yönelik ilgisi ile paralel gitmediğini aksine eşcinselliğin yanlış bir şey olduğu kabulü ve evliliğe dair toplumun ve ailenin beklentileri ile karşılaştıkça kendisini gizleme yoluna girer ve depresif belirtiler gösterebilir (Coleman, 1982).

Bireyin içinde bulunduğu depresif ruh halinden çıkabilmesi ve bir diğer gelişimsel aşama olan **açılma (coming-out)** sürecine geçebilmesi için kendi cinsel yöneliminin farkına bilinçli bir düzeyde varıyor olması gerekir. Kendi cinsel yöneliminin farkına varan birey için sürecin devamını sağlayan bir diğer unsur bu farkındalığını başkaları ile paylaşmaya başlamasıdır. Cinsel yönelimlerinin farkına varan ve kabul eden, daha sonrasında bunu başkalarıyla paylaşıp olumlu geri bildirimler alan bireylerin öz saygılarının yükselmesi gözlenirken; cinsel yönelimlerinin farkına vardığı halde kendini kabul etmeyen ve başkalarından alacağı olumsuz geri bildirim ve reddedilme kaygıları sebebiyle kendilerini açmaktan çekinen bireylerde ise benlik kavramlarının zarar görmesi beklenebilir (Coleman, 1982).

Açıldığı kişilerden yeterince olumlu tepkiler alan birey bir sonraki gelişimsel aşama olan deneyimleme yani **keşif (exploration)** aşamasına geçer. Bu aşamada bireyler, cinsel yönelimlerini keşfetmeye başlarlar ve kendileri gibi benzer cinsel yönelimleri

olan bireylere ulaşmaya çalışarak onlarla tanışır, sosyalleşmeye başlarlar ve yeni deneyimlere kendilerini açarlar (Coleman, 1982).

Bir önceki gelişimsel aşama olan keşif aşamasında cinsel deneyimler ve birliktelikler önemli iken yakınlık ihtiyacının ortaya çıkması ile beraber daha derin ve sabit ilişkiler kurmak isteyen birey, **ilk ilişkiler (first relationships)** aşamasına geçer. İlk ilişkiler aşamasında birey, kendi cinsel yöneliminin bir sonucu olarak kuracağı ilişkilerin uzun süre devam edip etmeyeceğinden emin olamayabilir. Partnerinden ve ilişkiden beklentilerini yükseltebilir ve dolayısıyla ilişkinin bitmesine sebep olabilir (Coleman, 1982).

Birey eğer ilişki içinde ilişkiyi yürütebilme becerilerini geliştirebilir; partneri ile karşılıklı güven ilişkisini kurabilir ve birbirlerinin özgürlük alanlarına saygı duyabilir ise sağlıklı ilişkilerin bir sonucu olarak **bütünleşme (integration)** aşamasına geçer. Bütünleşme aşamasına geçen birey, yetişkinliğin getirdiği sorumluluklar ile baş edebilmekte ve olası bir reddedilme duruma karşı da psikolojik olarak hazır bulunabilmektedir (Coleman, 1982).

2.1.2.3. Richard R. Troiden'in Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli

Troiden (1989) eşcinsel kimlik oluşumuna dair dört aşamadan oluşan bir model önermekte ve bu önerdiği modelin aşamalarının özelliklerinin bireylerden bireylere farklı şekillerde ortaya çıkabileceğini ortaya koymaktadır. Bu farklı şekiller ile kast ettiği sürecin her birey için doğrusal bir süreç şeklinde ilerlemediği; aşamaların ileri ve geri bir biçimde gerçekleşirken atlanan aşamaların olabileceği veya bu aşamalar arasındaki geçiş hızının bireyden bireye değişebileceğidir (Troiden, 1989).

Modelin birinci aşaması olan **duyarlılaşma (sensitization)** aşaması, bireyin ergenliğe girmeden önceki yaşantılarını kapsamaktadır. Ergenliğe girmeden önceki yaşantılarında birey, cinsel yönelimleriyle ilgili ileride geriye dönüp baktığında bağlantı kurup anlamlandırabileceği düşünce ve deneyimlerle karşılaşmış fakat henüz bu aşamada bu düşünce ve deneyimlerin farkındalığına erişmemiştir. Kendisini diğer

bireylerden farklı olarak görüyor ve hissediyor olsa dahi bu dönemde bireyin cinsel yönelimlere dair sınıflandırmalara bağlı kalması beklenmez (Troiden, 1989).

Bireyin ergenliğe girmesi ile beraber birey kendi duygu, düşünce ve eylemlerini eşcinsel olma ile ilgili olabileceğini algılar ve ikinci aşama olan **kimlik karmaşası (identity confusion)** aşamasına geçer. Toplumun bireye yüklediği ve bireyin olduğunu düşündüğü heteroseksüel kimliği ile eşcinsel kimliği arasında kalması bireyin kimlik karmaşası yaşamasına ve yaşadığı bu ikircikli duyguları inkar etmesine sebep olabilir (Troiden, 1989). İnkarla beraber birey bu duygu, düşünce ve yaşantılardan kurtulabilmek için cinsel yönelimini tedavi etme yollarını araştırmaya gidebilir, davranış ve durumlardan kaçınabilir, içinde bulunduğu durumun geçici olduğunu düşünüp bu durumu farklı ve duruma özgü tanımlamalarla adlandırmaya çalışabilir. Bunun sonucunda yalnızlaştığını hisseden birey, eşcinselliğin var olduğunu ve onun da bir eşcinsel olabileceğini fark ettiği ve kabullendiği zaman yalnızlık hissi azalabilir ve kimlik gelişiminde bir sonraki aşamaya geçebilir (Troiden, 1989).

Üçüncü kimlik gelişim aşaması olan **kimlik edinme (identity assumption)** aşamasında birey, cinsel yönelimini eşcinsel olarak tanımlamakta ve diğer eşcinsel kişilerle iletişim haline geçip onlara açılmaya başlamaktadır. Toplumun ötekileştirme ve etiketlemelerine maruz kalan bireylerin büyük bir kısmı bu aşamaya ergenliklerinin son dönemlerinde geçmektedir. Dolayısıyla cinsel yönelimlerine dair kurdukları ilk iletişim ve ilişkiler, diğer eşcinseller ile kurdukları iletişimle başlar ve bununla beraber eşcinsel alt kültürleri keşfedilir (Troiden, 1989). Birey kendi gibi var olabildiği ve kendini ait hissettiği bir gruba girdiğinde, diğer eşcinsellerle olumlu iletişime girerse bireyin eşcinsel kimlik geliştirmesi olumlu yönde etkilenirken; iletişimin olumsuz olduğu durumlarda ise bireyin eşcinsel olup olmadığına dair algısı karışabilir. Bireyler kimi zaman eşcinsel olduğunu kabul etseler dahi toplumun onları olumsuz etiketlemesi ile başa çıkabilmek için eşcinsel davranışlardan kaçınma, yönelimini ailesinden ve heteroseksüel tanıdıklarından gizleme ve farklı ortamlarda farklı cinsel yönelim kimliklerine bürünme gibi yollar benimseyebilirler (Troiden, 1989).

Son ve dördüncü aşama olan **kimliği sahiplenme (commitment)** aşamasında birey, cinsel yöneliminin eşcinsel olduğunu kabullenmiş, sahiplenmiş ve bir hayat stili olarak

benimsemiştir. Bu aşamaya gelen bireyler için heteroseksüel olmaktan ziyade homoseksüel olmak daha caziptir ve bu aşamanın temel özelliği bireyin kabulü ve kabulden dolayı kimliği ile barışık olmasıdır (Troiden, 1989). Eşcinsel kimliğini sahiplenen bireyler bu kimliklerini bir hayat stili olarak görmekte ve bununla ilgili memnuniyetlerini ortaya koymaktadırlar. Bununla beraber toplumun olumsuz etiketlemesi var olmaya devam ettiği için bu durumla baş etme yollarını sürdürmektedirler fakat bu yollar bir önceki aşamalardan farklı olarak kendi kimlikleri ile gurur duyma ve toplumu cinsel yönelimler hakkında bilgilendirmektir (Troiden, 1989).

2.2. KENDİNİ AÇMA

Bu bölümde kendini açma (self-disclosure) kavramı açıklanmış; kavramın alanyazında bulunan çeşitli tanımlamalarına yer verilmiş ve kendini açma davranışlarının hangi boyutlarda değerlendirilebileceği ve hangi etmenlerden etkilenebileceği üzerinde durulmuştur.

2.2.1. Kendini Açma Kavramı

İlgili alanyazın incelendiğinde, kendini açmaya dair birçok araştırmacının farklı tanımlamaları bulunmuş; tanımlamaların yer aldığı bilimsel çalışmalarda kendini açma kavramının ilk başlarda bir kişilik eğilimi olarak kabul edildiği görülmüştür. Daha sonra bu bilimsel çalışmaları takip eden araştırmalarda ise kendini açma kavramı, bir kişilik eğiliminden ziyade bireylerin karşılıklı sosyal değişimleri paylaştıkları bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Kendini açma kavramı ilk kez Sidney M. Jourard tarafından kişilerin kendilerine dair öznel bilgileri açığa çıkararak kendilerini diğer kişilere tanıtmaya süreçleri olarak tanımlanmış ve kendisinin yazdığı “The Transparent Self” kitabında yer almıştır (Jourard, 1964). Kendini açma davranışının kişilerin birbirleri arasındaki iletişimi geliştirdiği gibi kişinin kendini tanıma sürecine de katkı sağladığını belirten

Jourard'a (1979) göre bu davranış; aile içinde oluşmaya başlar ve ergenlik ve sonrasında kurulan ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturur. Toplumun bir parçası olan bireyin kendini açma özellikleri, sosyal ve kültürel etmenlerden etkilenmekte olup; toplumun bireye dayattığı ideal benlik nedeni ile bireylerin kendilerini açık ve içten ortaya koyamamalarına yol açmaktadır (Selçuk, 1989). Gerçekleştirilen çalışmalarda belli bir düzeyde kendini açan bireylerin ruh sağlıklarının, kendilerini açık ve içten ortaya koyamayan bireylere göre daha olumlu seviyede etkilendiği bulunmuştur (Farber, 2006). Öte yandan uygunsuz bir anda kendini açmanın beklenmeyen sonuçlarına yer verilen çalışmalar da gerçekleştirilmiş; Pearce ve Sharp'a göre (1973) bireylerin kendilerini bir kişiye açtıklarında bunun herkese de açmaya hazır oldukları anlamına gelmediği veya kendilerini açtıkları kişiye farklı bir zaman ve durumda yeniden kendilerini açacaklarının bir göstergesi olmayabileceğini belirtmişlerdir. Buradan hareketle kendini açma davranışının, birçok etmeden etkilenen ve içinde olunan topluma, açılan bireye, açılma konusuna göre farklı olabilecek kompleks bir kavram olduğuna varılmaktadır.

Bir başka tanıma göre kendini açma, bireyin kendisi ile ilgili herhangi bir bilginin A kişisinden B kişisine sözel şekilde aktarmasıdır (Cozby, 1973). Bu tanım doğrultusunda bireyler arasında aktarılan mesajların herhangi bir içeriğe ait oluşu kendini açma davranışının birçok farklı şekillerde, sürede, anlamda, yakınlıkta, niyette gerçekleşebileceğine işaret etmektedir. Altman ve Taylor (1973), Cozby'nin de (1973) daha önce ifade ettiği gibi kendini açma davranışı ile ilgili üç temel boyut üzerinde durmuşlardır: bilginin paylaşım miktarı anlamına gelen kapsam, bilginin paylaşım sürecindeki samimiyeti belirten derinlik ve bilginin paylaşımı sırasında harcanan zamanı anlatan süreç. Ek olarak Jourard ise (1964) kendini açma davranışı sürecinin boyutlarından bahsettiği çalışmalarına dürüstlük boyutunu da eklemiştir. Jourard'ın kendini açma davranışı üzerine yaptığı çalışmalar kendisinden sonra gelen araştırmacılar için örnek olmuş ve kendini açma davranışını ölçmek için geliştirdiği Jourard'ın Kendini Açma Ölçeği en çok kullanılan ölçüm araçlarından biri olmuştur (Jourard ve Lasakow, 1958). Alanyazındaki araştırmalarda en çok kullanılan ölçüm araçlarından biri olmasına karşın Jourard'ın geliştirdiği ölçeğin kullanım alanı bazı

yönleri ile eleştirilmektedir. Kendini açma davranışını yalnızca belirli temalar ile kategorize etmesi ve kullanımını çocuk ve genç bireyler ile sınırlandırması sebepleri ile araştırmacıları farklı ölçüm araçları geliştirmeye yönlendirmiştir (Wheless ve Grotz, 1976). Wheless ve Grotz'a göre (1976) kendini açma, bireylerin kendileri hakkında herhangi bir mesajı bir başka bireye herhangi bir şekilde aktarması olup; kendini açma davranışının niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük ve derinlik olmak üzere beş farklı boyutu vardır. Niyet boyutu kendini açma davranışının bilinçli farkındalığı anlamına gelirken miktar boyutu, kendini açma davranışının ne kadar gerçekleştirildiği ile alakalıdır. Olumluluk boyutu kendini açma davranışının kendini açan kişi tarafından pozitif mi yoksa negatif mi yansıtıldığı ile ilgilenirken dürüstlük boyutu ise kişinin kendini açma davranışları ile kendisi arasındaki köprünün doğru temsili ile bağlantılıdır. Son olarak derinlik boyutu, kendini açma davranışının veya paylaşılan bilginin mahremiyeti ile ilgilidir.

Kendini açma davranışının bireyler arasında iletişimin bir sonucu olarak olumlu ilişkiler kurmalarını sağlamasının yanı sıra karşıt bir faktörün varlığından da söz edilmektedir. Cozby'e göre (1973) kendini açma davranışının toplum tarafından olumlu görülmesinin ve desteklenmesinin dışında bir de gizlilik ihtiyacı doğurabilecek bazı etmenler sebebiyle bireylerin kendini açma davranışlarının azalabileceğini belirtmiştir. Toplum tarafından cinsellik ile ilgili konular konuşulmaması ve gizli kalması gereken konular olarak algılandığı için bireyler, cinsellikle ilgili konuları açıklamaya gelince şartlı davranışlarda bulunabilirler (Oluwatosin ve Adediwura, 2011). Bu şartlı davranışlarını etkileyen etmenlerden biri de toplumun bireylerden beklediği geleneksel rollerdir. Bu beklentinin bir sonucu olarak toplum, kadınlardan cinsel ihtiyaçları konusunda kendilerini açmalarının daha naif bir şekilde olmasını ön görürken erkeklerden ise daha yön veren bir tutum sergilemelerini bekleyebilir. Geçmişte yapılan çalışmalar erkeklerin cinsellikle ilgili konularda kendilerini kadınlardan daha çok açtıklarını göstermektedir (Byers, 1996). Ancak günümüzde yapılan çalışmalar incelendiğinde, toplumsal cinsiyet kimliği ve ifadeleri ile ilgili toplumda bilincin artmasının bir sonucu olarak cinsiyet farklılıklarının kendini açma davranışlarına

etkisinin özellikle toplumun genç kesiminde toplumun beklediği geleneksel roller ile tutarlı olmayabileceği görülmüştür (Oluwatosin ve Adediwura, 2011).

Bireylerin kendi iç dünyalarında nelerin meydana geldiğinin farkında olmaları ve bunu anlamlandırabilmeleri onların, kendilerini açma sürecini başlatmalarında önemli bir etmendir. Nasıl ki eşcinsel bireylerin açılma süreçleri bireylerin kendi cinsel yönelimlerinin farkına varmaları ile başlıyorsa benzer bir şekilde kendini açma davranışları süreçlerinin başlaması da bireylerin kendilerine dair farkındalıkları ile başlamaktadır. Bu yüzden kendine dair farkındalıkları olan bireylerin ve bu farkındalıkların yaşamına ve davranışlarına nasıl etki ettiğinin değerlendirmesini yapabilen bireylerin kendilerini açma konusunda daha rahat olmaları beklenmektedir (Akt. Özdemir, 2012).

Kendilerini rahatça açan bireyler, kendilerini açtıkları bireylerle kurdukları iletişimde alacakları olumlu geri bildirimlere göre daha yakın ilişkiler geliştirebilirler (Arslan ve Izgar, 2007). Cüceloğlu'na göre (2012) kendi duygu ve düşüncelerinin yargılanmayacağına inanan bireyler kendi iç dünyalarını diğer bireylerle kurdukları ilişkilere taşımaktadırlar. Kendini açma davranışlarının bireyler arasındaki güveni, sevgiyi, bağlılığı arttıran ve bireylerin ruh sağlıklarını iyileştiren faydalarından söz edilmesinin yanında kendini açma davranışının bireylerin inisiyatifinde gönüllü bir eylem olduğu ve öncelikle bireyin kendisini ilgilendirdiği de dikkate alınmalıdır.

Bireylerin cinsel yönelimleri ile ilgili başkalarına açılmaları karşılıklı bir güven ilişkisi içerisinde gerçekleşebilmektedir. Chadoir ve Fisher'ın (2010) görüşlerine göre, bireylerin kendi cinsel yönelimleri ile ilgili ne kadar bilgi verecekleri hassas ve süreç içinde değişebilen bir durum olup; genellikle belli bir samimiyette oldukları bireylerin anlamalarına yardımcı olacakları fakat herhangi bir olumsuz tepki almamak adına sınırlı tuttıkları bir açılım örüntüsüdür. Bu açılım örüntüsünden hareketle açılma süreçleri ve kendini açma davranışları eşcinsel bireyler için doğurabileceği birtakım yakın olunan kişilerden olumsuz geri bildirim ve tutumlar içeren potansiyel sonuçlarından dolayı endişe verici bir süreç olabilmektedir (Wells ve Kline, 1987). Aslında bu potansiyel sonuçların bir getirisi olarak başkalarından alacağı olumsuz tutumlardan endişelenen ve kişilerarası ilişkilerinin incinmesinden sakınan birey, kendi cinsel yönelimini kabul

etmediği ve kendini açma davranışlarında bulunmadığı noktada kendi gibi olamamakta ve kendini incitiyor olabilir.

2.3. BENLİK SAYGISI

Bu bölümde benlik ve benlik saygısı kavramları açıklanmış; kavramların ilk ortaya çıkışlarından itibaren alanyazındaki kullanımları dilimize uyarlanan kelimeler ışığında incelenmiştir. Kavramların açıklanmasının ardından yüksek ve düşük benlik saygısının ne anlama geldiklerine yer verilmiştir.

2.3.1. Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı

Benlik (self) kavramı, psikoloji bilimi içinde sıkça yer alan kavramlardan biri olup; psikolojinin çalışma alanları arasında bulunmasının yanı sıra birçok farklı insan ve toplum bilimlerinin de araştırma konusu olmuştur. Kavramın bu denli farklı bilim dallarına araştırma konusu olması onun, hakkında birçok tanımlamaları olmasına yol açmış ve kesin bir tanımlama birliğine araştırmacılar tarafından varılmamıştır.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, benlik kavramı üzerine yapılan yeni tanımlamaların benliğe dair araştırmalardaki katkısı görülmektedir. Benliğe dair yapılan psikoloji alanındaki ilk araştırmalara gelindiğinde, William James'in "The Principles of Psychology" adlı 1928 yılında yazdığı eseri benlik kavramının ilk kez kullanılmasından dolayı önem taşımaktadır. William James, benliği "bilen benlik (self as knower)" ve "bilinen benlik (self as known)" olarak iki ayrı kapsamda ele almış ve benliği, bireylerin kendileri hakkındaki düşüncelerinin tamamı olarak ifade etmiştir (Yiğit, 2010).

Benliğin Türkçede anlamına denk gelen isimler "öz" (Enç, 1974), "kendilik" (Öztürk, 1985) ve "benlik" (Yörükoğlu, 1985) olarak önerilmektedir. Bireylerin kendi benliklerini ve varoluşlarını algılama, kavrama şekillerine ise "self-concept" adı verilmiş; Türkçede anlamına denk gelen isimler olarak ise "öz kavramı" ve "benlik kavramı" kullanılmaktadır.

Benlik, bireylerin kendi “ben”lerini kapsayan tüm düşünce, algı ve değerlerden oluşan ve onların gerçekte kim olduklarının ve ne yapabileceklerinin farkında olmalarını sağlayan bir yapıdır ve bu sayede bireylerin algıladıkları benlik onların hem dünyayı hem de kendi davranışlarını nasıl algıladıklarını da etkilemektedir (Atkinson, 1999). Benlik kavramına dair ilk kuramsal çalışmalara bakıldığında benliğin gelişiminin erken çocukluk döneminde gerçekleşmeye başladığı ve orada kaldığı inancı sürdürülürken daha sonra yapılan çalışmalar benliğin gelişiminin hayat boyu devam etmekte olan dinamik bir yapıda olduğunu öne koymuştur. Benlik gelişimi boyunca, bireylerin hem içsel süreçlerinden hem de çevreleri ile iletişimlerinden doğan etkileşimlerden etkilenmekte olup; benlik, bireylerin yaşamları boyunca değişip gelişebilmektedir (Gander ve Gandiner, 2010).

Benlik kavramının gelişimini etkileyen kuramlar incelendiğinde en güçlü yaklaşımlardan biri Freud’un öncülüğünde başlayan psikanalitik kuramlardır. Benlik ve ego kavramları klasik psikanalitik kuramda her ne kadar birbirlerine yakın olsalar da birtakım farklı yanları da vardır. Ego adı verilen yapı, benliğin direkt karşılığı anlamına gelmemekle birlikte bir parçası olarak yer almaktadır. Benlik, bireylerin kişiliğinin bilinçli tarafını temsil ettiği gibi aynı zamanda bilinçsiz tarafını da temsil ettiği için egodan daha kapsayıcı bir yapıdır (John ve Goldberg, 1994).

Jung’a göre benlik, kişiliğin tamamı anlamına gelip egoyu da kapsamaktadır. Ego daha bireye özgü ve tamamı ile bilinçle alakalı iken, benlik ise bireylerin dünyaya geldikleri andan itibaren var olan ve bireyleşmenin temelini oluşturan kişiliğin dışında ve çok daha kapsamlı bir yapıdır (Trixler ve ark., 2010).

Horney benliği, bireylerin kendi kendilerini bir bütün haline getirmek isteyen bir kısmı olarak ifade etmekte ve benlikten söz ederken “gerçek benlik” kavramını kullanmaktadır. Gerçek benlik, bireylerin karar verme davranışlarını etkilemektedir ve gerçek benlikleri güçlü olan bireyler verdikleri kararların sorumluluklarını alabilmektedir. Gerçek benliğin zayıfladığı durumlarda ise birey kararlarını ve hayatını yöneten biri olmaktan uzaklaşır; içsel çatışma haline girerek kendi ile ilgili karar veremez duruma gelerek kendine yabancılaşır (Clemmens, 1984).

Rosenberg'e göre (1986) ise neredeyse hiçbir kuram araştırmacısı gerçek benliğin ne olduğuna dair net bir tanımlama yapamamıştır. Rosenberg'e göre bireylerin sosyal ve yakın çevreleri ile ilişkileri benliğin oluşumunu önemli derecelerde etkilemekte ve oluşan benliğin yapısı üç bileşene ayrılmaktadır: benlik (bireyin hali hazırda olan benliği), arzu edilen benlik (bireyin kendisini ne şekilde görmeyi istediği) ve sunulan benlik (bireyin kendisini diğer bireylere ne şekilde gösterdiği) (Akt. Arıcak, 1999).

Benlik saygısının gelişimi ise benlik kavramının gelişimi ile benzerlik göstermekte olup; bireylerin doğumu ile başlayan ve değişen bir süreç olarak görülmektedir. Bu iki kavram gelişimleri bakımından benzerliklere sahip olsalar da tanımları bakımından birtakım farklılıklar göstermektedir. Benlik, kişilerin kendilerini nasıl algıladıkları yönünü temsil ederken benlik saygısı ise kişilerin kendileri hakkındaki olumlu ve olumsuz tüm duygu ve düşünceleri de temsil etmektedir. Buradan hareket ile benlik kavramının daha bilişsel, benlik saygısı kavramının ise daha duygusal bir tarafta konumlandığına varılmaktadır (Suner, 2000).

Rosenberg'e göre (1986) benlik saygısı, kişinin kendinden memnuniyet duyması, kendini olduğu gibi kabulü ve kendini değerli bulmasıdır. Kendi ile uyum halinde olan kişiler, duygu ve davranışlarından da memnun olup kendileri ile ilgili olumlu bir tutum içerisindedirler. Bu olumlu tutum, kişinin kendisini etkilediği kadar çevresi ile ilişkilerini de etkilemektedir.

Benlik saygısı, bireylerin kendilerine olan tutumları ve yargıları ile ilgili bir kavram olup; bireylerin kendilerini her zaman mkemmek ve yeterli hissetmelerinden ziyade kendilerinin kabulü, kimlik oluşumları ve başka insanlar tarafından da onay almalarıdır (Uyanık ve Akman, 2004). Dolayısıyla bireylerin psikolojik açıdan sağlıklı olabilmeleri için benlik saygısı temel etmenlerden biri olup; bireylerin kendilerini benimsemeleri, oldukları gibi kabul etmeleri ve kendilerine güvenmeleri olumlu bir ruh hali yaratır. Eşcinsel bireylerin açılma süreçlerinde geçtikleri ilk aşamada yaşadıkları kimlik karmaşası, kendilerini ve kendi kimliklerini sorgulamalarına yol açmaktadır. Bu sorgulama süreçlerinde yaşadıkları duygulanımlar, her bireyin biricik özelliklerinden kaynaklı farklı olabileceği gibi bazı araştırmalar göstermektedir ki bireylerin benlik

saygılarının yüksek veya düşük olması, onların yaşadıkları duygulanımları ve davranışlarını benzer yönlerde etkileyebilmektedir.

2.3.2. Yüksek ve Düşük Benlik Saygısı

Bireylerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda kendilerinden hoşnut olup olmamaları anlamına gelen benlik saygısı; bu değerlendirmeler olumlu oluyorsa yüksek, olumsuz oluyor ise de düşük olmaktadır (Kadıoğlu, 2014). Kendilerini oldukları gibi kabul eden bireylerin, idealize ettikleri benlik ile gerçek benlikleri arasındaki farkın azaldığı ve dolayısıyla benlik saygılarının yükseldiği görülmektedir. Yüksek benlik saygısı olan bireyler, kendilerini oldukları gibi kabul ettikleri için yeterince iyi oldukları duygusunu taşımaktadırlar.

Geçmiş araştırmalar incelendiğinde, bireylerin benlik saygılarının ergenlik dönemlerinde çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde olduğu kadar yüksek olmadığı ve bu durumun demografik değişkenlerden bağımsız evrensel olduğu görülmektedir (Rosenthal, Moore ve Flynn, 1991). Ergenlik döneminde gözlemlenen düşük benlik saygısında bireylerin yaşadıkları fiziksel ve psikolojik değişimler, uyum sağlama süreçlerinde karşılaşılan durumlar, sosyal ilişkilerdeki dönüşümler etkili olmaktadır (Harter, 1990). Bu süreçte bireylerin benlik saygılarının olumlu yönde şekillenmesine en temel katkıda bulunan sistemlerin başında aile gelmektedir. Çocuklarının görüşlerinin dinlendiği, önem verildiği ve çocuklarına koşulsuz sevgi gösterilen ailelerde yetişen çocukların benlik saygılarının yüksek olması beklenmektedir (Kılıççı, 1992). Buradan hareketle eşcinsel bir bireyin, koşulsuz sevgi ve kabul gören bir ortamda büyüdüğünde kendini daha rahat ifade edebileceğinin ve benlik saygısının yüksek olmasının beklenebileceği gibi bireyin açılma süreçleri ve kendini açma davranışlarının da olumlu yönde etkilenmesi beklenmektedir.

Alanyazındaki birçok çalışma, benlik saygısı ve bireyin genel iyilik hali arasındaki olumlu bağlantıları ortaya koyduğu gibi bireyin cinsel kimlik gelişimini nasıl etkilediğini gösteren araştırmalarla da desteklenmektedir (Carlson ve Steuer, 1985; Dempsey, 1994; Helminiak, 1989; Sawin-Williams, 1990). Brady ve Busse (1994),

Cass'ın (1979) eşcinsel kimlik gelişimi modelini kullandıkları çalışmada, psikolojik iyi oluş hali ve kimlik gelişimi aşamaları arasında olumlu yönde bir ilişki gözlemlenmiştir. Walters ve Simoni (1993) ise çalışmalarında başka bir eşcinsel kimlik gelişimi modeli kullanmalarına karşın benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Araştırmalarının sonucuna göre bireylerin benlik saygısı düzeyleri ile cinsel kimlik gelişimleri arasında pozitif yönde bir ilişki varken içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki vardır.

Öte yandan düşük benlik saygısı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, toplum tarafından damgalanan bireylerin yer aldıkları gruplarda utanç ve düşük benlik saygısının grupların ortak niteliği olarak öne çıktığı görülmektedir (Coleman, 1982; Cass, 1979; Greene ve Britton, 2012). Eşcinsel erkeklerle yapılan çalışmalarda, düşük ve yüksek içselleştirilmiş homofobi düzeyi olan gruplar incelendiğinde grupların utanç ve benlik saygısı düzeylerinin önemli ölçüde farklı olduğu bulunmuştur (Allen ve Oleson, 1999; Greene ve Britton, 2012; Meyer ve Dean, 1998). Eşcinsel erkeklerle yapılan çalışmaların bu tutarlı sonuçlarına karşın eşcinsel kadınlarla yapılan çalışmalar incelendiğinde bu denli tutarlı sonuçlara ulaşılmadığı görülmüştür (Szymanski ve Chung, 2001).

Bu bağlamda benlik saygısı düzeyinin bireyler için yüksek olmasının onların yaşamlarına olumlu anlamda etki edebileceği, ruhsal yönden daha sağlıklı olabilecekleri ve toplum tarafından ötekileştirilme gibi zorluklarla karşılaştıklarında daha iyi baş edeceklerine dair inançlarının olabileceği sonucuna varılmaktadır.

2.4. EBEVEYN KABUL RED KURAMI

Bu bölümde çocukluk dönemine dair açıklamalar getirmeye çalışan kuramlardan biri olan Ebeveyn Kabul Red Kuramı (EKAR) üzerinde durulmuş ve kuramın boyutları ile kavramlarından bahsedilmiştir.

2.4.1. Algılanan Kabul ve Reddetme

Çocukluk dönemi bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan gelişimlerinde önemli bir yere sahip olmakla beraber alandaki kuramların büyük bir kısmı bu döneme dair açıklamalar bulmaya çalışmaktadır. Bu döneme dair açıklamalar bulmaya çalışan kuramlardan biri olan Ebeveyn Kabul Red Kuramı (EKAR), Rohner (1975) tarafından ebeveyn kabul reddinin kültürlerarası karşılaştırması çerçevesinde yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş olup; temel olarak ebeveyn ve çocuğun arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. EKAR kuramı çocuğun, ebeveynleri tarafından kabul veya red edildiğine dair algısının onun üzerindeki iyilik haline dair etkilerini araştıran ve bu etkilerin yaşam boyu devam ettiğini deneysel verilerle destekleyen bir kuramdır. Kuramın temel varsayımı ise tüm bireylerin onlar için önemli olan kişilerden sıcaklık görmeye gereksinim duydıklarıdır ve bu gereksinimler kültür, ırk, fiziksel özellikler, sosyal statü, dil gibi koşullardan ayrı olarak her biri için geçerlidir (Rohner, 1975).

Rohner (1986) kuramında, anne ve babalardan algılanan kabul veya red edici davranışları iki ucu olan bir uzantı üzerinde açıklamakta olup; çocukluğunda her bir bireyin anne, baba veya bakım verenlerinden belli bir düzeyde sevgi aldıkları için bu uzantının herhangi bir yerinde yer alabildiklerini dile getirmektedir. Ebeveynliğin “Sıcaklık Boyutu” olarak isimlendirilen bu uzantının olumlu ucunda yakın olma, ilgili olma, rahatlatma, sevgi, şefkat ve desteğin bulunduğu “kabul etme” yer alırken olumsuz ucunda ise bu duyguların ve davranışların yeterince veya hiç olmaması hatta bu duyguların yerine fiziksel veya psikolojik olarak incitici davranışların olduğu “reddetme” durumu bulunmaktadır.

Rohner ve Khaleque (2002) çocuklar tarafından ebeveynlerinden reddedici olarak algılanan davranışların dört farklı şekilde olacağını öne sürmüşlerdir: çocuklarına sevgi ve şefkatle yaklaşmayıp soğuk davranan anne ve babalar (sevgisizlik), çocuklarına karşı düşmanlık besleyip saldırgan davranış gösteren anne ve babalar (düşmanlık/saldırganlık), çocuklarının fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına kayıtsız kalan anne ve babalar (ihmal/kayıtsızlık) ve çocukların görünürde bir soğukluk, ihmal veya saldırganlık olmamasına karşın anne ve babaları tarafından sevilmediklerine inanmaları.

Bu boyut, her ne kadar çocuk ile ebeveynleri arasındaki sosyal etkileşime dair bir tutumu ifade etse de bir yönüyle de bu etkileşimin çocuğun zihnindeki halini göstermektedir. Çocuğun zihnindeki bu hal, çocuğun sevildiği ve kabul edildiği veya sevilmediği ve reddedildiğine dair sübjektif algılama halidir. Kurama göre kabul veya redde yol açan davranışlar farklı kültürlerde farklı biçimlerde görülebiliyorken sübjektif reddedilme algısı farklı toplumlarda, bireylerin benlik değerleri ile ilgili benzer sonuçlar ortaya koymaktadır (Rohner, 1986). Ebeveynleri tarafından red algılayan çocuklar kendilerini kaygılı ve güvensiz hissetmektedirler (Rohner, 2004). Bu çocuklar yetişkin olduklarında da öfkeli, bağımsız olamayan, kendilik değeri düşük, kararsız ve dünyaya olumsuz bakan bireyler olabilirler (Jersild, 1979; Rohner ve Rohner, 1980; Kitahara, 1987; Mayseless ve ark., 2004). Dolayısıyla bu bireylerden kendini açma davranışlarının düzeyinin düşük olması beklenmektedir.

Anne ve babaların çocuklarına gösterdikleri kabul edici tutumlar ise çocuğun kendiliğini olumlu anlamda desteklerken çocuktaki bağımsızlık duygusunu da geliştirmeye yardımcı olmaktadır (Gander ve Gardiner, 1998). Çocuğunu kabul eden anne ve babalar bunu onlara fiziksel olarak sarılarak, okşayarak, öperek, gülümseyerek gösterirken sözel olarak ise iltifat ederek, şarkılar söylerek, hikayeler anlatarak gösterebilirler (Rohner ve Chaki-Sircar, 1988). Ebeveyni tarafından kabul edildiğini algılayan çocuklar özgüveni ve kendine atfettiği değeri yüksek olan, kendini bağımsız hisseden çocuklardır (Hortaçsu, 1997). Bundan dolayı ebeveyni tarafından kabul edildiğini algılayan bireylerden kendini açma davranışlarının düzeyinin ebeveyni tarafından red edildiğini algılayan bireylere göre daha yüksek olması beklenmektedir.

Stone Fish ve Harvey'e göre (2005) heteroseksist toplumlarda ve homofobinin egemen olduğu kültürlerde yetişmiş olan ebeveynlerde, cinsel azınlıklara dair olumsuz duygu ve düşüncelerin yerleşmemiş olması beklenemez. Bu ebeveynlerin bazıları çocuklarının cinsel yönelimini öğrendiklerinde hayal kırıklığına uğrayabilir, utanç duyabilir ve öfkelenebilir. Çocuklarının cinsel yönelimlerini bir zayıflık, yenilgi, olumsuz yetiştirme becerilerinin sonucu veya günah olarak görebilirler. Bunun dışında çocuklarının cinsel yönelimlerini geleneksel aile değerlerini, aile ilişkilerini, dini inançlarını veya toplumdaki statülerini tehdit ettiğini düşündükleri için de reddebilirler.

Ebeveynleri tarafından red algılayan ve cinsel yönelimleri sebebiyle reddedilen bireylerin ruhsal durumları olumsuz etkilenebilir. Araştırmalar incelendiğinde eleştiri, zorlama, sevginin geri çekilmesi, kaçınma, ihmal ve kayıtsızlık gibi duygu ve davranışlarla algılanan ebeveyn reddinin eşcinsel bireylerin üzerinde içselleştirilmiş homofobi (Bregman, Malik, Page, Makynen ve Lindhal, 2013; D'Amico, Julien, Trambley ve Chartrand, 2015), gelecek ilişkilerindeki partnerlerinden red algısı (Packankis, Goldfried ve Ramrattan, 2008), depresyon ve intihar düşüncesi (D'Augelli, Grossman ve Starks, 2005; Remafedi, Farrow ve Deisher, 1991; Ryan, Huebner, Diaz ve Sanchez, 2009) ve alkol-uyuşturucu kötüye kullanımı (D'Amico ve Julien, 2012; Padilla, Crisp ve Rew, 2010; Rothman, Sullivan, Keyes ve Boehmer, 2012) gibi birçok olumsuz sonuca yol açabileceğine varılmıştır. Buna karşın algılanan ebeveyn kabulü ve desteğinin eşcinsel bireylerin benlik saygıları (Floyd, Stein, Harter, Allison ve Nye, 1999), sağlıklı cinsel kimlik gelişimleri (Bregman ve ark., 2013; Floyd ve ark., 1999; Mohr ve Fassinger, 2003), düşük seviyede psikopatoloji ve intihar girişimleri (D'Augelli, 2002; Feinstein, Wadsworth, Davila ve Goldfried, 2014; Hershberger ve D'Augelli, 1995; Needham ve Austin, 2010; Ryan, Russell, Huebner, Diaz ve Sanchez, 2010; Savin-Williams, 1989) ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

2.5. ALGILANAN SOSYAL DESTEK

Bu bölümde sosyal destek kavramının ne anlama geldiği açıklanırken algılanan sosyal destek kavramı ile arasındaki benzerlik ve farklılıklara yer verilmiş ve sosyal destek modellerinin ne oldukları ile ilgili bilgi aktarılmıştır.

2.5.1. Sosyal Destek ve Algılanan Sosyal Destek Kavramı

Sosyal bir bağlam içinde kendine yer bulan bir varlık olarak insan, sağlıklı bir biçimde yaşamını devam ettirebilmek için fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla birlikte sosyal birtakım ihtiyaçlarının da karşılanmasına gereksinim duyar. İnsanlar doğdukları

andan itibaren ve yaşamları boyunca geçen zaman içinde yakın oldukları bireyler ve buldukları sosyal çevreleri tarafından destek görmeyi beklerler. İnsan yaşamının başlıca unsurlarından biri olan başkaları ile içinde bulunduğu sosyal ilişkiler, bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duyacakları sosyal desteği ortaya çıkarmaktadır (Sever, 2015).

Sosyal destek kavramının tanımlamaları incelediğinde birçok farklı tanım ortaya çıkmakla beraber en genel tanımı ile sosyal desteğin, bireylerin çevrelerinin sağladığı sosyal ve psikolojik desteklerin bütünü olduğunu söylemek mümkündür. Bireyin çevresinde olan ve destek kaynaklarını oluşturan etmenler ise bireyin ailesi, akrabaları, komşuları, arkadaşları, öğretmenleri gibi kişilerdir ve bu destek kaynaklarında ya da bireylerde bir değişim meydana geldiğinde bireyin aldığı sosyal destek seviyesi de etkilenmektedir (Yıldırım, 1997). Bunun yanında bireyin etrafında bulunan her kişinin, o birey için sosyal destek kaynağı olduğu söylenemez (Sorias, 1988). Sosyal destek kaynağı sayılabilecek kişiler, birey için bir önem arz etmelidir.

Alanyazındaki sosyal destek tanımlamalarında, bireylerin sosyal desteğe ihtiyaçları olduğunda o desteği verebilecek kişi sayısı (Barrera ve Ainlay, 1983), bireyin etrafında ona güven, sevgi, değer veren bireylerin olduğunun farkında olması (Sarason ve ark., 1983), güç durumda olan bireye çevresi tarafından verilen maddi ve manevi yardımların bütünü (Eker ve Akar, 1995), zorda bulunan bireye kendi çevresi veya kurumlar tarafından yapılan fiziksel ya da psikolojik yardım (Aksüllü ve Doğan, 2004) gibi açıklamalarla karşılanmaktadır.

Cohen ve Willis'e göre (1985) sosyal desteğin, bireylerin fiziksel ve ruhsal durumları üstünde yapıcı etkileri vardır ve sosyal desteğin sağlık ile ilişkisi iki model ile ortaya konulmaktadır. Bu modellerin ilki "Temel Etki" diğeri ise "Tampon" adını almaktadır. Temel Etki Modeline göre sosyal destek, her durumda bireyin fiziksel ve ruhsal durumu üzerinde olumlu bir etkiye sahip olurken olmadığı zamanlarda ise bireylerde birtakım sağlık problemlerinin oluşmasına sebep olmaktadır (Öksüz ve ark., 2011). Tampon Modelinde ise sosyal destek, stres gibi olumsuz tetikleyicilere karşı tampon vazifesi görmektedir ve strese sebep olan bir olayın varlığından söz etmek mümkün değilse sosyal desteğin yokluğunun sağlık üzerinde negatif bir tesiri yoktur (Saygın, 2008). İki

modelin de hangi durumlarda kullanılabileceği bireyler arasında değişkenlik göstermektedir. Bazı kişiler, bir problemle karşılaşmasa dahi sosyal desteğe ihtiyaç duyarken bazı kişiler ise problemlerle baş edemediklerinde ihtiyaç duyarlar. İki modelin de ortak amacının bireylerin fiziksel ve ruhsal sıhhatlerine olumlu yönde katkıda bulunmak olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal destek her ne kadar bireylerin hayatları süresince karşılıklarına çıkan sorunlarla baş etmelerinde önem arz etse de bireylerin çevrelerinden aldıkları bu sosyal desteği ne şekilde algıladıkları da önemlidir. Dolayısıyla bu noktada sosyal destek, alınan ve algılanan sosyal destek olarak birbirlerinden ayrılan tanımlar şeklinde alanyazında yer almaktadır. Algılanan sosyal destek, bireyin başka bir birey ile arasında güvene dayanan bir ilişki olduğuna inanması ve gereken sosyal desteği bu güvendiği bireyin ona sağlayacağı şeklindeki bilişsel algısıdır. Algılanan sosyal destekte yorum ve atfedilen anlamların yer aldığı objektif olmayan bir değerlendirme bulunur (Dülger, 2009). Perrine (1999) bireylerin ruhsal durumlarına daha çok etki eden faktörün alınan sosyal destekten ziyade algılanan sosyal destek olduğu ifade etmiş; bireylerin stres altında oldukları durumda baş etmelerine yardımcı olabilecek kişilerinin varlığından çok bu kişilerin onlara destek olabileceklerine dair algılarının önemini vurgulamıştır.

Alanyazındaki algılanan sosyal destek tanımlamalarında, kişinin güç durumlarda etrafında yönelebilecekleri bireylerin var olduğu ve bu bireylerden sevgi, saygı, değer görebileceği ilişkileri olduğuna dair inanç (Baştürk, 2002), kişinin ihtiyaç halinde ailesinden veya sosyal çevresinden destek göreceğine dair izlenimleri (Damran, 2017), kişinin diğer bireyler ile arasında kuvvetli bir ilişki olduğuna inanması ve güçlük yaşadığında bu bireylerden yardım alabileceğine ilişkin bilişsel değerlendirmeleri (Park, 2007) gibi açıklamalar görülmektedir.

Uygur'a göre (2018) sosyal destek, kendini açma ile ilişkide olan bir kavram olup; bireyler, sosyal destek aldıkları kişilere karşı kendilerini daha rahat açabilmektedir. Kişilerin sosyal desteği ilk aldıkları yer olarak görülen aile, erken çocukluk döneminde kişilerin karşı karşıya geldiği problemlerle baş edebilmelerinde en önemli sosyal destek kaynağı olarak kabul edilirken bu kaynağın yokluğu ise çocukların gelişiminde bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (Gökler, 2007). Çocuklarını oldukları gibi kabul

eden ve onlara destek olan aileler, çocuklarının benlik saygısı gelişimlerine olumlu katkıda bulunurken bir yandan da çocuklarının bağımsız bir birey olarak kendilerini ifade etmelerine alan açmaktadırlar (Yavuzer, 2003). Ailelerin açtıkları bu alan sayesinde çocuk, kendi olarak var olabildiği ve gerekli desteği aileden gördüğü için kendini daha çok açması beklenmektedir.

Aile her ne kadar çocuk için önemli bir destek kaynağı olarak görülse de çocuk büyüdükçe ve sosyal destek kaynakları çeşitlendikçe bu destek kaynaklarının önemi bireyler için zamanla farklılıklar gösterebilir. Örneğin birey için aileden alınan destek bireyin erken çocukluk döneminde önemli iken ergenlik döneminde, bireyin kendi yaşlılarından aldığı sosyal destek aileden aldığı destekten daha önemli olabilmektedir. Dolayısıyla bireyin sosyal destek sisteminde yer alan aile, yaşlıları ve diğer tüm birey ve gruplarla ilişkilerinin niteliği, bireyin yaşamı boyunca kendini kabul etmesinde ve açmasında önemli bir etkiye sahiptir (Akın ve Ceyhan, 2005).

Yapılan araştırmalar, eşcinsel bireylerin kendi cinsel yönelimlerini kabulünde ve kendilerini açmalarında sosyal desteğin olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir (Elze, 2003; Galupo ve John, 2001). Bu bağlamda aile ve arkadaşlarından kabul edici tutumlar gören ve destek algılayan bireylerin, kendi cinsel yönelimlerini daha kabullenici oldukları ve kendilerini daha çok açma eğilimde davrandıkları söylenebilir. Öte yandan eşcinsel bireyler için aile ve arkadaşların her zaman bir sosyal destek kaynağı olarak görüldüğünü söylemek mümkün değildir. İçinde yaşanılan toplumun ayrımcılığa yönelik tutumları eşcinsel bireyleri en yakınlarının sosyal desteğinden yoksun bırakabilmektedir. Özellikle genç bireylerde, aile bireyin cinsel yönelimini kabul etmiyorsa birey bu desteği arkadaşlarından veya “seçilmiş aile” adını verdikleri kendileriyle yakın ilişkili eşcinsel olan veya olmayan kişilerden almaktadır (Pachankis ve Goldfried, 2013). Bunun yanında toplumun farklı cinsel kimlik ve yönelimlere olan olumsuz tutumlarına karşı haklarını savunmak için bir araya gelen örgütlü topluluklar da bireylerin sosyal destek kaynakları olarak önemli bir yere sahip olabilir. Özetle eşcinsel bireyler, yaşamları boyunca cinsel yönelimleri sebebiyle strese maruz kalacakları birçok etmenle karşı karşıya gelmekte ve yapılan araştırmalar eşcinsel bireylerin bu etmenlerle başa çıkabilmelerinde aile ve arkadaşları ile destekleyici

ilişkiler kurmalarının faydalı olduğunu göstermektedir (Doty ve ark., 2010; Savin-Williams, 1994).

2.6. AYRIMCILIK

Bu bölümde ayrımcılık başlığı altında homofobi ve heterokseksizm kavramlarının tanımlarına yer verilirken bu tanımların ardından içselleştirilmiş homofobinin geldiği anlam ve bu anlamın üzerinde detaylıca durulmuştur.

2.6.1. Homofobi ve İçselleştirilmiş Homofobi

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin birinci hususunun “bütün insanlar onur ve haklar bakımından özgür ve eşit doğar” ifadesi ile başlamasına karşın günümüzde heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimleri olan ve toplumsal cinsiyet ifadeleri toplumun belirlediği kriterlere uyum göstermeyen bireyler ayrımcılığa uğramaktadırlar. Ayrımcılık, bir bireye ortada akla yatan bir gerekçe olmadan benzer durumdaki diğer bireylerden farklı ve eşit olmayan bir davranış göstermektir ve bu davranış, önyargıların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Celenk, 2010). Bir bireye veya gruba karşı gösterilen olumsuz düşüncelerin yanı sıra haz etmeme, hor görme, kaçınma ve hatta nefret etmeye varacak kadar olumsuz duyguları içeren bu kavram; hukuku, adaleti ve toplumsal bilimlere ilgilendirdiği kadar günlük yaşamın da içinde olan insana dair bir problemdir (Göregenli, 2012). İnsana, toplumsal haklara ve yaşantılara dair yapılan araştırmalar Amerika gibi birçok gelişmiş ülkede aynı cinsiyette olan bireylerin evliliklerinin legal olarak tanınmakta olduğunu ve bu bireylerin yaşam kalitelerinin artarken yaşadıkları psikolojik stresin ise düştüğünü göstermektedir (Rostosky, Riggle, Horne ve Miller, 2009). Ülkemizde ise eşcinselliği yasaklayan bir yasa olmamasına rağmen cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği üzerinden bireyler ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Bora, 2012). Bu durum, eşcinsel bireylerin birçoğunun cinsel yönelimlerini gizlemelerine yol açmaktadır (Gelgeç-Bakacak ve Öktem, 2014).

Toplumda önyargı ve ayrımcılığa maruz kalan eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutum ve davranışları tanımlamak amacıyla bilim insanları homofobi terimini ortaya çıkarmışlardır. Yunanca “homos” (aynı) köküyle benzer homoseksüel ile birlikte “phobos” (korku) sözcüğünün birleşiminden meydana gelen homofobi kavramı en genel anlamıyla farklı cinsel yönelime sahip bireylere yönelik olumsuz duygu, tutum ve davranışları ifade etmektedir (Herek, 1984). İlk olarak psikolog George Weinberg tarafından 1972 senesinde basılan “Society and the Healthy Homosexual” kitabında kullanılan homofobi terimi, “eşcinsellere korku duyulması” olarak tanımlanırken alanyazındaki diğer araştırmacılar başka açıklamalar da getirmişlerdir (Herek, 2004). Sears ve Williams’a göre (1997) homofobi lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylere karşı gösterilen yoğun korku ve nefretin şiddet, taciz ve ayrımcılık gibi eylemlere dönüşmesi olarak açıklanmaktadır. Kitzinger’e göre ise (1996) homofobi, toplumsal cinsiyet normlarına sıkı sıkıya bağlı olmak ve bu normların ortaya çıkardığı baskıyı zorla kabul ettirmek ve sürdürmek anlamına gelmektedir.

Homofobi kavramı akademik çalışmalarda yer alıyor ve LGBTİ+ hareketleri tarafından sıklıkla kullanılıyor olsa da kimi limitlilikleri bulunmaktadır. Homofobinin eşcinsellere karşı duyulan korku ve nefretten öte patolojik bir kapsamda değerlendirilmesi sınırlı bulunmakta ve değerlendirmenin kültürel, sosyal ve politik kapsamlar dahilinde çok boyutlu bir biçimde ele alınması gerektiği önerilmektedir (Göregenli, 2011). Bu bağlamda Herek (2004) homofobi kavramının sadece eşcinsellere yönelik ayrımcılığı vurguladığının altını çizerek cinsel önyargı, cinsel damgalanma ve heteroseksizm terimlerinin kullanımını önermiştir. Bu terimler içinde en sık kullanılan terim olan heteroseksizm, LGBTİ+ bireylere karşı fazlalaşan sistematik baskının yarattığı kaygı sebebiyle ortak bir dil oluşturmak ve problemin temelini anlamlandırabilmek için politik bir duruş edinmek amacıyla kullanılmıştır (Kitzinger, 1996). Alanyazında heteroseksizmi açıklayan farklı tanımlamaları derleyen Smith, Oades ve McCarthy (2012) heteroseksizm için toplumda homofobinin gösterilmesi, heteroseksüel hayat tarzının yüceltilmesi, heteroseksüel olmayan davranışın etiketlenmesi, cinsel azınlıklara karşı önyargı oluşması gibi kalıplaşmış davranışları içerdiği sonucuna varmıştır. Özetle heteroseksüel olmayan her tür kimlik, davranış ve

tutumu anormal ve kabul edilemez sayan heteroseksizmin bir bakıma homofobiye doğurduğu söylenebilmektedir (Herek, 1986; Başar, 2013).

Heteronormatif değerlerin baskın olduğu toplumlarda yetişen heteroseksüel bireyler nasıl ki bu değerleri içselleştiriyorlarsa benzer şekilde eşcinsel bireylerin de bu değerleri içselleştirmesi mümkün olabilmektedir. Eşcinselliğin ahlakla ilişkili olmadığına inanan, eşcinselliği günah veya hastalık olarak gören bir toplumda büyüyen bireylerin cinsel yönelimleri ne olursa olsun homofobik tutumları olmaları beklenebilir. Bu homofobik tutumları eşcinsel bireyler kendilerine yönelttikleri zaman bu durum içselleştirilmiş homofobi olarak tanımlanmakta olup; bireylerin kendi cinsel yönelimlerini fark etmeleriyle başlayan açılma süreçlerinin başlarında daha çok görülebilmeye karşın bireyler cinsel yönelimlerini kabul ettikleri zamanda bile toplumun olumsuz tutumları sebebiyle içselleştirdikleri homofobinin tamamı ile ortadan kalkmadığı görülebilmektedir (Meyer, 1995).

İçselleştirilmiş homofobinin oluşum ve gelişim sürecine dair net bir açıklama getirilememiş olmasına rağmen bireylerin erken çocukluk zamanlarında oluşmaya başladığı üzerinde durulmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerini çok küçük yaşta aile içinde ve oynadıkları oyunlarda kalıplaşmış kadın ve erkek rolleri üzerinden deneyimleyen bireyler, toplumda her çocuğun heteroseksüel olarak var olduğu varsayımını içselleştirerek kendi cinsel yönelimleri ile çatışmaya girebilmektedirler. Kendi cinsel yönelimleri ile çatışmaya giren bireylerde psikolojik sorunlar meydana gelebilmekte ve bunun sonucu olarak kendine zarar veren davranışlar, madde kullanımı, yeme bozuklukları ve intihar girişimi görülebilmektedir (Williamson, 2000). Bunun yanı sıra homofobik tutumları içselleştiren bireyler, cinsel yönelimlerini değiştirmek için arayışa girip eşcinselliği tedavi ettiğini iddia eden kuruluşların etik ile alakası olmayan bilim dışı ve kanıtsız uygulamalarının sonucunda daha çok zararlar karşı karşıya kalabilmektedirler. Bireylerin bu çatışmaları yalnızca kendileri ile sınırlı olmayıp bunun yanı sıra diğer heteroseksüel olmayan bireylere karşı reddedici ve aşağılayıcı tavırlar gösterme, kendi cinsel yönelimlerini başka bireylere açmada isteksizlik, eşcinsellikle ilgili kalıplaşmış yargıların kabul edilmesi gibi yollarla da

ortaya çıkabilmektedir (Lima, Presto, Sherman, Sobelman, 1993; Meyer, 1995; Ross ve Rosser, 1996).

İçselleştirilmiş homofobinin bireyde gelişim sürecine daha detaylı bakıldığında göze çarpan faktörlerden olan erken çocukluk dönemindeki deneyimlerin yanı sıra bireyin açılma süreçleri de bu dönemde etkili olabilmektedir (Cox, Houtte, Vincke ve Dewaele, 2010). Eşcinsel bireyler, kendi cinsel yönelimlerini fark etmeye başladıkları açılma süreçlerinin başında heteronormatif toplumun onlara atadıkları roller ve onlardan bekledikleri uyumlu kalıp tutum ve davranışlar neticesinde kendileri ile çatışmaya girebilmektedir ve bu da içselleştirilmiş homofobinin açılma süreçleri ile yakından ilişkisini göstermektedir (Allen ve Oleson, 1999). Kendini keşfeden, kabullenme ve başkalarına açılma süreçlerine giren eşcinsel bireylerin bu süreçlerine içselleştirilmiş homofobinin de beraberinde olduğu durumlar bireyler için oldukça zorlayıcı olabilmekte ve eşcinsel bireylerin sağlıklı bir cinsel kimlik ve benlik oluşumu geliştirmesinin önünde bir engel teşkil edebilmektedir (Malyon, 1982).

BÖLÜM 3 YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Eşcinsel bireylerin kendilerini açma düzeyleri ile benlik saygısı, ebeveyn kabul-reddi, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasındaki ilişkileri ve bu değişkenlerin eşcinsel bireylerin kendini açma düzeylerini yordayıp yordamadığını ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışma, ilişkisel tarama modeline dayanarak hazırlanmıştır. İki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte bir değişim olup olmadığını ve -eğer bir değişim varsa- bu değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modeli genel tarama modellerinin bir alt türü olarak ele alınan bir yaklaşımdır (Karasar, 2005).

3.2. ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan, cinsel yönelimini eşcinsel (lezbiyen veya gey) olarak tanımlayan, elektronik posta gruplarını aktif olarak kullanabilen 18 yaş ve üstü yetişkin kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Türk Psikologlar Derneği LGBTİ+ Birimi, Türkiye Psikiyatri Derneği, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD), Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD), LİSTAG LGBTİ+ Aileleri ve Yakınları Derneği, Ankara Kaos GL, Boysan’ın Evi, Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, Aydın LGBTİ+ Dayanışması ve Anadolu LGBTİ gibi dernek ve kuruluşların mail gruplarına ve sosyal medya hesaplarına üye olan ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden eşcinsel bireyler oluşturmaktadır.

Örneklemin belirlenmesinde sosyal bilimlerde en yaygın kullanılan örnekleme türlerinden biri olan kolay ulaşılabilirlik yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilirlik yöntemi popülasyonun yalnızca uygun veya erişilebilir üyelerinin seçildiği bir

örnekleme yöntemi olarak tanımlanabilir. Araştırmacının kolayca ulaşabileceği örneklem grubundan veri toplamasına olanak sağlar. Öte yandan sosyal bilimlerde Likert tipi ölçekler yardımıyla veri toplanan ve çeşitli programlar aracılığı ile analiz edilen çalışmalarda örneklemin 300'ün üzerinde olması önerilmektedir (Baştürk ve Taştepe, 2013). Benzer şekilde tarama araştırmalarında ise büyük alt gruplarda en az 100 katılımcının yer alması uygun görülmektedir (Gall, Gall ve Borg, 2003). Buna bağlı olarak veri kaybı olasılığı da dikkate alınarak, bu çalışma kapsamında Türkiye'de yaşayan cinsel yönelimini eşcinsel (lezbiyen veya gey) olarak tanımlayan 741 kişiye ulaşılmıştır.

Tablo 3.1. Örnekleme ilişkin sosyodemografik bilgiler

	N	%	Ortalama	SS	Aralık
Yaş	568	76.65	24.7	5.97	18-54
Gelir	741	100	3.779	5739	0-100000
Cinsel Yönelim					
Lezbiyen	266	35.9			
Gay	475	64.1			
Eğitim Düzeyi					
İlköğretim	2	0.3			
Ortaöğretim	122	16.5			
Ön Lisans	56	7.6			
Lisans	399	53.8			
Lisansüstü	162	21.9			
Geçim					
Kendim	341	46			
Aile Yardımı	397	53.6			
Arkadaş Yardımı	3	0.4			
Annenin Eğitim Durumu					
Okur-yazar değil	31	4.2			
İlköğretim	297	40.1			
Ortaöğretim	215	29			
Ön Lisans	27	3.6			
Lisans	138	18.6			
Lisansüstü	33	4.5			
Babanın Eğitim Durumu					
Okur-yazar değil	3	0.4			
İlköğretim	272	36.7			

Ortaöğretim	209	28.2
Önlisans	34	4.6
Lisans	186	25.1
Lisansüstü	37	5
Doğulan Yer		
Büyükşehir	465	62.8
İl	102	13.8
İlçe	132	17.8
Kasaba/Köy	42	5.7
Doğulan Bölge		
Marmara	266	35.9
İç Anadolu	111	15
Ege	126	17
Akdeniz	105	14.2
Güneydoğu Anadolu	40	5.4
Karadeniz	56	7.6
Doğu Anadolu	37	5
Mevcut Yaşadığı Bölge		
Marmara	346	46.7
İç Anadolu	116	15.7
Ege	129	17.4
Akdeniz	74	10
Güneydoğu Anadolu	26	3.5
Karadeniz	42	5.7
Doğu Anadolu	8	1.1
Yaşanılan Yer		
Büyükşehir	557	75.2
İl	74	10
İlçe	90	12.1
Kasaba/Köy	20	2.7

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma kapsamında sosyo-demografik özellikleri ölçmek amacıyla araştırmacı ve danışman tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Türkçe’ye uyarlama çalışmaları yapılmış; geçerlik ve güvenilirliklerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiş olan ölçme araçları kullanılmıştır. Araştırmada veriler “Kendini Açma Ölçeği”, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği”, “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”, “Yetişkin

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form” ve “İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır.

3.3.1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Araştırma hakkında katılımcıları çalışma hakkında bilgilendirmek için hazırlanan formda araştırmanın konusu, amacı, danışmanı, araştırmaya katılım şartları, araştırmaya ayrılacak süre gibi bilgilerin yanı sıra araştırmacının kimliği ve iletişim bilgilerine yer verilmiştir. Katılımcılardan bu bilgileri okuduktan sonra çalışmaya gönüllü katılmaları ve diledikleri takdirde çalışmanın herhangi bir kısmında çalışmayı bırakabileceklerine dair sunulan çerçeve dahilinde araştırmaya katılma onayı alınmıştır.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında katılımcıların sosyo-demografik bilgileri, araştırmacı ve danışman tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılarak elde edilmiştir. Kişisel Bilgi Formu’nda araştırmaya katılan bireylerin yaşı, eğitim düzeyi, geçimini nasıl sağladığı, hangi bölgede doğdukları ve yaşadıkları, büyüdüğü ve yaşadıkları yerlerin hangi kategoriye girdiği, anne ve babalarının eğitim düzeyleri, dini inançları ve politik görüşleri gibi sosyo-demografik bilgileri öğrenmeyi amaçlayan soruların yanı sıra cinsel yönelimlerini çevrelerinden kimlerle paylaştıkları, ilk fark ettikten yaklaşık ne kadar süre sonra bir başkasıyla paylaştıkları ve LGBTİ+ hareketi içinde yer alıp almadıklarına dair sorular da yer almaktadır.

3.3.3. Kendini Açma Ölçeği

Kişilerin kendi durumlarıyla ilgili bilgi, görüş ve duygularını açıklama düzeylerini ortaya koymak amacıyla geliştirilen Kendini Açma Ölçeği, Wheelless ve Grotz (1976) tarafından geliştirilen ve 18 maddeden oluşan bir ölçektir. Wheelless (1978) ile Chen ve

Marcus (2012) daha sonra yürüttükleri farklı çalışmalarla ölçekteki madde sayısını yeniden düzenlemişlerdir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Öksüz ve arkadaşları (2017) tarafından yapılmıştır. Kendini Açma Ölçeği'ndeki her bir madde için katılımcılardan oluşturulan bir skala üzerinde 1-7 arasında (1- Kesinlikle katılmıyorum, 7- Kesinlikle katılıyorum) puan vermeleri istenmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması sırasında n madde-toplam korelasyon katsayılarının 0.30'un altında olduğu belirlenen iki madde ölçekten çıkarılmış ve 16 maddeden ve beş alt boyuttan oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en az puan 16, en yüksek puan 112'dir. Puan arttıkça bireylerin sosyal medyada kendini açma düzeylerinde bir artış yaşanmaktadır. Ölçekte "Niyet, Miktar, Olumluluk, Dürüstlük ve Kontrol" olmak üzere 5 alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin tümü için cronbach alfa katsayısı .70 olarak tespit edilmiştir.

3.3.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Morris Rosenberg tarafından benlik saygısı ölçüm aracı olarak 1965 yılında geliştirilmiştir. Ölçek toplam olarak 12 alt ölçek ve karışık derecelmeli likert tipi 63 maddeden oluşmaktadır. RSBÖ, alt ölçekleri birbirinden bağımsız olarak kullanılabilir. Araştırmada, 4 noktalı likert tipi RSBÖ'nün ilk 10 maddesini kapsayan Benlik Saygısı Alt Ölçeği kullanılmıştır. Yanıtlar, cevap anahtarında açıklandığı gibi tekli, ikili ya da üçlü gruplara ayrılarak puanlanmaktadır ve toplam puan yayılım genişliği 0-6 arasındadır. Toplamda 5-6 puan alanlar düşük, 2-4 puan alanlar orta, 0-1 puan alanlar ise yüksek benlik saygısı düzeyine sahip bireyler olarak nitelendirilmektedir. Ölçeğin standardizasyon çalışmaları Çuhadaroğlu (1986) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında, öncelikle dil geçerliği sağlanan ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik hesaplamaları kapsamında, test-tekrar test güvenilirlik yönteminde alt ölçekler için elde edilen güvenilirlik katsayılarının .46-.89, Belirti Tarama Listesi'nin (SCL-90R) alt testleri ile yapılan ölçüt bağımlı geçerlik korelasyonlarının ise .45-.70 arasında değiştiğini göstermiştir. Ayrıca normal ve

psikiyatri hasta gruplarından elde edilen ortalama benlik saygısı puanları, normal grup lehine anlamlılık taşımıştır ve bulgular kuramsal yapı geçerliğini desteklemiştir (Çuhadaroğlu, 1986).

3.3.5. Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği

Katılımcıların çocuklukta yaşamış oldukları ebeveyn kabul-reddi ile ilgili anılarını değerlendirmek amacıyla Rohner (2005) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihtmal, düşmanlık/saldırganlık ve ayrışmamış red olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği, 1 (Hiçbir zaman doğru değil) ve 4 (Hemen her zaman doğru) olmak üzere dördü Likert tipi derecelendirilen bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin kısa formu, anne formu için 24 ve baba formu için de 24 madde olmak üzere toplamda 48 maddeden oluşmaktadır. Yüksek puanlar, ebeveynlerden algılanan reddin arttığına işaret etmektedir. Ölçeğin kısa formunun Türkçeye uyarlaması Dedeler, Akün ve Batıgün (2017) tarafından yapılmıştır. Analiz sonucunda, orijinal ölçekten farklı olarak ölçekteki 1 madde farklı bir alt ölçek altında bulunmuştur. Alt ölçeklerin iç tutarlılığının anne formu için 0.75 ile 0.88 arasında, baba formu için 0.85 ile 0.95 arasında değişmekte olduğu ve tüm ölçeğin iç tutarlılığının anne ve baba formları için sırasıyla 0.92 ve 0.96 olduğu bildirilmiştir. Test-tekrar test güvenirliliği, anne formu için 0.78, baba formu için 0.95 olarak bulunmuştur.

3.3.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Katılımcıların algıladıkları sosyal desteğin ölçümü için Zimet ve arkadaşları (1988, akt. Eker ve Arkar, 1995) tarafından geliştirilen ve Eker ve Arkar (1995) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Eker, Arkar ve Yıldız (2001) tarafından gözden geçirilen Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, her biri 4 maddeden oluşan, desteğin kaynağına ilişkin 3 alt ölçeği içerir. Bunlar; aile, arkadaş ve

özel bir insandır. Her madde 7 aralıklı (1: kesinlikle hayır, 7: kesinlikle evet) bir ölçek kullanılarak derecelendirilmektedir. Her alt ölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı ve bütün alt ölçeklerin puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilmektedir. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir. İç tutarlılığı ölçmek için Cronbach alfa yöntemi kullanılmış ve alfalar .80 ile 0.95 arasında bulunmuştur (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001). Geçerliği için UCLA Yalnızlık Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Belirti Tarama Listesi ve Beck Umutsuzluk Ölçeği ile korelasyonlarına bakılmış ve anlamlı, geçerliği ile uyumlu korelasyonlar bulunmuştur. Ayrıca yapı geçerliğini doğrulayıcı bulgular elde edilmiştir (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

3.3.7. İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği

Herek ve arkadaşları tarafından 1997 yılında eşcinsellerin cinsel yönelimlerine dair rahatsızlıklarını ölçmek amacıyla geliştirilen İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nin, Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Gençöz ve Yüksel (2006) tarafından 132 katılımcıyla gerçekleştirilerek yeterli iç tutarlılığa sahip olduğu bulgulanmıştır. Orijinali 9 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe formuna, yapılan görüşmeler sonucunda “Kadını olan erkek eşcinsellerle ilişki kurmaktan ve birlikte görünmekten kaçınıyorum.” şeklinde bir madde daha eklenmiştir (Yalçınoğlu ve Önal, 2014). 5’li likert tipi skala ile değerlendiren ölçeğin sorularından herhangi birine “Katılıyorum” ya da “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri yüksek olarak saptanmaktadır. Ölçek, kadın ve erkek katılımcılar için farklı iki form olarak sunulmaktadır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmacı tarafından çalışma kapsamında kullanılması planlanan ölçme araçlarını geliştiren ya da uyarlayan araştırmacılarla elektronik posta yoluyla iletişim kurularak

gerekli izinler alınmıştır. Etik kuruldan onay alınmasının ardından araştırmacı tarafından bilgilendirilmiş gönüllü onam formu, kişisel bilgi formu ve ölçek maddeleri “Qualtrics” adlı uygulamaya aktararak veri toplamaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan form (bağlantı linki ile birlikte) Türk Psikologlar Derneği LGBTİ+ Birimi, Türkiye Psikiyatri Derneği, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği, LİSTAG LGBTİ+ Aileleri ve Yakınları Derneği, Ankara Kaos GL, Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, Aydın LGBTİ+ Dayanışması ve Anadolu LGBTİ gibi dernek ve kuruluşların mail grupları ve sosyal medya hesapları aracılığıyla paylaşılmış; araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden katılımcılara ulaşılmıştır. Katılımcıların özel hayatlarına dair bilgilerini korumak ve kimliklerinin ifşa olması kaygısı yaşamamaları adına form bağlantı linki katılımcılara internet kanalları üzerinden iletilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların tamamen anonim kalacağı ve kimliklerini açık edecek herhangi bir veri toplanmayacağı katılımlarının öncesinde okudukları bilgilendirilmiş gönüllü onam formunda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

3.5. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ

Çalışma kapsamında elde edilen veriler SPSS 26 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Veri analiz sürecinde ilk olarak verilerin normal dağılıma uygunluk gösterip göstermediği incelenmiştir. Demografik verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (yüzdeler, sıklık, ortalama vb.) kullanılmıştır. Normal dağılıma uygunluk gösteren verilerin sonucunda çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Korelasyon katsayılarına ve VIF değerlerine bakılarak çoklu doğrusallık problemi olup olmadığına bakılmış, çoklu doğrusallık sorununun olmadığı belirlendikten sonra çalışmanın bağımlı değişkeni olan eşcinsel bireylerin kendini açma düzeylerinin bağımsız değişkenler olan benlik saygısı, ebeveyn kabul red düzeyi, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi tarafından yordayıp yordamadığı çoklu regresyon analizi kullanılarak incelenmiştir.

Katılımcıların kendilerini açma düzeylerinin iki kategorili demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve ikiden fazla kategorili demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunun önemli bulunduğu durumlarda farkın hangi ortalamalar arasındaki farklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır.

BÖLÜM 4 BULGULAR

Bu bölümde öncelikle mevcut araştırmada yer alan değişkenlerin ortalamaları, standart sapma puanları ve birbirleriyle olan ilişkisine dair analizlere yer verilmiştir. Daha sonrasını demografik değişkenlerin analizleri ve tabloları takip ederken son kısımda ise açılan grup sayısını ve kendini açma ölçeğinin alt boyutlarını yordayan değişkenlere ilişkin regresyon analizleri sonuçlarının bulguları verilmiştir.

4.1. ÇALIşMADA YER ALAN DEğIşKENLERİN ORTALAMA, STANDART SAPMA VE BİRBİRİYLE OLAN İLİşKİSİ

Araştırmada yer alan değişkenlerin ortalamaları, standart sapma puanları ve birbirleri ile olan ilişkilerine dair korelasyon analizi sonuçları bir sonraki sayfada yer alan Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Çalışmada yer alan değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

	Ort.	SS	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1-Niyet	5.55	1.06	.146*	.133*	.517*	-.197*	-.331*	.128*	.097*	.251*	.208*	.198*	-.260*	.178*
2-Miktar	3.95	1.35	-	-.038	.369*	-.063	-.248*	.128*	.071	.177*	.211*	.192*	-.215*	.189*
3-Olumluluk	4.40	1.14		-	.047	-.019	-.215*	.086*	.026	.104*	.073*	.056	.054	-.078*
4-Dürüstlük	5.13	1.17			-	-.177*	-.446*	.136*	.059	.308*	.309*	.219*	-.399*	.267*
5-Kontrol	3.74	1.21				-	.197*	-.087*	-.119*	-.037	-.042	-.067	.118*	-.018
6-Benlik Saygısı	2.27	1.96					-	-.245*	-.205*	-.271*	-.288*	-.272*	.195*	-.056
7-Anne Reddi	74.64	15.59						-	.535*	.189*	.222*	.516*	-.078*	.053
8-Baba Reddi	65.32	17.6							-	.213*	.288*	.561*	-.066	-.014
9-Aile	23.63	7.98								-	.750*	.518*	-.263*	.219*
10-Arkadaş	19.65	8.26									-	.704*	-.230*	.243*
11-Diğer	19.79	7.90										-	-.143*	.175*
12-İçselleştirilmiş H.	19.63	8.46											-	-.287*
13-Açılman Grup S.	2.06	1.34												-

4.2. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN ANALİZLERİ

4.2.1. Çalışmada Yer Alan Değişkenlerin Cinsel Yönelime Göre Farklılaşmasının İncelenmesi: Bağımsız T-Testi Analizi

Mevcut araştırmada ele alınan değişkenlerin cinsel yönelime (gey, lezbiyen) göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız t-testi kullanılmıştır. Bu kapsamda Kendini Açma Ölçeği'nin alt faktörleri olan niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük, kontrol ile benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, aile-arkadaş-d diğerlerinden algılanan sosyal destek, içselleştirilmiş homofobi ve açılan grup sayısının cinsel yönelime göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bağımsız t-testi sonuçlarına göre niyet, olumluluk, dürüstlük, kontrol, babadan algılanan red, aile-arkadaş-d diğerlerinden algılanan sosyal destek ve açılan grup sayısının cinsel yönelime göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Bununla birlikte benlik saygısı ($t(739)= 2.161, p< .05$), anneden algılanan red ($t(739)= -3.763, p< .05$) ve içselleştirilmiş homofobinin ($t(739)= 1.587, p< .05$) cinsel yönelime göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Ortalamalar incelendiğinde gey bireylerin (ort= 2.16, ss= 1.92) benlik saygılarının lezbiyen bireylere (ort= 2.48, ss= 2.02) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer bir biçimde gey bireylerin (ort= 76.24, ss= 13.79) anneden algılanan red düzeylerinin lezbiyen bireylere (ort= 71.78, ss= 18.05) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Son olarak gey bireylerin (ort= 20.73, ss= 8.49) içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin lezbiyen bireylere (ort= 17.65, ss= 8.06) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.2. Çalışmada yer alan değişkenlerin cinsel yönelime göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

	Lezbiyen (266)				Gey (475)				<i>t</i>
	Ort	SS	Min	Max	Ort	SS	Min	Max	
Niyet	5.55	.97	1	7	5.55	1.11	1	7	.004

Miktar	3.89	1.38	1	7	3.98	1.34	1	7	.863
Olumluluk	4.30	1.07	1.67	7	4.45	1.17	1	7	1.711
Dürüstlük	5,19	1,17	1.75	7	5,10	1,17	1.75	7	1.045
Kontrol	3,78	1,22	1	6.5	3,71	1,21	1	7	.773
Benlik S.	2,48	2,02	0	6	2,16	1,92	0	6	.2.161*
Anne E.R	71,78	18,05	23	92	76,24	13,79	23	92	3.763*
Baba E.R	66,72	18,23	23	92	64,54	17,21	23	92	1.617
Aile	23,72	8,35	4	36	23,58	7,77	4	36	.242
Arkadaş	20,30	8,40	4	36	19,29	8,17	4	36	1.594
Diğer	20,09	8,33	4	36	19,62	7,65	4	36	.777
İHO	17,65	8,06	10	50	20,73	8,49	10	49	4.834*
Açılınan Grup S.	2,16	1,41	0	6	2,00	1,30	0	6	1.587

4.2.2. Çalışmada Yer Alan Değişkenlerin Geçim Durumuna Göre Farklılaşmasının İncelenmesi: Bağımsız T-Testi Analizi

Mevcut araştırmada ele alınan değişkenlerin geçim durumuna (kendisi, aile yardımı) göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız t-testi kullanılmıştır. Bu kapsamda Kendini Açma Ölçeği'nin alt faktörleri olan niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük, kontrol ile benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, aile-arkadaş-d diğerlerinden algılanan sosyal destek, içselleştirilmiş homofobi ve açılınan grup sayısının geçim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bağımsız t-testi sonuçlarına göre miktar, olumluluk, kontrol, babadan algılanan red ve açılınan grup sayısının geçim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Bununla birlikte kendini açma niyeti ($t(734)= 3.117, p< .05$), kendini açma dürüstlüğü ($t(732)= 2.883, p< .05$), benlik saygısı ($t(736)= -5.626, p< .05$), anneden algılanan red ($t(736)= 2.167, p< .05$), aileden algılanan sosyal destek ($t(736)= 3.579, p<$

.05), arkadaştan algılanan sosyal destek ($t(736)= 4.025, p< .05$), diğerlerinden algılanan sosyal destek ($t(736)= 4.518, p< .05$) ve içselleştirilmiş homofobinin ($t(736)= 2.359, p< .05$) geçim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Ortalamalar incelendiğinde kendi geçimini sağlayan bireylerin kendini açma niyeti (ort= 5.67, ss= 1.07) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 5.43, ss= 1.04) göre daha yüksektir. Kendini açma dürüstlüğü boyutunda da kendi geçimini sağlayan bireylerin (ort= 5.26, ss= 1.20) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 5.01, ss= 1.14) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kendi geçimini sağlayan bireylerin benlik saygılarının (ort= 1.85, ss= 1.85) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 2.65, ss= 1.98) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anneden algılanan red boyutunda kendi geçimini sağlayan bireylerin (ort= 76.02, ss= 14.62) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 73.53, ss= 16.32) göre daha yüksek anne reddi algıladığı bulunmuştur.

Aileden algılanan sosyal destek düzeyinde kendi geçimini sağlayan bireylerin (ort= 24.74, ss= 8.02) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 22.64, ss= 7.84) göre daha yüksek aileden algılanan sosyal desteğe sahip oldukları bulunmuştur. Benzer bir şekilde arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyinde de kendi geçimini sağlayan bireylerin (ort= 20.92, ss= 8.41) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 18.49, ss= 7.96) göre daha yüksek arkadaşlardan algılanan sosyal desteğe sahip oldukları bulunmuştur. Son olarak diğerlerinden algılanan sosyal destek düzeyinde kendi geçimini sağlayan bireylerin (ort= 21.20, ss= 8.06) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 18.60, ss= 7.57) göre daha yüksek diğerlerinden algılanan sosyal desteğe sahip oldukları bulunmuştur.

Kendi geçimini sağlayan bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin (ort= 20.44, ss= 18.97) aile yardımı ile geçinen bireylere (ort= 18.97, ss= 7.91) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.3. Çalışmada yer alan değişkenlerin geçim durumuna göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

Kendi (340)	Aile Yardımı (396)	<i>t</i>
-------------	--------------------	----------

	Ort	SS	Min	Max	Ort	SS	Min	Max	
Niyet	5,67	1,07	1.33	7	5,43	1,04	1	7	3.117*
Miktar	3,97	1,40	1	7	3,93	1,31	1	7	.390
Olumluluk	4,40	1,12	1.33	7	4,40	1,16	1	7	.051
Dürüstlük	5,26	1,20	1.75	7	5,01	1,14	1.75	7	2.833*
Kontrol	3,65	1,25	1	7	3,81	1,18	1	6.5	1.755
Benlik S.	1,85	1,85	0	6	2,65	1,98	0	6	5.626*
Anne E.R	76,02	14,62	23	92	73,53	16,32	23	92	2.167*
Baba E.R	66,12	17,44	23	92	64,81	17,62	23	92	1.013
Aile	24,74	8,02	4	36	22,64	7,84	4	36	3.579*
Arkadaş	20,92	8,41	4	36	18,49	7,96	4	36	4.025*
Diğer	21,20	8,06	4	36	18,60	7,57	4	36	4.518*
İHO	20,44	9,02	10	49	18,97	7,91	10	50	2.359*
Açılınan Grup S.	2,12	1,38	0	6	1,99	1,28	0	6	1.324

4.2.3. Çalışmada Yer Alan Değişkenlerin Dini İnanca Göre Farklılaşmasının İncelenmesi: Bağımsız T-Testi Analizi

Mevcut araştırmada ele alınan değişkenlerin dini inanca (var, yok) göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız t-testi kullanılmıştır. Bu kapsamda Kendini Açma Ölçeği'nin alt faktörleri olan niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük, kontrol ile benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal destek, içselleştirilmiş homofobi ve açılınan grup sayısının dini inanca göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bağımsız t-testi sonuçlarına göre niyet, miktar, dürüstlük, kontrol, benlik saygısı, babadan algılanan red ve arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal desteğin dini inancın olup olmadığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Kendini açma olumluluğu ($t(732)= 2.110, p< .05$), anneden algılanan red ($t(739)= 2.214, p< .05$), aileden algılanan sosyal destek ($t(739)= -2.368, p< .05$), içselleştirilmiş homofobi ($t(739)= 4.962, p< .05$) ve açılan grup sayısının ($t(739)= -4.157, p< .05$) dini inanç olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür.

Ortalamalar incelendiğinde dini inanca sahip olduğunu beyan eden bireylerin (ort= 4.47, ss= 1.17) kendini açma olumluluğu düzeylerinin dini inanca sahip olmadığını beyan eden bireylere (ort= 4.29, ss= 1.08) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anneden algılanan red düzeyinin dini inanca sahip olduğunu beyan eden bireylerde (ort= 75.74, ss= 14.37) dini inanca sahip olmadığını beyan eden bireylere (ort= 73.19, ss= 16.98) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal desteğin dini inanca sahip olduğunu beyan eden bireylerde (ort= 23.03, ss= 7.85) dini inanca sahip olmadığını beyan eden bireylere (ort= 24.42, ss= 8.08) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. İçselleştirilmiş homofobi düzeyinin dini inanca sahip olduğunu beyan eden bireylerde (ort= 20.95, ss= 8.49) dini inanca sahip olmadığını beyan eden bireylere (ort= 17.88, ss= 8.11) göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Açılan grup sayısının dini inanca sahip olduğunu beyan eden bireylerde (ort= 1.88, ss= 1.31) dini inanca sahip olmadığını beyan eden bireylere (ort= 2.29, ss= 1.34) göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.4. Çalışmada yer alan değişkenlerin dini inanca göre farklılaşmasına ilişkin t-testi sonuçları

	Var				Yok				t
	Ort	SS	Min	Max	Ort	SS	Min	Max	
Niyet	5,52	1,10	1	7	5,57	1,01	1.33	7	.649
Miktar	3,93	1,35	1	7	3,97	1,36	1.25	7	.487
Olumluluk	4,47	1,17	1	7	4,29	1,08	1.67	7	2.110*
Dürüstlük	5,11	1,19	1	7	5,16	1,15	1.75	7	.610
Kontrol	3,80	1,22	1	7	3,65	1,21	1	6.5	1.669
Benlik S.	2,16	1,88	0	6	2,42	2,06	0	6	1.754

Anne E.R	75,74	14,37	25	92	73,19	16,98	23	92	2.214*
Baba E.R	65,61	17,09	23	92	64,94	18,27	23	92	.514
Aile	23,03	7,85	4	36	24,42	8,08	4	36	2.368*
Arkadaş	19,31	8,01	4	36	20,10	8,58	4	36	1.297
Diğer	19,70	7,64	4	36	19,91	8,23	4	36	.368
İHO	20,95	8,49	10	48	17,88	8,11	10	50	4.962*
Açılınan Grup S.	1,88	1,31	0	6	2,29	1,34	0	6	4.157*

4.3. AÇILINAN GRUP SAYISINI YORDAYAN DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ: ÇOKLU DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ

Açılınan grup sayısını yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı değişken olan açılınan grup sayısı, “Cinsel yöneliminizi çevrenizden kimlerle paylaştınız?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların toplanmasıyla elde edilmiştir. Bu doğrultuda açılınan grup sayısı değişkeni, katılımcıların cinsel yönelimini kaç farklı grupta (aile, arkadaş, akraba vb.) paylaştıklarını ifade eden bir değişkendir. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi sürecinde açılınan grup sayısı ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyona sahip olan aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinden oluşan bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(4,736)= 24.124, p< .05$). Modelin, açılınan grup sayısı değişkeninin %12’sini tahmin ettiği bulunmuştur. Değişkenler incelendiğinde içselleştirilmiş homofobi ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülürken; aileden-diğerlerinden algılanan sosyal desteğin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. İçselleştirilmiş homofobinin açılınan grup sayısının %24’ünü açıkladığı, arkadaşlardan algılanan sosyal destek değişkeninin ise %15 varyans açıkladığı bulunmuştur.

Tablo 4.5. Açılan grup sayısını yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları

Kaynak	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	β	<i>t</i>
İHO	-.038	.006	-.241	-6.699*
Aile	.006	.009	.035	.654
Arkadaş	.024	.010	.149	2.360*
Diğer	.003	.008	.017	.344
<i>R</i> ²		.12		

**p*<.05; *B*: Standardize olmayan beta; *SE (B)*: Standardize olmayan hata; β : Standardize beta

4.4. KENDİNİ AÇMA ÖLÇEĞİNİN ALT BOYUTLARINI YORDAYAN DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ: ÇOKLU DOĞRUSAL REGRESYON ANALİZİ

4.4.1. Kendini Açma Niyetini Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi

Kendini açma niyetini yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi sürecinde kendini açma niyeti ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyona sahip olan benlik saygısı, anne-babadan algılanan red, aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinden oluşan bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(7,731)= 21.337, p < .05$). Regresyon modelinin, kendini açma niyeti değişkeninin %17'sini tahmin ettiği bulunmuştur. Değişkenler incelendiğinde benlik saygısı, aileden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülürken; anne-babadan algılanan red ve arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal desteğin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Kendini

açma niyetinin %26'sının benlik saygısı, %15'inin aileden algılanan sosyal destek ve %18'inin içselleştirilmiş homofobi değişkeni tarafından açıklandığı bulunmuştur.

Tablo 4.6. Kendini açma niyetini yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları

Kaynak	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	β	<i>t</i>
Benlik S.	-.14	.02	-.258	-7.101*
Anne Reddi	.001	.003	.01	.239
Baba Reddi	-.002	.003	-.034	-.738
Aile	.020	.007	.152	2.938*
Arkadaş	-.010	.008	-.079	-1.246
Diğer	.012	.008	.093	1.554
İHO	-.022	.004	-.177	-5.103*
<i>R</i> ²		.17		

* $p < .05$; *B*: Standardize olmayan beta; *SE (B)*: Standardize olmayan hata; β : Standardize beta

4.4.2. Kendini Açma Miktarını Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi

Kendini açma miktarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi sürecinde kendini açma miktarı ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyona sahip olan benlik saygısı, anneden algılanan red, aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinden oluşan bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(6,731) = 14.538$, $p < .05$). Regresyon modelinin, kendini açma miktarı değişkeninin %11'sini tahmin ettiği bulunmuştur. Değişkenler incelendiğinde benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülürken; anneden algılanan red ve aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal desteğin

istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Kendini açma miktarının %17'sinin benlik saygısı ve %15'inin içselleştirilmiş homofobi değişkeni tarafından açıklandığı bulunmuştur.

Tablo 4.7. Kendini açma miktarını yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları

Kaynak	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	β	<i>t</i>
Benlik S.	-.120	.026	-.173	-4.609*
Anne Reddi	.003	.004	.031	.716
Aile	-.002	.009	-.012	-.226
Arkadaş	.016	.011	.097	1.482
Diğer	.008	.010	.045	.786
İHO	-.024	.006	-.152	-4.137*
R^2			.107	

* $p < .05$; *B*: Standardize olmayan beta; *SE (B)*: Standardize olmayan hata; β : Standardize beta

4.4.3. Kendini Açma Olumluluğunu Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi

Kendini açma olumluluğunu yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi sürecinde kendini açma olumluluğu ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyona sahip olan benlik saygısı, anneden algılanan red ve aile-arkadaşlardan algılanan sosyal destek değişkenlerinden oluşan bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(4,729) = 9.804$, $p < .05$). Regresyon modelinin, kendini açma olumluluğu değişkeninin %5'ini tahmin ettiği bulunmuştur. Değişkenler incelendiğinde benlik saygısı değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülürken; anneden algılanan red ve aileden-arkadaşlardan algılanan

sosyal desteğin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Kendini açma olumluluğunun %20'sinin benlik saygısı değişkeni tarafından açıklandığı bulunmuştur.

Tablo 4.8. Kendini açma olumluluğunu yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları

Kaynak	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	β	<i>t</i>
Benlik S.	-.117	.022	-.200	-5.209*
Anne Reddi	.003	.003	.037	.984
Aile	.012	.008	.087	1.589
Arkadaş	-.008	.008	-.058	-1.048
<i>R</i> ²			.051	

**p*<.05; *B*: Standardize olmayan beta; *SE (B)*: Standardize olmayan hata; β : Standardize beta

4.4.4. Kendini Açma Dürüstlüğü Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi

Kendini açma dürüstlüğü yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi sürecinde kendini açma dürüstlüğü ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyona sahip olan benlik saygısı, anneden algılanan red, aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinden oluşan bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(6,730)= 57.491, p < .05$). Regresyon modelinin, kendini açma dürüstlüğü değişkeninin %32'sini tahmin ettiği bulunmuştur. Değişkenler incelendiğinde benlik saygısı, arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülürken; anneden algılanan red ve aile-diğerlerinden algılanan sosyal desteğin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Kendini açma dürüstlüğü'nün %35'inin benlik saygısı, %12'sinin

arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve %29'unun içselleştirilmiş homofobi değişkeni tarafından açıklandığı bulunmuştur.

Tablo 4.9. Kendini açma dürüstlüğü yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları

Kaynak	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	β	<i>t</i>
Benlik S.	-.207	.020	-.346	-10.540*
Anne Reddi	.001	.003	.011	.305
Aile	.010	.007	.070	1.484
Arkadaş	.017	.008	.116	2.017*
Diğer	-.006	.008	-.040	-.796
İHO	-.041	.004	-.292	-9.141*
<i>R</i> ²			.065	

* $p < .05$; *B*: Standardize olmayan beta; *SE (B)*: Standardize olmayan hata; β : Standardize beta

4.4.5. Kendini Açma Kontrolünü Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi

Kendini açma kontrolünü yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi sürecinde kendini açma kontrolü ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyona sahip olan benlik saygısı, anne-babadan algılanan red ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinden oluşan bir regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(4,733) = 9.960$, $p < .05$). Regresyon modelinin, kendini açma kontrolü değişkeninin %5'ini tahmin ettiği bulunmuştur. Değişkenler incelendiğinde benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülürken; anne-babadan algılanan reddin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Kendini açma kontrolünün %16'sının benlik saygısı ve %8'inin içselleştirilmiş homofobi değişkeni tarafından açıklandığı bulunmuştur.

Tablo 4.10. Kendini açma kontrolünü yordayan değişkenlere ait regresyon analizi sonuçları

Kaynak	<i>B</i>	<i>SE (B)</i>	β	<i>t</i>
Benlik S.	.102	.023	.165	4.362*
Anne Reddi	.000	.003	.003	.062
Baba Reddi	-.006	.003	-.081	-1.906
İHO	.012	.005	.082	2.222*
R^2		.052		

* $p < .05$; *B*: Standardize olmayan beta; *SE (B)*: Standardize olmayan hata; β : Standardize beta

BÖLÜM 5 TARTIŞMA

Bu bölümde, eşcinsel bireylerin açılma süreçleri ve kendilerini açma düzeyleri ile benlik saygısı, ebeveynlerden algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeylerine ilişkin bulgular tartışılmış ve sonuçlarla beraber önerilere yer verilmiştir. Alanyazın incelendiğinde eşcinsel bireylerin oluşturduğu örnekleme, çalışmadaki değişkenlerin hep birlikte yer aldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla çalışmadan elde edilen bulgular, benzer araştırmalarla ilişkilendirilerek tartışılıp yorumlanmıştır.

5.1. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TARTIŞILMASI

Çalışmada ilk olarak Kişisel Bilgi Formu ile elde edilen cinsel yönelim (gey, lezbiyen), geçim durumu (kendisi, aile yardımı), dini inanç (var, yok) verilerinin araştırmanın değişkenleri ile ilişkisi incelenmiştir. Cinsel yönelimin araştırmanın değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği analizin sonuçlarına göre benlik saygısı, anneden algılanan red ve içselleştirilmiş homofobinin cinsel yönelime göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre gey bireylerin benlik saygılarının, lezbiyen bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Alanyazın incelediğinde cinsiyet farklılıkları ile bireylerin benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığına dair çalışmalara rastlanmaktadır (Çuhadaroğlu, 1986; Dilmaç ve Ekşi, 2008; Taşgıt, 2012). Bunun yanında yapılan araştırmalar genellikle heteroseksüel bireyler ile cinsel yönelimi heteroseksüel olmayan bireyler arasındaki benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması üzerine olup; heteroseksüel olmayan bireylerin benlik saygılarının heteroseksüel bireylere göre düşük olduğu sonucuna dayandırılmaktadır (Bridge, Smith ve Rimes, 2019; Rubinstein, 2010). Cinsel yönelimini gey veya lezbiyen olarak tanımlayan bireylerin özelinde benlik saygıları incelendiğinde ise araştırmanın bulgularından farklı olarak lezbiyen bireylerin gey

bireylerden daha yüksek benlik saygılarının olduğu sonucuna varan çalışma bulunmuştur (Wrench ve Knapp, 2008). Mevcut çalışma ile diğer çalışmalar kıyaslandığında, benlik saygısını etkileyen birçok faktörün varlığı ve çalışmalarda incelenen değişkenlerin farklılığının benlik saygısı üzerinde etkinliğinin bu bulgulara ulaştırdığı düşünülmektedir. Gelecekte, cinsel yönelimleri aynı olup cinsiyet kimlikleri farklı olan bireylerin benlik saygılarına dair doğrudan araştırmalar yürütmek bu konuyu aydınlatmak üzerine yardımcı olabilir.

Mevcut araştırmada, cinsel yönelime göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenen ve elde edilen bir diğer bulguya göre ise gey bireylerin anneden algılanan red düzeylerinin lezbiyen bireylere göre daha yüksek olduğunun bulunmasıdır. Araştırmanın bulgularına paralel bir biçimde aileden algılanan red düzeyinin erkeklerde kadınlardan daha yüksek olduğuna dair rapor edilen çalışmalar mevcuttur (Ryan ve ark., 2009; 2010). Bununla birlikte alanyazında cinsel azınlıklarla yapılan bir çalışmada, erkeklerin anneleriyle olan ilişkilerini kadınların anneleriyle olan ilişkilerine göre daha olumlu algıladıklarına rastlanmıştır (D'Augelli, Grossman, Starks ve Sinclair, 2010). Bulgulardaki bu farklılığın, toplumun genel yapısı ve toplumun cinsiyet rollerine yüklediği anlamın boyutundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada cinsel yönelime göre anlamlı bir biçimde farklılaşan bir diğer değişken olan içselleştirilmiş homofobi düzeyi geylerde, lezbiyenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulguyu alanyazında destekleyen çalışmalara rastlanmıştır (Herek ve ark., 1997; Herek, 2000; Yalçınoğlu ve Önal, 2014). Çalışmalarda ayrıca erkek egemen toplumun bireylerinin, geyleri kendi cinselliklerine tehdit olarak algıladıkları ve lezbiyenleri ise erotik bir nesne olarak gördükleri için erkek eşcinsellere karşı daha olumsuz bir tutum sergiledikleri görülmektedir (Sakallı, 2002; Uğurlu, 2006). Yaşadığımız toplumun geleneksel cinsiyet rollerine bağlılığı ve heterokseksüel cinsel yönelimi tek cinsel yönelim olarak kabul ettiği heteroseksizm anlayışı dikkate alındığında; bunu içselleştiren erkek eşcinsel bireylerin homofobi düzeylerinin, kadın eşcinsel bireylere göre daha yüksek çıkması şaşırtıcı değildir.

Bir diğer demografik değişken olan geçim durumunun (kendisi, aile yardımı) araştırmanın değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği analizin

sonuçlarına göre kendini açma niyeti, kendini açma dürüstlüğü, benlik saygısı, anneden algılanan red, aileden-arkadaştan-diğerlerinden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobinin geçim durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Bulgulara bakıldığında kendi geçimini sağlayan bireylerin kendini açma niyeti ve kendini açma dürüstlüğü, aile yardımı ile geçinen bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Savin-Williams ve Esterberg'e göre (2002), aileleriyle yaşayan veya ailelerine ekonomik anlamda bağımlı olan genç eşcinsel bireyler, cinsel yönelimlerini keşfetmelerine karşın ailelerine açılmakta güçlük yaşamaktadırlar. Ailelerine açılacakları zaman karşılaşılabilecekleri olası olumsuz tecrübelerin yanında aileden alınan sosyal ve ekonomik kaynaklardan yoksunluk ihtimali bu durumu daha da güçleştirebilmektedir. Dolayısıyla kendi geçimini sağlayan bireylerin, aile yardımı ile geçinen bireylere göre kendilerini daha çok açmaları makul görünmektedir. Bunun yanında ekonomik özgürlüğü olan bireylerin yaşam boyu aldığı kararlarda kendi iradelerinin arkasında durabilmeleri kendi benliklerine atfettikleri anlamı ve saygı düzeyini, ekonomik özgürlüğü olmayan bireylere göre daha yüksek kılmaktadır. Mevcut araştırmada da bulgularan bir diğer değişkenle ilişkiye göre kendi geçimini sağlayan eşcinsel bireylerin benlik saygıları, aile yardımı ile geçinen eşcinsel bireylere göre yüksektir. Bu bulgu Ateş'in (2020) cinsel yönelimi ve geçim durumu farklı olan bireylerle yürüttüğü çalışmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Geçim durumuna göre farklılaştığı bulgularan bir diğer değişken olan anneden algılanan redde gelindiğinde; kendi geçimini sağlayan bireylerin, aile yardımı ile geçinen bireylere göre daha yüksek anne reddi algıladığı bulunmuştur. Savin-Williams ve Ream'ın (2003) 17-25 yaş aralığında eşcinsel bireylerle gerçekleştirdiği araştırmanın sonuçlarına göre eşcinsel bireylerin, annelerine açılmamalarının birinci nedeni olarak anneleri ile ilişkilerinin zarar göreceğine inandıklarını bulmuşlardır. Annelerine açıldıklarında olumsuz tepkilerle karşılaşacağını düşünen eşcinsel genç bireyler, onları hayal kırıklığına uğratmaktan ve desteklerini kaybetmekten endişe duymaktadırlar. Çalışmada değinilen içselleştirilmiş endişeler ve yaşadığımız toplumun heteroseksist düşünce yapısı birlikte ele alındığında; kendi geçimini sağlayan eşcinsel bireylerin kendilerini ortaya koyma ve açma düzeylerinin yüksek olduğu ön bulgusundan

hareketle anneden algıladıkları reddin, aile yardımı ile geçinen eşcinsel bireylere göre daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Aile-arkadaş-diğerlerinden algılanan sosyal desteğin geçim durumuna göre farklılaştığı bulguların diğer analizlerde ise benzer sonuçlarla karşılaşılmıştır. Kendi geçimini sağlayan eşcinsel bireylerin, aile yardımı ile geçinen diğer eşcinsel bireylere göre daha yüksek aile-arkadaş-diğerlerinden sosyal destek algıladıkları bulunmuştur. Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde bireylerin kendilerini açma düzeyleri ve benlik saygısı düzeylerinin yüksekliği ile algıladıkları sosyal desteği ilişkilendiren çalışmalar mevcuttur (Berger, 1992; Jordan ve Deluty, 1998; Kahrıman, 2003). Dolayısıyla kendi geçimini sağlayan bireylerin benlik saygılarının ve kendilerini açma düzeylerinin yüksek olabileceği ve buna bağlı da algıladıkları sosyal desteğin aile yardımı ile geçinen diğer bireylerden yüksek olduğu düşünülmektedir.

Geçim durumuna göre farklılaştığı bulguların bir başka değişken olan içselleştirilmiş homofobi düzeyi ise kendi geçimini sağlayan bireylerde, aile yardımı ile geçinen bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde, geçim durumu ile ilgili bu değişkenler özelinde gerçekleştirilen bir çalışmaya rastlanmamış olup; geçim durumunu daha ziyade düşük ya da yüksek olması bakımından tanımlayan çalışma mevcuttur. Yolaç ve Meriç'in (2020) LGBT bireylerle gerçekleştirdiği bu çalışmanın sonucuna göre sosyal güvenlikten yoksun ve düşük gelirli bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri yüksek çıkmıştır. Buna karşın alanyazında bazı çalışmalarda etnik köken, gelir düzeyi, eğitim seviyesi gibi değişkenlerin içselleştirilmiş homofobi düzeyini farklılaştırmadığına dair sonuçlar da yer almaktadır (Herek, 1998). Mevcut araştırmada kendi geçimini sağlayan bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin, aile yardımı ile geçinen bireylere göre daha yüksek olduğunun bulunmasında heteroseksist toplumda ekonomik bağımsızlığını elde etmiş; özgür, güvende ve görünür olan bireyin, ekonomik bağımsızlığı olmayan bireylere göre daha çok zorlukla karşılaştığı ve bu zorlukları içselleştirdiğinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada yer alan son demografik değişken olan dini inancın (var, yok) diğer değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği analizin neticesine göre kendini açma olumluluğu, anneden algılanan red, aileden algılanan sosyal destek,

içselleştirilmiş homofobi ve açılan grup sayısının dini inancın olup olmamasına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Dini inanca sahip olduğunu ifade eden eşcinsel bireylerin kendini açma olumluluğu düzeylerinin, dini inanca sahip olmadığını ifade eden eşcinsel bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, bireylerin kendini açmaları ile dini inançlarına göre muhafazakar olup olmamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olup; geleneksel aile yapısının bireylerin dini inançlarını şekillendirmesinde rol oynadığı üzerinde durulmuştur (Jennings, 1971). Bunun yanında toplumun bireyelerinin birçoğunun dini inancını oluşturan semavi dinlerde (Musevilik, Hristiyanlık, İslamiyet) eşcinselliğin “günah ve sapkın bir davranış” olduğu hakkında söylemler yer almaktadır (Baird, 2001; Duberman, Vicinus ve Chauncey, 2001). Kendileri ile ilgili dışavurumlarının olumsuzdan çok olumlu ifadeler içerdiğini ortaya koyan olumluluk alt boyutunun dini inanca sahip olan eşcinsel bireylerde daha yüksek bulunmasının, bireylerin topluma egemen olan inanç sistemlerine uyumlu davranma isteği ile ilişkili olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanmaktadır. Buradan hareketle mevcut araştırmadaki bir diğer bulguya gelindiğinde, toplumda egemen olan inanç ve düşünce yapısını içselleştiren ve dini inanca sahip olduğunu beyan eden bireylerde içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin, dini inanca sahip olmadığını beyan eden bireylerden daha yüksek olduğunun bulunması da şaşırtıcı değildir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen birçok çalışma mevcuttur (Barnes ve Meyer, 2012; Gibbs ve Goldbach, 2015; Yalçınoğlu, 2013).

Dini inanca göre farklılaştığı bulgularanan bir değişken olan anneden algılanan reddin dini inanca sahip olduğunu beyan eden eşcinsel bireylerde, dini inanca sahip olmadığını beyan eden eşcinsel bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Rohner (1975) tarafından geliştirilen ebeveyn kabul red kuramı, bireylerin duydukları sıcaklık ihtiyacının onların kültür, ırk, fiziksel özelliklerden bağımsız olarak her bir birey için geçerli olduğunu varsaymaktadır. Bireylerin bu ihtiyaçları evrensel olup; ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığına dair algıları ise öznedir. Dolayısıyla eşcinselliğin kabul edilemeyeceği inanişinin hakim olduğu bir toplumda yaşayan dini inanca sahip eşcinsel bireylerin algıladıkları anne red düzeyinin, dini inanca sahip olmadığını beyan eden

eşcinsel bireylerden daha yüksek olması anlaşılabilir. Buna karşın mevcut araştırmada aileden algılanan sosyal destek düzeyi dini inanca sahip olan eşcinsel bireylerde, dini inanca sahip olmayan eşcinsel bireylerden daha yüksek bulunmuştur. Cinsel azınlıklarla yapılan bazı çalışmalarda, dini inanca sahip olan bireylerin bu inançlarını spiritüel bir boyutta değerlendirmekten ziyade sosyal destek mekanizmalarının bir parçası olarak algıladıkları görülmüştür (Barnes ve Meyer, 2012). Dini inancın kimileri için varoluşsal bir konfor alanı ve sosyal destek sağlayabileceği göz önüne alındığında; inancı olduğunu beyan eden eşcinsel bireylerin algıladıkları aile desteğinin, inancı olmadığını beyan eden bireylere göre yüksek bulunması bu bağlamda yorumlanabilir.

Dini inanca göre farklılaştığı bulguların son değişken olan açılan grup sayısı ise dini inanca sahip olan eşcinsel bireylerde, dini inanca sahip olmayan eşcinsel bireylere göre daha düşük bulunmuştur. Çalışmaya katılan katılımcıların cinsel yönelimlerini çevrelerinden kimlerle paylaştıklarına verdikleri yanıtların toplanmasıyla elde edilen açılan grup sayısı, araştırmadaki katılımcıların cinsel yönelimlerini kaç ayrı grupta paylaştıklarını gösteren bir değişkendir. Daha önce de tartışıldığı ve yorumlandığı üzere çalışmalarda içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek bireylerin kendilerini açma düzeylerinin düşük olduğunun bulgulanması ve içselleştirilmiş homofobi düzeyi ile dini inanca sahip olmanın ilişkili olması; mevcut araştırmadaki dini inanca sahip eşcinsel bireylerin açıldıkları grup sayısının, dini inanca sahip olmayan eşcinsel bireylere göre daha az olması bulgusunu desteklediğini düşündürmektedir.

Çalışmada yer alan değişkenlerin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği analizlerin gerçekleştirilmesinden sonra açılan grup sayısı ve Kendini Açma Ölçeği'nin alt boyutlarını yordayan değişkenleri belirlemek üzere regresyon analizlerinin gerçekleştirildiği kısma geçilmiştir. Katılımcıların cinsel yönelimlerini kaç ayrı grupta (aile, arkadaş, akraba vb.) paylaştıklarını belirleyen ve dolayısıyla onların başkalarına açılma düzeyini ortaya koyan açılan grup sayısını anlamlı bir biçimde yordayan değişkenler içselleştirilmiş homofobi ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek olarak bulunmuştur. Eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri ile açılan grup sayısı negatif yönde ilişkili iken arkadaşlardan

algılanan sosyal destek ile açılan grup sayısı ise pozitif yönde ilişkilidir. Alanyazında ve mevcut çalışmanın giriş bölümünde detaylı olarak ele alınan eşcinsel bireylerin açılma süreçlerini inceleyen modeller karşılaştırıldığında; bireylerin sağlıklı cinsel kimlik oluşturma yollarındaki en önemli engelin içselleştirilmiş homofobileri olduğu görülmüştür (Cass, 1979; Troiden, 1989; Hanley-Hackenbruck, 1988; Martin, 1982). Kendi cinsel yönelimine dair çatışma yaşayan birey, kendisini baskı altında hissedebilir ve dolayısıyla cinsel yönelimini başkalarına açmakta zorlanabilir (Meyer ve Northridge, 2007). Buna göre eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arttıkça açıldıkları grup sayısının azalması beklenen bir durumdur ve çalışmanın bu bulgusu alanyazındaki çalışmalarla da paralellik göstermektedir (Bianchi, Piccoli, Zotti, Fasoli ve Carnaghi, 2017; Tskhay ve Rule; 2017). Ek olarak Yalçınoğlu ve Önal (2014) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek olan bireylerin toplumda cinsel yönelimlerini gizledikleri ve daha az kişiye açıldıkları bulunmuştur. Arkadaşlardan algılanan sosyal desteğe gelindiğinde ise eşcinsel bireylerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek arttıkça açıldıkları grup sayısının da arttığı görülmektedir. Yine Yalçınoğlu ve Önal'ın (2014) çalışması incelendiğinde, gey ve biseksüel erkek bireylerin cinsel yönelimlerini keşiflerinden sonra paylaştıkları ilk kişilerinin çoğunluğunu arkadaşları oluşturmaktadır. Heteroseksüel ergen bireylerle LGB ergen bireylerin yakın arkadaşlara yakınlık derecelerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada ise LGB ergen bireylerin yakın arkadaşlara yakınlık dereceleri, heteroseksüel ergen bireylerin yakınlık derecelerine göre daha yüksek bulunmuştur (Williams, Connolly, Pepler ve Craig, 2005). Çevrelerinden sosyal destek alan LGBT bireylerin daha cesaretli olduklarını ortaya koyan çalışmaların varlığı (Snapp, Watson, Russell, Diaz ve Ryan, 2015; Üzbe-Atalay, 2019) ile arkadaşlardan algılanan desteğin eşcinsel bireyler için önemini gösteren çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde mevcut çalışmanın bulgusunun desteklendiği görülmektedir. Ayrıca Jordan ve Deluty'nin (1998) araştırmasında lezbiyen bireylerin çevrelerine daha çok açıldıklarında algıladıkları sosyal desteği de arttırdıklarını ortaya koyması; mevcut çalışmada yer alan arkadaşlardan algılanan destek ile açılan grup sayısı arasında ters yönde de pozitif bir ilişki olabileceğini düşündürmektedir.

Bir sonraki regresyon analizleri Kendini Açma Ölçeği'nin alt boyutları olan niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük ve kontrolü yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kendini doğru yansıtabilecek şekilde ifade etme isteğine karşılık gelen kendini açma niyetini benlik saygısı, aileden algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi değişkenlerinin yordadığı bulunmuştur. Benlik saygısı ve aileden algılanan sosyal destek ile kendini açma niyeti pozitif yönde ilişkili iken içselleştirilmiş homofobi ile kendini açma niyeti negatif yönde ilişkilidir. Alanyazın incelendiğinde, benlik saygısının azaldıkça kendini açma düzeyinin de azaldığına dair çalışmalar olduğu görülmüştür (Cameron, Holmes ve Vorauer, 2009; Gaucher, Wood, Stinson, Forest, Holmes ve Logel, 2012; Wood ve Forest, 2016). Holmes ve Cameron'a göre (2005) düşük benlik saygısının düşük kendini açma düzeyi ile ilişkili olmasının sebepleri bireylerin düşük özgüvenleri, kendilerini aşırı koruma potansiyelleri, reddedilmeye karşı yoğun korkularıdır. Reddedilmeye karşı yoğun korku duyan bir bireyin düşük benlik saygısı ve kendini açma düzeyi beraber değerlendirildiğinde kendini açma niyetinin düşük olması beklenmektedir. Bunun tam tersi olan durumda ise mevcut çalışmaya paralel olarak bireylerin benlik saygısı arttıkça reddedilmeye karşı korkularının azalacağı ve dolayısıyla kendilerini açma niyetlerinin de artacağı anlaşılabilir bir sonuçtur. Aileden algılanan sosyal desteğin ise benlik saygısı üzerinde olumlu etkisi olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Lackoviç-Grgin ve Dekoviç, 1994; Franco ve Levitt, 1998; Richman, Rosenfeld ve Bowen, 1998). Ergenlerle yapılan bir çalışmada ergenlerin, aileden algıladıkları sosyal destek arttıkça benlik saygıları da artmaktadır (Kahriman ve Polat, 2003). Waldner ve Magrader'in (1999) 172 gey ve lezbiyen bireyle yaptığı araştırmanın sonucuna göre, aileleri ile daha yakın ilişkide olan bireylerin onlara kendilerini açma düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmalar, benlik saygısı ve aileden algılanan sosyal desteğin bireylerin kendilerini açmaya dair niyetleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulgusunu desteklemektedir. Alanyazında LGB bireylerle yürütülen birçok çalışmada bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin arttıkça benlik saygılarının düştüğüne dair sonuçlarla karşılaşmıştır (Herek, Gillis ve Cogan, 2009; Peterson ve Gerrity, 2006; Preston, D'Augelli, Kassab ve Starks, 2007; Rowen ve Malcolm, 2003;

Szymanski ve Carr, 2008; Szymanski ve Chung, 2003; Szymanski ve Gupta, 2009). Buna ek olarak içselleştirilmiş homofobi düzeyinin yüksek olmasının algılanan sosyal desteğin düşük olması ile ilişkisini gösteren araştırmalar da mevcuttur (Szymanski, Kashubeck-West ve Meyer, 2008). Dolayısıyla eşcinselliğe yönelik olumsuz tutumları içselleştiren eşcinsel bireylerin gizlenmeye dair motivasyonları ve başkalarına açılmaları arasındaki negatif yönlü ilişkiyi ortaya koyan Mohr ve Kendra'nın (2011) çalışmasından da hareketle içselleştirilmiş homofobinin, bireylerin kendilerini açmaya dair niyetleriyle negatif yönde ilişkili olması anlaşılabilir bir bulgudur.

Kendini açmanın ne kadar olduğu ile ilişkili olan miktar alt boyutu ve hem içeriğinin hem de zamanının denetimiyle ilgili olan kontrol alt boyutunu yordayan değişkenleri tespit etmek amacıyla yapılan regresyon analizlerinin sonuçlarına göre iki alt boyutu da yordayan değişkenler benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobi olarak bulunmuştur. Bulgulara göre benlik saygısı arttıkça kendini açma miktarı artmakta ve kendini açma kontrolü düşmektedir. Eşcinsel bireylerin benlik saygıları yükseldikçe kendilerini açma düzeylerinin de yükseldiği ve bundan dolayı daha az anksiyete yaşadıklarını gösteren çalışmalar görülmektedir (Jordan ve Deluty, 1998). Kendini açmaya dair daha az kaygılı olan bireylerin kendilerini açma zamanlarının denetimi ve ne kadar açacaklarına dair kontrolü ile ilgilenmemeleri beklenebilir. Bu sebeple eşcinsel bireylerin benlik saygıları arttıkça kendilerini açmaya dair kontrollerinin azaldığı ve bunun sonucunda da kendilerini açma miktarlarının arttığı düşünülmektedir. Bunun yanında cinsel kimlikleri ile çatışma halinde olan eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin, çatışma halinde olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu ve dolayısıyla cinsel yönelimlerini gizleme eğiliminde oldukları bilinmektedir (Lewis, Derlega, Berndt, Morris ve Rose, 2001; Scherrer, Kazyak ve Schmitz, 2015). Bu çalışmalar, içselleştirilmiş homofobi düzeyinin arttıkça kendini açmaya dair kontrolün de arttığını ve bununla paralel olarak da kendini açma miktarının azaldığını desteklemektedir.

Kendi ile ilgili bilgileri olumsuzdan çok olumlu olarak aktarma ile ilgili olan olumluluk alt boyutunu yordayan değişkenleri bulabilmek için gerçekleştirilen regresyon analizlerinin sonuçlarına gelindiğinde ise kendini açma olumluluğunu yordayan değişken benlik saygısı olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulguya göre,

benlik saygısı ve kendini açma olumluluğu pozitif yönde ilişkilidir. Eşcinsel bireylerin benlik saygıları arttıkça kendini açmaya dair bilgilerin içeriği de olumsuzdan çok olumlu olmaktadır. LGB bireylerle yapılan birçok araştırma, benlik saygısı ile yaşam doyumu arasındaki olumlu ilişkiyi ortaya koymaktadır (Hu, Hu, Huang ve Zheng, 2015; Kapıkıran, 2013; Pei ve Zhao, 2012; Wang, 2010). Diener ve Diener'e göre (1995) yaşam doyumu yüksek olan bireylerin kendileri, başkaları ve dünya ile ilgili değerlendirmeleri olumsuzdan çok olumludur. Bu görüş ve alanyazındaki çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, benlik saygısı yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının da yüksek olacağı ve bundan dolayı kendilerini açma ifadelerinin daha olumlu olacağı düşünülmektedir.

Son olarak kendini ortaya koyarken ifadelerinin dürüst olması ile ilişkili olan kendini açma dürüstlüğü yordayan değişkenlerin belirlenmesi ile yapılan regresyon analizlerinin sonuçlarına gelindiğinde benlik saygısı, arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobinin kendini açma dürüstlüğü yordadığı görülmüştür. Benlik saygısı ve arkadaşlardan algılanan desteğin kendini açma dürüstlüğü ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Eşcinsel bireylerin benlik saygıları ve arkadaşlardan algıladıkları destek arttıkça kendilerini açma dürüstlükleri de artmaktadır. Alanyazında aileden algılanan sosyal desteğin benlik saygısını etkilemediğine dair yer alan çalışmalara karşın arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin benlik saygısını arttırdığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Colarossi ve Eccles, 2003; Eroğlu ve Peker, 2011). Bunun yanında sosyal desteğin, kendini açma ile bağlantılı olduğu bilinmektedir (Uygur, 2018). Bernstein'in (1996) çalışmasında eşcinsel bireylerin başkalarına açılma nedenleri olarak yalan söylemekten bıkmış olma ve kendi hayatlarına dair bilgi paylaşma arzusu öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bütün bu yaklaşımlar değerlendirildiğinde benlik saygısı ve arkadaşlardan algılanan desteğin kişinin kendini açmaya dair motivasyonuna ve aktaracağı bilgilerde dürüst olacağına olumlu yönde etkisi anlaşılabilir. Bunun yanında, içselleştirilmiş homofobi değişkeninin kendini açma dürüstlüğü ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bulgulara göre eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arttıkça kendilerini açma dürüstlükleri de azalmaktadır. Kendi cinsel yönelimini kabul etmekle başlayan açılma

sürecine giren eşcinsel bireyler cinsel yönelimlerini başkalarıyla paylaşmak istemeyebilir. Başkalarıyla cinsel yönelimlerini paylaşmak istemeyen eşcinsel bireylerin kendilerini daha çok damgaladıkları ve de bu sebeple içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin yüksek olduğu çalışmalarla ortaya konulmuştur (Wandrey, Mosack ve Moore, 2015). Başar (2014) içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek olan eşcinsel bireylerin, cinsel yönelimlerinin kabulü ve başkalarına açma süreçlerinin başlangıcında yoğun bir bıkınlık, kafa karışıklığı, uyum zorluğu yaşayabildiklerini belirtmiştir. Dolayısıyla eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi arttıkça onların kendi kimliklerine dair kafa karışıklıklarının artacağı, kimliklerini kabullerinin güçleşeceği ve kendilerine dair beyanlarının tutarlı olamayabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden mevcut araştırmadaki eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi arttıkça kendilerini açma dürüstlüklerinin azalacağı bulgusu oldukça makul görünmektedir.

5.2. SONUÇ, SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile Türkiye’de yaşayan eşcinsel bireylerin açılma süreçlerine ve kendilerini açma düzeylerine etki eden faktörlerin ilgili alanyazın rehberliğinde detaylı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda demografik değişkenler, benlik saygısı, ebeveynden algılanan red, algılanan sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi düzeyi ile açılan grup sayısı ve Kendini Açma Ölçeği’nin alt boyutları arasında analizler gerçekleştirilmiş ve birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Bütün bulguların ayrıntılı yorumlanmasının ardından görünen bazı ortak noktalar dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, araştırmanın değişkenlerinin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesinin sonucunda benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobi düzeyinin, hemen hemen tüm değişkenleri farklılaştırdığının görülmesidir. Benzer bir şekilde, araştırmanın bağımlı değişkenleri olan açılma süreçleri ve kendini açma düzeyinin alt boyutlarının hemen hemen tümünde, benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobinin yordayıcı etkisinin bulunmasıdır. Son olarak aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin etkisi ise yadsınamaz bir faktör olarak göze çarpmaktadır.

Yapılan çalışma ile ulaşılan sonuçların yanında araştırmanın birtakım sınırlılıkları da mevcuttur ve bu sınırlılıklar önerileri de beraberinde getirmektedir. Araştırmada kullanılan ölçekler katılımcılara onların gizliliklerini koruyabilmek adına çoğunlukla sosyal medya yoluyla ulaştırılmıştır. Bu yüzden katılımcıların büyük bir çoğunluğu interneti aktif kullanan ve LGBT+ hareketi içinde yer alması dahi haberdar olan bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan eşcinsel bireylerin sayısı birçok araştırmaya kıyasla oldukça makul görünüyorsa da Türkiye'nin çeşitli illerinden eşit katılım dağılımı göstermiyor oluşları eşcinsel bireylerin yaş, etnik köken, dini inanç, politik görüş, eğitim seviyesi, gelir düzeyi gibi değişkenler bağlamında genellenebilir bir temsil sunamamasına neden olmuş olabilir. Bunun yanında araştırmaya katılımın cinsel yönelimi sadece eşcinsel bireylerle ve araştırmada kullanılan ölçeklerle sınırlıyor oluşu açılma süreçlerine etki eden faktörlerin derinlemesine analiz edilmesi yolunda engel teşkil etmiş olabilir. Bu yüzden gelecek çalışmalar için araştırmacıların, bu sınırlılıkları göz önünde bulundurarak farklı araştırma tekniklerini kullanmalarının ve eşcinsel yönelim dışında biseksüel, panseksüel, aseksüel gibi diğer yönelimler ve onların açılma süreçleri hakkında araştırmalar yürütmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında aileden algılanan sosyal desteğin araştırmanın sonucuna yönelik önemi dikkate alındığında eşcinsel bireylerin ailelerini de kapsayan çalışmalar gerçekleştirilebilir. Aileler çocuklarının cinsel yönelimlerini öğrendiklerinde yas sürecinde deneyimlenen duygu ve davranışlara benzer örüntüler göstermekte olup; belli kabul aşamalarından geçmektedirler (Lev, 2006). Onların bu örüntülerini daha iyi anlamak ve dolayısıyla hem çocuklarına hem de onlara destek olabilmek adına eşcinsel bireylerin ailelerini kapsayan çalışmalar yapılabilir.

Son olarak araştırmanın sonuçlarından açılma süreçleri ve kendini açma düzeyi üzerinde en etkili iki faktör olan benlik saygısı ve içselleştirilmiş homofobi düzeyi göstermektedir ki toplumun eşcinsel bireylere yönelik ön yargıları, eşcinsel bireylerin açılma süreçlerini ve dolayısıyla onların iyilik hallerini olumsuz etkilemektedir. Toplumda egemen olan heterokseksist düşünce yapısını değiştirmek ancak toplumu eğitmekle mümkün olabilir. Ummak ve Bilgin'in (2017) homofobi ile baş etme programı sayesinde homofobik tutumların azaldığını gösteren ve Duyan ve Gelbal'ın

(2004) cinsel eğitim almış olanların eşcinselliğe yönelik tutumlarının cinsel eğitim almamış olanlara göre daha olumlu olduğunu gözlemlediği çalışmalar, eğitimin ne kadar mühim bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yüzden toplumun tüm bireylerinin cinsel kimlik ve yönelime dair doğru ve bilimsel bilgileri içeren temel cinsel eğitime erişim haklarının olmaları gerekir. Bu noktada politika yapıcılara, sivil toplum örgütlerine, eğitim kuruluşlarına ve ruh sağlığı çalışanlarına önemli görevler düşmektedir. Ruh sağlığı çalışanları üzerine çalıştıkları her alanda olduğu gibi cinsel eğitim alanında da kendilerini geliştirmek, güncel alanyazını takip etmek, bilimsel anlayış çerçevesinde zarar vermeden etik ilkelere bağlı olmakla yükümlüdürler. Böylece eşcinsel bireylerin kendilerini keşfetmelerine, olduğu gibi kabul etmelerine, benlik saygılarını desteklemeye ve varsa içselleştirdikleri homofobi ile baş etmelerine yardımcı olabilirler.

KAYNAKLAR

- Akın, D., Ceyhan, E. (2005). Resmi ve özel genel lise öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri açısından kendini kabul düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 69-88.
- Aksüllü, N., Doğan, S. (2004). Relationship of social support and depression in institutionalized and non-institutionalized elderly. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 5(2), 76-84.
- Allen, D. J., Oleson, T. (1999). Shame and internalized homophobia in gay men. *Journal of Homosexuality*, 37(3), 33-43.
- Altman, I., Taylor, D. A. (1973). *Social penetration: The development of interpersonal relationships*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Arıca, O. T. (1999). Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi. *Yayınlanmamış doktora tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, C., Izgar, H. (2007). Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin kendini açma davranışlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 307-328.
- Ateş, M. F. (2020). Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin azınlık stresi ve benlik saygısı açısından incelenmesi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 5(3), 78-96.
- Atkinson, R. (1999). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Alogan, Y.) Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Baird, V. (2001). *Cinsel çeşitlilik: Yönelimler, politikalar, haklar ve ihlaller*. (Çev. Doğan, H.) İstanbul: Metis.
- Barnes, D. M., Meyer, I. H. (2012). Religious affiliation, internalized homophobia, and mental health in lesbians, gay men, and bisexuals. *Am J Orthopsychiatry*, 82(4), 505-515.
- Başar, K. (2014). Farklı yönleri ile cinsel kimlik: Bedensel cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsiyet rolü ve cinsel yönelim. *Toplum ve Hekim, TTB Yayını*, 29(4), 245-251.

Başar, K. (2013). *Homofobi. Bilgilendirme dosyası – 10 “eşcinsellik”*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği.

Baştürk, D. (2002). Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde algılanan sosyal desteğin akademik başarı üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Baştürk, S., Taştepe, M. (2013). *Evren ve örneklem. Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.

Barrera Jr, M., Ainlay, S. L. (1983). The structure of social support: A conceptual and empirical analysis. *Journal of Community Psychology*, 11(2), 133-143.

Baumeister, R. F., Tice, D. M., Hutton, D. G. (1989). Self-presentational motivations and personality differences in self-esteem. *Journal of Personality*, 57, 547-579.

Beals, K. P., Peplau, L. A., Gable, S. L. (2009). Stigma management and well-being: The role of perceived social support, emotional processing, and suppression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(7), 867-879.

Berger, R. M. (1992). Passing and social support among gay men. *Journal of Homosexuality*, 23(3), 85-97.

Bernstein, B. (1996). *Pedagogy, symbolic control, and identity*. London: Taylor and Francis.

Beycan Ekitli, G., Çam, M. O. (2017). Bakım sürecinde zorlandığımız alan LGBTİ'ye yönelik bir gözden geçirme. *Journal of Psychiatric Nursing/Psikiyatri Hemşireleri Derneği*, 8(3), 179-187.

Bianchi, J., Piccoli, V., Zotti, D., Fasoli, F., Carnaghi, A. (2017). The impact of homophobic labels on the internalized homophobia and body image of gay men: The moderation role of coming-out. *Journal of Language and Social Psychology*, 36(3), 356-367.

Bieschke, K.J., Perez, M. P., DeBord, K. A. (2007). *Handbook of counselling and psychotherapy with lesbian, gay, bisexual, and transgender clients*. Washington, DC, APA.

Bora, A. (2012). *Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık. Ayrımcılık çok boyutlu yaklaşımlar*. (Der. Çayır, K., Ceyhan, M. A.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Brady, S., Busse, W. J. (1994). The gay identity questionnaire: A brief measure of homosexual identity formation. *Journal of Homosexuality*, 26(4), 1-22.
- Bregman, H. R., Malik, N. M., Page, M. J., Makynen, E., Lindahl, K. M. (2013). Identity profiles in lesbian, gay, and bisexual youth: The role of famil influences. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(3), 417-430.
- Bridge, L., Smith, P., Rimes, K. A. (2019). Sexual orientation differences in the self-esteem of men and woman: A systematic review and meta-analysis. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 6(4), 433-446.
- Brown, M. L., Rounsley, C. A. (1996). *True selves: Understanding transsexualism – For families, friends, coworkers, and helping professionals*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Byers, E. S. (1996). How well does the traditional sexual script explain sexual coercion?. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 8(1-2), 7-25.
- Cameron, J. J., Holmes, J. G., Vorauer, J. D. (2009). When self-disclosure goes away: Negative consequences of revealing personal failures for lower self-esteem individuals. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 217-222.
- Carlson, H. M., Steuer, J. (1985). Age, sex role categorization and psychological health in American homosexual and heterosexual men and women. *Journal of Social Psychology*, 125, 203-211.
- Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4(3), 219-235.
- Celenk, S. (2010). *Televizyon haberciliğinde etik*. Ayrımcılık ve Medya. 211-228.
- Chaudoir, S. R., Fisher, J. D. (2010). The disclosure processes model: understanding disclosure decision making and postdisclosure outcomes among people living with a concealable stigmatized identity. *Psychological Bulletin*, 136(2), 236.
- Chen, B., Marcus, J. (2012). Students' self-presentation on Facebook: An examination of personality and self-construal factors. *Computers in Human Behavior*, 28, 2091-2099.
- Clemmens, E. R. (1984). The work of Karen Horney. *Am J Psychol*, 44(3). 242-253.
- Cohen, S., Willis, T. A. (1985). Stress, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(4), 310-357.

- Colarossi, L., Eccles, J. S. (2003). Differential effects of support providers on adolescent mental health. *Social Work Research*, 27(1), 19-30.
- Coleman, E. (1982). Developmental stages of the coming out process. *Journal of Homosexuality*, 7(2-3), 31-43.
- Cox, N., Houtte, M., Vincke, J., Dewaele, A. (2010). Stress-related growth, coming out, and internalized homonegativity in lesbian, gay, and bisexual youth. An examination of stress-related growth within the minority stress model. *Journal of Homosexuality*, 58(1), 117-137.
- Cozby, P. (1973). Self-disclosure: A literature review. *Psychological Bulletin*, 35, 73-91.
- Cüceloğlu, D. (2012). *Yeniden insan insana (45. baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adölesanlarda benlik saygısı. *Uzmanlık tezi*. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- D'Amico, E., Julien, D. (2012). Disclosure of sexual orientation and gay, lesbian, and bisexual youths' adjustment: Associations with past and current parental acceptance and rejection. *Journal of GLBT Family Studies*, 8(3), 215-242.
- D'Amico, E., Julien, D., Tremblay, N., Chartrand, E. (2015). Gay, lesbian, and bisexual youths coming out to their parents: Parental reactions and youths' outcomes. *Journal of GLBT Family Studies*, 11(5), 411-437.
- D'Augelli, A. R. (2002). Mental health problems among lesbian, gay, and bisexual youth ages 14 to 21. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7, 439-462.
- D'Augelli, A. R., Grossman, A. H., Starks, M. T. (2005). Parents' awareness of lesbian, gay, and bisexual youths' sexual orientation. *Journal of Marriage and Family*, 67(2), 474-482.
- D'Augelli, A. R., Grossman, A. H., Starks, M. T., Sinclair, K. (2010). Factors associated with parents' knowledge of gay, lesbian, and bisexual youths' sexual orientation. *Journal of GLBT Family Studies*, 6(2), 178-198.
- Damran Akyıldırım, P. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dedeler, M., Akün, E., Batıgün, A. D. (2017). Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği-kısa form'un uyarlama çalışması. *Düşünen Adam*, 30(3), 181-193.

Dempsey, C. L. (1994). Health and social issues of gay, lesbian and bisexual adolescents. *Families in Society*, 160-167.

Diener, E., Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.

Dilmaç, B., Ekşi, H. (2008). Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

Doty, N. D., Willoughby, B. L. B., Lindahl, K. M., Malik, N. M. (2010). Sexuality related social support among lesbian, gay and bisexual youth. *Youth Adolescence*, 39, 1134-1147.

Dökmen, Z. Y. (2017). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Drescher, J., Byne, W. M. (2009). *Homosexuality, gay, and lesbian identities, and homosexual behavior. Comprehensive textbook of psychiatry*. (Ed. Sadock, P. J., Sadock, V. A., Ruiz, P.). s. 2060. ABD: Lippincott Williams & Wilkins.

Duberman, M. B., Vicinus, M. J., Chauncey, G. (2001). *Tarihten gizlenenler: Gey ve lezbiyen tarihine yeni bir bakış*. İstanbul: Phoenix.

Duyan, V., Gelbal, S. (2004). Lezbiyen ve geylere yönelik tutum (lgyt) ölçeği: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *HIV/AIDS Dergisi*, 7(3), 106-112.

Dülger, Ö. (2009). Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek lisans tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Edwards, K., Brooks, A. K. (1999). The development of sexual identity. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 84, 49-57.

Eker, D., Arkar, H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34, 45-55.

Eker, D., Arkar, H., Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.

Elze, D. (2003). Gay, lesbian, and bisexual youths perceptions of their high school environments and comfort in school. *Children and Schools*, 25(4), 225-239.

Enç, M. (1974). *Ruh bilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Eroğlu, Y., Peker, A. (2011). Aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve siber mağduriyet: Yapısal eşitlik modeliyle bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-20.

Farber, B. A. (2006). *Self-disclosure in psychotherapy*. New York: Guilford Press.

Feinstein, B. A., Wadsworth, L. P., Davila, J., Goldfried, M. R. (2014). Do parental acceptance and family support moderate associations between dimensions of minority stress and depressive symptoms among lesbians and gay men? *Professional Psychology: Research and Practice*, 45(4), 239-246.

Floyd, F. J., Stein, T. S., Harter, K. S., Allison, A., Nye, C. L. (1999). Gay, lesbian, and bisexual youths: Separation-individuation, parental attitudes, identity consolidation, and well-being. *Journal of Youth and Adolescence*, 28(6), 719-739.

Franco, N., Levitt, M. J. (1998). The social ecology of middle childhood: Family support, friendship quality, and self-esteem. *Family Relations: An interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 47(4), 315-321.

Gall, M. D., Gall, J. P., Borg, W. R. (2003). *Educational research*. USA: Pearson Education.

Galupo, M. P., St. John, S. (2011). Benefits of cross-sexual orientation friendships among adolescents females. *Journal of Adolescence*, 24(1), 83-93.

Gander, M. J., Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev. Dönmez, A., Çelen, N., Onur, B.) 7. baskı. Ankara: İmge Kitabevi.

Gander, M. J., Gardiner, H. W. (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Ed. Onur, B.). Ankara: İmge Kitabevi.

Gaucher, D., Wood, J. V., Stinson, D. A., Forest, A. L., Holmes, J. G., Logel, C. (2012). Perceived regard explains self-esteem differences in expressivity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38, 1144-1156.

Gelgeç-Bakacak, A., Öktem, P. (2014). Homosexuality in Turkey: Strategies for managing heterosexism. *Journal of Homosexuality*, 61(6), 817-846.

Gençöz, T., Yüksel, M. (2006). Psychometric properties of the Turkish version of the internalized homophobia scale. *Arch. Sex Behav.*, 35, 597-602.

Gibbs, J. J., Goldbach, J. (2015). Religious conflict, sexual identity, and suicidal behaviors among lgbt young adults. *Archives of Suicide Research*, 19(4), 472-488.

Gökler, I. (2007). Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği Türkçe formunun uyarılma çalışması: Faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 90-99.

Göregenli, M. (2011). Heteroseksizm, homofobi ve nefret suçları: Sosyal psikolojik yaklaşım. *Cogito*, 65-66, 353-365.

Göregenli, M. (2012). *Önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık. Ayrımcılık çok boyutlu yaklaşımlar.* (Der. Çayır, K., Ceyhan, M. A.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Green, R. (2009). *Gender identity disorders. Comprehensive textbook of psychiatry.* (Ed. Sadock, P. J., Sadock, V. A., Ruiz, P.). s. 2099. ABD: Lippincott Williams & Wilkins.

Greene, D. C., Britton, P. J. (2012). Stages of sexual minority identity formation: The impact of shame, internalized homophobia, ambivalence over emotional expression, and personal mastery. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 16(3), 188-214.

Gülmez, G. (2020). Eşcinsel ilişkilerde partner şiddeti: Sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi bakımından değerlendirilmesi. *Fe Dergi*, 12(1), 115-121.

Hanley-Hackenbruck, P. (1988). "Coming out" and psychotherapy. *Psychiatric Annals*, 18(1), 29-32.

Harter, S. (1990). *Identity and self development. At the threshold: The developing adolescent.* (Eds. Feldman, S., Elliott, G.). s. 352-387. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Helminiak, D. A. (1989). Self-esteem, sexual self-acceptance and spirituality. *Journal of Sex Education and Therapy*, 15, 200-210.

Herek, G. M. (1984). Beyond homophobia: A social psychological perspective on attitudes towards lesbians and gay men. *Journal of Homosexuality*, 10(1-2), 1-21.

Herek, G. M. (1986). The social psychology of homophobia: toward a practical theory. *Review of Law and Social Change*, 14, 923-934.

Herek, G. M. (1998). *Psychological perspectives on lesbian and gay issues: Vol. 4. Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men, and bisexuals.* Thousands Oaks, CA: Sage.

Herek, G. M. (2000). Sexual prejudice and gender: Do heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men differ?. *Journal of Social Issues*, 56(2), 251-266.

Herek, G. M. (2004). Beyond homophobia: Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research & Social Policy*, 1(2), 6-24.

Herek, G. M., Cogan, J. C., Gillis, J. R., Glunt, E. K. (1997). Correlates of internalized homophobia in a community sample of lesbians and gay men. *Journal of the Gay and Lesbian Medical Association*, 2, 17-25.

Herek, G. M., Gillis, J. R., Cogan, J. C. (2009). Internalized stigma among sexual minority adults: Insights from a social psychological perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 56, 32-43.

Hershberger, S. L., D'Augelli, A. R. (1995). The impact of victimization on the mental health and suicidality of lesbian, gay, and bisexual youths. *Developmental Psychology*, 31(1), 65-74.

Holmes, J. G., Cameron, J. J. (2005). *An integrative review of theories on relationship cognition: An interdependence theory perspective*. (Ed. Baldwin, M. W.) Guilford.

Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. Ankara: İmge Yayınları.

Hu, J., Hu, J., Huang, G., Zheng, X. (2015). Life satisfaction, self-esteem, and loneliness among LGB adults and heterosexual adults in China. *Journal of Homosexuality*.

Jennings, F. L. (1971). Religious beliefs and self-disclosure. *Psychological Reports*, 28, 193-194.

Jersild, A. (1979). *Çocuk psikolojisi*. (Çev. Günce, G.). Ankara: A.Ü.E.F. Yayınları.

John, E. G., Goldberg, A. (1994). *Kendilik psikolojisinin ortaya çıkışı. Zihin modelleri*. (Çev. İşcan, C.). ss. 63-76.

Jordan, K. M., Deluty, R. H. (1998). Coming out for lesbian women: Its relation to anxiety, positive affectivity, self-esteem, and social support. *Journal of Homosexuality*, 35(2), 41-63.

Jourard, S. M. (1964). *The transparent self*. Princeton: Van Nostrand Reinbold Inc, USA.

Jourard, S. M. (1979). Influence of an interviewer's disclosure on the self-disclosing behavior of interviewees. *Journal of Counseling Psychology*, 18(6), 595-600.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Jourard, S. M., Lasakow, P. (1958). Some factors in self-disclosure. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 56, 91-98.

Kadıoğlu, F. (2014). Psikolojik danışmanların (rehber öğretmenlerin) mesleki doyum ile kendine saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kahriman, İ. (2003). Adölesanlarda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Yüksek lisans tezi*. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum.

Kahriman, İ., Polat, S. (2003). Adölesanlarda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2).

Kapıkıran, S. (2013). Loneliness and life satisfaction in Turkey early adolescents: The mediating role of self-esteem and social support. *Social Indicators Research*, 111, 617-632.

Kef, S. (1997). The personal networks and social supports of blind and visually impaired adolescents. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 91(3), 236-244.

Kennedy, D. A., Oswalt, S. B. (2014). Is Cass's model of Homosexual Identity Formation Relevant to Today's Society?. *American Journal of Sexuality Education*, 9(2), 229-246.

Kılıççı, Y. (1992). *Okulda ruh sağlığı*. Ankara: Şafak Matbaacılık.

Kitahara, M. (1987). Perception of parental acceptance among swedish university students. *Child Abuse & Neglect*, 11, 223-227.

Kitzinger, C. (1996). *Speaking of oppression: Psychology, politics, and the language of power*. (Ed. Rothblum, E. D., Bond, L.). California: Sage.

Lackoviç-Grgin, K., Dekoviç, M. (1994). Pubertal status, interaction with significant other, and self-esteem of adolescent girls. *Adolescents*, 29(115), 691-700.

Leary, M. R., Tambor, E. S., Terdal, S. K., Downs, D. L. (1995). Self-esteem as an interpersonal monitor: The sociometer hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 518-530.

- Lev, A. I. (2006). *Transgender emergence within families. Sexual orientation and gender expression in social work practice: Working with gay, lesbian, bisexual, and transgender people.* (Ed. Morrow, D. F., Messinger, L.). New York: Columbia University Press.
- Lewis, R. J., Derlega, V. J., Berndt, A., Morris, L. M., Rose, S. (2001). An empirical analysis of stressors for gay men and lesbians. *Journal of Homosexuality, 42*(1), 63-88.
- Lima, G. L., Presto, C. T., Sherman, M. F., Sobelman, S. A. (1993). The relationship between homophobia and self-esteem in gay males with AIDS. *Journal of Homosexuality, 25*, 69-76.
- Malyon, A. K. (1982). Psychotherapeutic implications of internalized homophobia in gay men. *Journal of Homosexuality, 7*(2-3), 59-69.
- Martin, A. D. (1982). Learning to hide: The socialization of the gay adolescent. *Adolescent Psychiatry, 10*, 52-65.
- Mayseless, O., Bartholomew, K., Henderson, A., Trinke, S. (2004). I was more her mom than she was mine. Role reversal in a community sample. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies, 53*(1), 78-86.
- Meyer, I. H. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior, 38*-56.
- Meyer, I. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin, 129*, 674-697.
- Meyer, I. H., Dean, L. (1998). *Internalized homophobia, intimacy, and sexual behavior among gay and bisexual men. Stigma and sexual orientation.* (Ed. Herek, G. M.). 160-186. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Meyer, I. H., Northridge, M. E. (2007). *The health of sexual minorities: Public health perspectives on lesbian, gay, bisexual, and transgender populations.* Springer Science + Business Media.
- Mohr, J. J., Fassinger, R. E. (2003). Self-acceptance and self-disclosure of sexual orientation in lesbian, gay, and bisexual adults: An attachment perspective. *Journal of Counseling Psychology, 50*(4), 482-495.
- Mohr, J. J., Kendra, M. S. (2011). Revision and extension of a multidimensional measure of sexual minority identity: The lesbian, gay, and bisexual identity scale. *Journal of Counseling Psychology, 58*, 234-245.

- Moreno, A., Herazo, E., Oviedo, H., Campo-Arias, A. (2015). Measuring homonegativity: psychometric analysis of Herek's attitudes toward lesbians and gay men scale (ATLG) in Colombia, South America. *Journal of Homosexuality*, 62(7), 924-935.
- Needham, B. L., Austin, E. L. (2010). Sexual orientation, parental support, and health during the transition to young adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 1189-1198.
- Oluwatosin, S. A., Adediwura, A. A. (2011). Sexual self-disclosure and gender consciousness of undergraduate students of obafemi awolowo university. *World Journal of Education*, 1(2), 126-129.
- Öksüz, Y., Ayvalı, M., Çoşkun, K., Baba, M., İci, A. (2011). Algılanan sosyal destekle akılcı olmayan davranışlar ilişkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(1), 119-136.
- Öksüz, E., Mersin, S., Türker, T. (2017). Kendini açma ölçeğinin üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(6), 586-593.
- Özbal, E., Deniz, E. (2015). "Bütün bebekler heteroseksüel doğmuyor": Benim çocuğum belgeseli üzerine söyleşiler. *Eğitim, Bilim, Toplum Dergisi*, 13(70), 227-249.
- Özdemir, S. (2012). Psikolojik yardım arama tutumu ile kişilik, kendini saklama, cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiler. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, M. O. (1985). *Psikanaliz ve psikoterapi*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Pachankis, J. E., Goldfried, M. R. (2013). Clinical issues in working with lesbian, gay, and bisexual clients. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 1, 45-58.
- Pachankis, J. E., Goldfried, M. R., Ramrattan, M. E. (2008). Extension of the rejection sensitivity construct to the interpersonal functioning of gay men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 76(2), 306-317.
- Padilla, Y. C., Crisp, C., Rew, D. L. (2010). Parental acceptance and illegal drug use among gay, lesbian, and bisexual adolescents: Result from a national survey. *Social work*, 55(3), 265-275.
- Park, K. O. (2007). Social support for stress prevention in hospital settings. *The Journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 127(6), 260-264.

- Pearce, W. B., Sharp, S. M. (1973). Self-disclosing communication. *Journal of Communication*, 23(4), 409-425.
- Pei, L., Zhao, J. J. (2012). The mediating effect of normal university student's self-esteem on the relationship between loneliness and life satisfaction. *China Journal of Health Psychology*, 20, 611-612.
- Pelton-Sweet, L. M., Sherry, A. (2008). Coming out through art: A review of art therapy with LGBT clients. *Art Therapy*, 25(4), 170-176.
- Perrine, R. M. (1999). Please see me: Students' reactions to professor's request as a function of attachment and perceived support. *Journal of Experimental Education*, 68, 60-73.
- Peterson, T. L., Gerrity, D. A. (2006). Internalized homophobia, lesbian identity development and self-esteem in undergraduate women. *Journal of Homosexuality*, 50, 49-75.
- Pickett, B. L. (2009). *Historical dictionary of homosexuality* (Vol. 96). Maryland: Scarecrow Press.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Geniş, Tamer). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Preston, D. B., D'Augelli, A. R., Kassab, C. D., Starks, M. T. (2007). The relationship of stigma to the sexual risk behavior of rural men who have sex with men. *AIDS Education & Prevention*, 19, 218-230.
- Rasmussen, M. L. (2004). The problem of coming out. *Theory Into Practice*, 43(2), 144-150.
- Remafedi, G., Farrow, J. A., Deisher, R. W. (1991). Risk factors for attempted suicide in gay and bisexual youth. *Pediatrics*, 87(6), 869-875.
- Richman, J. M., Rosenfeld, L. B., Bowen, G. L. (1998). Social support for adolescents at risk of school failure. *Social Work*, 43(4), 309-323.
- Rohber, R. P. (1975). *They love me, they love me not: A worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection*. New Haven, CT: HRAF Press.
- Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Rohner, R. P. (2004). The parental "acceptance-rejection syndrome": Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59(8), 830-840.

- Rohner, R. P. (2005). *Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ): Test manual*. A. Khaleque (Ed.). Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection. Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner, R. P. (2008). Parental acceptance-rejection theory studies of intimate adult relationships. *Cross-Cultural Research: The Journal of Comparative Social Science*, 42, 5-12.
- Rohner, R. P., Chaki-Sircar, M. (1988). *Woman and children in bengali willage, hannover and london*. University Press of New England.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. (2002). Parental acceptance-rejection and lifespan development: A universalist perspective. *Online Readings in Psychology and Culture, Center for Cross-Cultural Research*. Western Washington University.
- Rohner, R. P., Rohner, E. C. (1980). Antecedents and consequences of parental rejection: a theory emotional abuse. *Child and Neglect*, 4, 189-198.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and adolescent self-image*. Princeton University Press, Princeton.
- Rosenberg, M. (1986). Self-concept from middle childhood through adolescence. *Psychological Perspectives on the Self*, 107-135.
- Rosenthal, D., Moore, S., Flynn, I. (1991). Adolescent self-efficacy, self-esteem and sexual risk-taking. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 1(2), 77-88.
- Ross, M. W., Rosser, S. B. (1996). Measurement and correlates of internalized homophobia: A factor analytic study. *Journal of Clinical Psychology*, 52, 15-20.
- Rostosky, S. S., Riggle, E. D. B., Horne, S. G., Miller, A. D. (2009). Marriage amendments and psychological distress in lesbian, gay, and bisexual (LGB) adults. *Journal of Counseling Psychology*, 56, 56-66.
- Rothman, E. F., Sullivan, M., Keyes, S., Boehner, U. (2012). Parents' supportive reactions to sexual orientation disclosure associated with better health: Results from a population based survey of LGB adults in Massachusetts. *Journal of Homosexuality*, 59(2), 186-200.
- Rowen, C. J., Malcolm, J. P. (2003). Correlates of internalized homophobia and homosexual identity formation in a sample of gay men. *Journal of Homosexuality*, 43, 77-92.

- Rubinstein, G. (2010). Narcissism and self-esteem among homosexual and heterosexual male students. *J Sex Marital Ther*, 36(1), 24-34.
- Ryan, C., Huebner, D., Diaz, R. M., Sanchez, J. (2009). Family rejection as a predictor of negative health outcomes in white and latino lesbian, gay, and bisexual young adults. *Pediatrics*, 123, 346-352.
- Ryan, C., Russell, S. T., Huebner, D., Diaz, R. M., Sanchez, J. (2010). Family acceptance in adolescence and the health of LGBT young adults. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23, 205-213.
- Sakallı, N. (2002). The relationship between sexism and attitudes toward homosexuality in a sample of Turkish college students. *Journal of Homosexuality*, 42, 53-63.
- Sakallı, N., Uğurlu, O. (2001). Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 42(1), 53-61.
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B., Sarason, B. R. (1983). Assessing social support: The social support questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127.
- Sawin-Williams, R. C. (1989). Coming out to parents and self-esteem among gay and lesbian youths. *Journal of Homosexuality*, 18(1-2), 1-35.
- Sawin-Williams, R. C. (1990). *Gay and lesbian youth: Expressions of identity*. Washington DC: Hemisphere.
- Sawin-Williams, R. C. (1994). Verbal and physical abuse as stressors in the lives of lesbian, gay male, and bisexual youths: Associations with school problems, running away, substance abuse, prostitution, and suicide. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(2), 261-269.
- Sawin-Williams, R. C. (2001). *Mom, dad. I'm gay. how families negotiate coming out*. Washington: American Psychological Association.
- Sawin-Williams, R. C., Esterberg, K. G. (2000). *Lesbian, gay, and bisexual families. Handbook of family diversity*. New York, NY: Oxford University Press.
- Sawin-Williams, R. C., Ream, G. (2003). Sex variations in the disclosure to parents of same-sex attractions. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 429-438.

Saygın, Y. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Yüksek lisans tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Scherrer, K. S., Kazyak, E., Scmitz, R. M. (2015). Getting “bi” in the family: bisexual people’s disclosure experiences. *Journal of Marriage and Family*.

Sears, J. T., Williams, W. L. (1997). *Overcoming heterosexism and homophobia: Strategies that work*. New York: Columbia University Press.

Secord, P. F., Backman, C. W. (1961). Personality theory and the problem of stability and change in individual behavior: An interpersonal approach. *Psychological Review*, 68(1), 21-32.

Selçuk, Z. (1989). Üniversite öğrencilerinin kendini açma davranışları. *Yayınlanmamış doktora tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sever, G. (2015). Lise öğrencilerinin madde kullanma eğilimlerinin algılanan sosyal destek ve riskli davranışlarla ilişkisinin incelenmesi. *Yüksek lisans tezi*. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Smith, I., Oades, L. G., McCarthy, G. (2012). Homophobia to heterosexism: Constructs in need of re-visitation. *Gay and Lesbian Issues and Psychology Review*, 8(1), 33-44.

Snapp, S. D., Watson, R. J., Russell, S. T., Diaz, R. M., Ryan, C. (2015). Social support networks for LGBT young adults: Low cost strategies for positive adjustment. *Family relations*, 64(3), 420-430.

Sorias, O. (1988). Sosyal destek kavramı. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(1), 353-357.

Stone Fish, L., Harvey, R. G. (2005). *Nurturing queer youth: Family therapy transformed*. New York, NY: W. W. Norton & Co.

Suner, F. E. (2000). Farklı liselerdeki ergenlerin benlik saygısı, akademik başarı ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Yüksek lisans tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Szymanski, D. M., Carr, E. R. (2008). The roles of gender role conflict and internalized heterosexism in gay and bisexual men’s psychological distress: Testing two mediation models (Featured Contribution). *Psychology of Men and Masculinity*, 9, 40-54.

Szymanski, D. M., Chung, Y. B. (2001). The lesbian internalized homophobia scale: A rational/theoretical approach. *Journal of Homosexuality*, 41(2), 37-52.

Szymanski, D. M., Chung, Y. B. (2003). Internalized homophobia in lesbians. *Journal of Lesbian Studies*, 7, 115-125.

Szymanski, D. M., Gupta, A. (2009). Examining the relationship between multiple internalized oppressions and African American lesbian, gay, bisexual and questioning persons' self-esteem and psychological distress. *Journal of Counseling Psychology*, 56, 110-118.

Szymanski, D. M., Kashubeck-West, S., Meyer, J. (2008). Internalized heterosexism: Measurement, psychosocial correlates, and research directions. *The Counseling Psychologist*, 36(4), 525-574.

Şah, U. (2011). Türkiye'de gençlerin cinsel yönelimlere ilişkin sosyal temsilleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(27), 88-99.

Tagay, Ö., Şahin-Baltacı, H. (2017). Ergenlerde öznel iyi oluş ve zaman tutumu: Benlik saygısı ve iyimserliğin aracı rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(41), 131-144.

Taşgit, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Trixler, M., Gati, A., Teny, T. (2010). Artistic creativity in the light of jungian analytical psychology. *Psychiatr Hung*, 25(4), 353-358.

Troiden, R. R. (1989). The formation of homosexual identities. *Journal of Homosexuality*, 17(1-2), 43-73.

Tskhay, K. O., Rule, N. O. (2017). Internalized homophobia influences perceptions of men's sexual orientation from photos of their faces. *Arch Sex Behavior*, 46, 755-761.

Uğurlu, N. S. (2006). Eşcinsellere ilişkin tutumlar: Türkiye'de yapılan görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9(17), 53-69.

Ummak, E., Bilgin, M. (2017). An experimental study regarding group guidance on dealing with homophobia. *Current Research in Education*, 3(2), 35-50.

Uyanık, B., Akman, G. B. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 175-184.

Uygur, S. S. (2018). Yaşam doyumunun yordanmasında kendini açma ve sosyal desteğin rolü. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 2(1), 16-33.

- Üzbe-Atalay, N. (2019). LGBT bireylerde kendini toplama gücü, cesaret, algılanan stres ve sosyal destek. *Yayımlanmamış doktora tezi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Waldner, L. K., Magrader, B. (1999). Coming out to parents: Perceptions of family relations, perceived resources, and identity expression as predictors of identity disclosure for gay and lesbian adolescents. *Journal of Homosexuality*, 37(2), 83-100.
- Walters, K. L., Simoni, J. M. (1993). Lesbian and gay male group identity attitudes and self-esteem: Implications for counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 40(1), 94-99.
- Wandrey, R. L., Mosack, K. E., Moore, E. M. (2015). Coming out to family and friends as bisexually identified young adult women: A discussion of homophobia, biphobia, and heteronormativity. *Journal of Bisexuality*, 15(2), 204-229.
- Wang, J. Y. (2010). Relationship among self-esteem, loneliness, and life satisfaction in 303 college students. *China Journal School Doctor*, 24, 254-259.
- Wells, J. W., Kline, W. B. (1987). Self-disclosure of homosexual orientation. *The Journal of Social Psychology*, 127(2), 191-197.
- Wheless, L. R. (1978). A follow-up study of the relationships among trust, disclosure, and interpersonal solidarity. *Human Communication Research*, 4, 143-157.
- Wheless, L. R., Grotz, J. (1975). Self-disclosure and trust: Conceptualization, measurement, and inter-relationships. *International Communication Association, Chicago*.
- Wheless, L. R., Grotz, J. (1976). Conceptualization and measurement of reported self-disclosure. *Human Communication Research*, 2, 338-346.
- Williams, T., Connolly, J., Pepler, D., Craig, W. (2005). Peer victimization, social support, and psychosocial adjustment of sexual minority adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(5), 471-482.
- Williamson, I. R. (2000). Internalized homophobia and health issues affecting lesbians and gay men. *Health Education Research*, 15(1), 97-107.
- Wood, J. V., Forest, A. L. (2016). Self-protective yet self-defeating: The paradox of low self-esteem people's self-disclosure. *Advances in Experimental Social Psychology*, 53, 131-188.

Wrench, J. S., Knapp, J. L. (2008). The effects of body image perceptions and sociocommunicative orientations on self-esteem, depression, and identification and involvement in the gay community. *Journal of Homosexuality*, 55(3), 471-503.

Yalçinoğlu, N. (2013). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin psiko-sosyal sorunları ve bunları etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Tıpta uzmanlık tezi*. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.

Yalçinoğlu, N., Önal, A. E. (2014). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. *Turk J Public Health*, 12(2).

Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak (20. baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeği geliştirilmesinin güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.

Yiğit, H. (2010). Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yolaç, E., Meriç, M. (2020). Internalized homophobia and depression levels in LGBT individuals. *Perspect Psychiatr Care*, 1-7.

Yörükoğlu, A. (1985). *Gençlik çağı*. Ankara: Tisa Matbaası.

Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52, 30-41.

EKLER

EK A: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Değerli katılımcı,

Bu çalışma Prof. Dr. Doğan Şahin danışmanlığında, İstanbul Okan Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Pelin Şükrüoğlu tarafından **Türkiye’de eşcinsellerin açılma süreçlerine etki eden faktörlerin incelenmesi amacıyla yürütülmektedir**. Bu araştırmaya katılmayı kabul etmeniz durumunda sizden kişisel bilgi formu ve çeşitli değerlendirme araçlarını eksiksiz bir biçimde doldurmanız beklenmektedir.

Çalışmaya katılmak için cinsel yöneliminizi eşcinsel (lezbiyen veya gey) olarak tanımlıyor olmanız ve yaşıınızın 18 yaş ve üstü olması gerekmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeklerde bulunan soruları yanıtlamanız yaklaşık 15 dakikanızı alacaktır. Bu çalışmaya katılımınız sizin ve diğer eşcinsellerin açılma süreçlerine etki eden faktörlerin incelemesi, elde edilen verilerin yurtdışındaki benzer araştırmalarla karşılaştırılması ve dolayısıyla Türkiye’de tüm ruh sağlığı profesyonellerinin eşcinsellerin psikolojik ihtiyaçlarına yönelik anlayışlarına katkıda bulunması bakımından önem teşkil etmektedir.

Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve kimliğinizi açık edecek sorular bulunmamaktadır. Araştırmaya katılmayı reddetmekte veya herhangi bir sebepten rahatsız olmanız durumunda araştırmayı yarıda bırakıp araştırmadan çekilmekte özgürsünüz. Katılımı sürdürdüğünüz takdirde yanıtlarınızın çalışmaya dahil edilebilmesi için tüm soruları cevaplamanız beklenmektedir.

Katılımınız ve zaman ayırdığınız için teşekkürler.

Araştırmacı: Pelin Şükrüoğlu
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Doğan Şahin
Okan Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

Okudum, anladım, katılıyorum ()

Tarih:

İmza:

EK B: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Kaç yaşındasınız?
2. Eğitim düzeyinizi belirtiniz:
() Okur-yazar () İlköğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü
3. Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?
() Kendim () Aile yardımı ile () Arkadaş yardımı ile
4. Yaklaşık olarak gelir düzeyinizi TL cinsinden belirtiniz (Sadece sayı giriniz):
5. Hangi bölgede doğdunuz?
() Marmara () İç Anadolu () Ege () Akdeniz () Güneydoğu Anadolu
() Karadeniz () Doğu Anadolu
6. Hangi bölgede yaşıyorsunuz?
() Marmara () İç Anadolu () Ege () Akdeniz () Güneydoğu Anadolu
() Karadeniz () Doğu Anadolu
7. Büyüdüğünüz yer hangi kategoriye girmektedir?
() Büyükşehir () İl merkezi () İlçe () Kasaba/Köy
8. Yaşadığınız yer hangi kategoriye girmektedir?
() Büyükşehir () İl merkezi () İlçe () Kasaba/Köy
9. Annenizin eğitim durumu nedir?
() Okur-yazar değil () İlköğretim () Lise () Önlisans
() Lisans () Lisansüstü
10. Babanızın eğitim durumu nedir?
() Okur-yazar değil () İlköğretim () Lise () Önlisans
() Lisans () Lisansüstü
11. Kaç kardeşiniz var? (Hiç yoksa 0 olarak belirtin)
12. Herhangi bir dini inancınız var mı?
() Evet () Hayır

13. (Eğer var ise) Dini inancınıza ne kadar bağlısınız?

- Hiç bağlı değilim Çok bağlı değilim Biraz bağlı değilim
 Ne bağlıyım ne bağlı değilim Biraz bağlıyım Çok bağlıyım
 Tamamen bağlıyım

14. Politik görüşünüzü nasıl tanımlarsınız?

- Muhafazakar Muhafazakar-Milliyetçi Milliyetçi
 Liberal/Demokrat/Sosyal Demokrat Atatürkçü/Kemalist/Cumhuriyetçi
 Sosyalist/Komünist/Devrimci

15. Politik görüşünüze ne kadar bağlısınız?

- Hiç bağlı değilim Çok bağlı değilim Biraz bağlı değilim
 Ne bağlıyım ne bağlı değilim Biraz bağlıyım Çok bağlıyım
 Tamamen bağlıyım

16. Cinsel yöneliminizi çevrenizden kimlerle paylaştınız?

(Birden çok seçenek seçebilirsiniz)

- Anne/Baba Kardeş/Kardeşler Yakın arkadaşlar Akrabalar
 Öğretmen Diğer Kimseyle paylaşmadım

17. (Eğer cinsel yöneliminizi başkalarıyla paylaştıysanız) Cinsel yöneliminizi ilk fark ettikten yaklaşık ne kadar süre sonra bir başkasıyla paylaşmıştınız? (Şu kadar gün, ay, yıl sonra olarak belirtebilirsiniz)

18. LGBTİQ+ hareketi içinde yer alıyor musunuz?

- Evet Hayır

19. (Eğer yer alıyorsanız) Ne kadar rol almaktasınız?

- Hiç katılım göstermiyorum Çok katılım göstermiyorum
 Biraz katılım göstermiyorum Ne katılım gösteriyorum ne katılım göstermiyorum
 Biraz katılım gösteriyorum Çok katılım gösteriyorum
 Tamamen katılım gösteriyorum/Aktivistim

EK C: KENDİNİ AÇMA ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıdaki maddeleri kişiyle nasıl iletişim kurduğunuzu en iyi yansıtacak şekilde ve aşağıdaki yönergeyi baz alarak yanıtlayınız. Yanıtlarınız için her ifadenin karşısındaki rakamlardan birini yuvarlak içine alınız.

1- Kesinlikle katılmıyorum, 2- Orta derecede katılmıyorum, 3- Katılmıyorum,
4- Kararsızım, 5- Orta derecede katılıyorum, 6- Katılıyorum, 7- Kesinlikle katılıyorum

1. Eğer istersem, her zaman gerçekten kim olduğumu doğru yansıtacak şekilde kendimi ifade edebilirim. 1 2 3 4 5 6 7
2. Kişisel duygularımı ifade ederken, her zaman ne yaptığımın ve ne söylediğimin farkındayım. 1 2 3 4 5 6 7
3. Kendimle ilgili duygularımı açığa vurduysam, bunu bilinçli yapmak istemişimdir. 1 2 3 4 5 6 7
4. Duygularım hakkındaki ifadelerim genellikle kısadır. 1 2 3 4 5 6 7
5. Genellikle kendimle ilgili konuşmam. 1 2 3 4 5 6 7
6. Nadiren kişisel inançlarımı ve görüşlerimi ifade ederim. 1 2 3 4 5 6 7
7. Kendimden bahsettiğim zaman konuşmalarım kısa sürer. 1 2 3 4 5 6 7
8. Genellikle kendimle ilgili olumlu şeyleri açığa vururum (anlatırım). 1 2 3 4 5 6 7
9. Genel olarak, bizzat kendimle ilgili anlatımlarım (dışa vurumum) olumsuzdan daha çok olumludur. 1 2 3 4 5 6 7
10. Kişisel inanç ve görüşlerim hakkındaki açıklamalarım hitap ettiğim kitlenin ilgileri ile ilgilidir. 1 2 3 4 5 6 7
11. İstediğim zaman kendi duygularımı ifade edemem çünkü kendimi yeteri kadar tanımıyorum. 1 2 3 4 5 6 7

- 12.** Duygularımı, hislerimi davranışlarımı ve deneyimlerimi ortaya koyduğumda çoğu kez kendimi tamamen içten hissederim. 1 2 3 4 5 6 7
- 13.** Kendimi ifade ederken dürüst olurum. 1 2 3 4 5 6 7
- 14.** Konuşmalarımda açık bir şekilde gerçekten kim olduğumu içtenlikle açığa vururum. 1 2 3 4 5 6 7
- 15.** Kendimden söz etmem çok uzun zaman alır. 1 2 3 4 5 6 7
- 16.** Genellikle niyetinde olmadan kendimle ilgili bilgileri açığa vururum. 1 2 3 4 5 6 7

EK D: ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

Yönerge: Lütfen aşağıdaki maddeleri size en uygun seçeneği seçerek yanıtlayınız.

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

7. Genel olarak kendimden memnunum.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum.

Çok doğru Doğru Yanlış Çok yanlış

EK E: YETİŞKİN EBEVEYN KABUL RED ÖLÇEĞİ

Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve annenizin siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığınızı düşünün. Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şıklarından birini işaretleyiniz.

ANNEM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	☒	☐	☐	☐

ANNEM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2. Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	☐	☐	☐	☐
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün. Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şıklarından birini işaretleyiniz.

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
	İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	☒	☐	☐	☐

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	☐	☐	☐	☐
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

EK F: ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemek için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen hiçbir cümleği cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

- 1. Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya çalışır.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 2. İhtiyacım olan duygusal yardım ve desteği ailemden (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) alırım.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 3. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 4. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 6. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 7. Sorunlarımı ailemle (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) konuşabilirim.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 8. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 9. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 10. Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 11. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.**
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

EK G: İÇSELLEŞTİRİLMİŞ HOMOFOBİ ÖLÇEĞİ

(Erkek katılımcılar için)

Aşağıda dokuz cümle ve her birinde cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 5'e kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede verilen bilginin sizin için ne kadar doğru olduğunu belirtmek için o cümlenin yanındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu değerlendirmede aşağıdaki açıklamaları dikkate alınız:

- 1- Kesinlikle katılmıyorum
- 2- Katılmıyorum
- 3- Kararsızım
- 4- Katılıyorum
- 5- Kesinlikle katılıyorum

1. Diğer eşcinsel ve biseksüel erkeklerle kişisel ya da toplumsal beraberliklerden mümkün olduğunca kaçınıyorum.	1	2	3	4	5
2. Genel olarak erkekleri çekici bulmamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
3. Birisi bana tamamen heteroseksüel olma imkanı sağlasaydı, bu şansı kaçırmazdım.	1	2	3	4	5
4. Keşke eşcinsel/biseksüel olmasaydım	1	2	3	4	5
5. Eşcinsel olduğum için kendime yabancılaştığımı hissediyorum	1	2	3	4	5
6. Keşke kadınlara karşı daha fazla cinsel ilgi duyabilseydim.	1	2	3	4	5
7. Eşcinsel olmamın benim için kişisel bir eksiklik olduğunu hissediyorum	1	2	3	4	5
8. Cinsel yönelimimi eşcinselden heteroseksüelliğe çevirmek için bir uzmandan yardım almak isterdim	1	2	3	4	5
9. Kadınsı olan erkek eşcinsellerle ilişki kurmaktan ve birlikte görünmekten kaçınıyorum	1	2	3	4	5
10. Kadınlara daha fazla cinsel ilgi duymak için çaba sarfediyorum	1	2	3	4	5

(Kadın katılımcılar için)

Aşağıda dokuz cümle ve her birinde cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 5'e kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede verilen bilginin sizin için ne kadar doğru olduğunu belirtmek için o cümlenin yanındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu değerlendirmede aşağıdaki açıklamaları dikkate alınız:

1- Kesinlikle katılmıyorum

2- Katılmıyorum

3- Kararsızım

4- Katılıyorum

5- Kesinlikle katılıyorum

1. Diğer eşcinsel ve biseksüel kadınlarla kişisel ya da toplumsal beraberliklerden mümkün olduğunca kaçınıyorum.	1	2	3	4	5
2. Genel olarak kadınları çekici bulmamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
3. Birisi bana tamamen heteroseksüel olma imkanı sağlasaydı, bu şansı kaçırmazdım.	1	2	3	4	5
4. Keşke eşcinsel/biseksüel olmasaydım	1	2	3	4	5
5. Eşcinsel olduğum için kendime yabancılaştığımı hissediyorum	1	2	3	4	5
6. Keşke erkeklere karşı daha fazla cinsel ilgi duyabilseydim.	1	2	3	4	5
7. Eşcinsel olmamın benim için kişisel bir eksiklik olduğunu hissediyorum	1	2	3	4	5
8. Cinsel yönelimimi eşcinselden heteroseksüelliğe çevirmek için bir uzmandan yardım almak isterdim	1	2	3	4	5
9. Erkeksi olan kadın eşcinsellerle ilişki kurmaktan ve birlikte görünmekten kaçınıyorum	1	2	3	4	5
10. Erkeklere daha fazla cinsel ilgi duymak için çaba sarfediyorum	1	2	3	4	5